ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Συντάκται: Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. *κ.λ.*

ΤΟΜΟΣ Α.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΖ'. ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1850.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Ἰζελλαλεδδὶν, διήγημα ῥωσικόν. (συνέχεια καὶ τέλος). Μετάφρασις ὑπὸ Εὐφ. Ν. Δ.—Ὁ Λόρδος Κλίβης, ὁ θεμελιωτὴς τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ Βρεταν-ικοῦ Κράτους (συνέχεια). Μετάφρασις, ὑπὸ Κ. Π. — Οἱ δύω υἱοί, Διήγημα διὰ τὰ μικρὰ παιδία, (συνέχεια καὶ τέλος), ὑπὸ Ἀ. Ῥ. Ῥ. — Ἀσσυριακὰ μάρμαρα, ὑπὸ Ἀ. Ῥ. Ῥ. — Κηδεία τῶν κατοίκων τῆς Κίνας.— Ἀερόστατα. — Αἴνιγμα. — Ῥιέντζης, (συνέχεια). ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Ν. Δ

ΕΙΚΟΝΕΣ. Σχ. 1. Ἀνθρωποκέφαλος ταῦρος. — Σχ. 2. Βασιλεύς.—Σχ. 3. Βασιλεὺς πνίγων λέοντα.

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, παρὰ τοῖς Συντάκταις, καὶ παρὰ τῷ Τυπογράφῳ Κ. Χρ. Δούκᾳ.
ΕΝ ΤΗ: ΑΟΙΠΗ: ΕΛΛΑΔΙ, παρὰ τοῖς ΚΚ. ἐπιστάταις τῶν ταχυδρομείων.
ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, παρὰ τοῖς ΚΚ. Ἑλλ. προξένοις.
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, παρὰ τῷ Κ. Γ. Σταυρίδῃ
ΕΝ ΣΜΥΡΝΗΙ, παρὰ τῷ Κ. Ι. Μάγῃ.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ·

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ δρ. 16, ἐλευθέρα Ταχυδρομικῶν.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ: γρόσια 80, ἐλευθέρα Ταχυδρομικῶν.
ΕΝ ΔΑΚΙΑ: Δίστηλα 3 1|2 δμ.
ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ: Ῥούβλ. ἀργ. 7, δμ.
ΕΝ ΤΗ: ΙΟΝΙΩ: ΠΟΛΙΤΕΙΑ: Δίστ. 3, δμ.
ΑΛΛΑΧΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Φράγκα 16. Τὰ Ταχυδρομικὰ εἰς βάρος τῶν Συνδρομητῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΧΡ. ΑΝΑΣΤ. ΔΟΥΚΑ.

1850.

ΠΑΝΔΩΡΑ 1850

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Εἰς τὸ ἐξώφυλλόν της ἡ Πανδώρα θέλει ἀναγγέλλει πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐκδιδόμενα βιβλία, ὧν ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν· προσέτι δὲ καὶ προσοχῆς τινος ἄξια ξένα βιβλία, τὰ ὁπωσδήποτε ἀφορῶντα τὴν ἀρχαίαν ἢ νέαν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἐξώφυλλον δέχεται νὰ καταχωρίζῃ καὶ παντὸς εἴδους φιλολογικὰς ἀγγελίας, πρὸς 20 λεπτὰ τὴν γραμμὴν διὰ δημοσίευσιν εἰς ἓν μόνον φυλλάδιον, πρὸς 40 λ. δὲ διὰ τρεῖς ἀλλεπαλλήλους δημοσιεύσεις.

ΕΠΙΤΟΜΗ
ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ.

Ὑπὸ Γεωργίου Α. Ἀνδρεοπούλου.

Ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ

ΧΡ. Α. ΔΟΥΚΑ.

Τόμος Δεύτερος.

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον Χρήστου Ἀναστασίου Δοῦκα. **1849. Τιμᾶται δραχμ. 4.**

Ο ΠΕΡΙΦΗΜΟΣ ΚΑΖΑΜΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1851.

Μετὰ πολλῶν εἰκονογραφιῶν, διηγημάτων καὶ στίχων.

ΈΝ ΆΘΗΝΑΙΣ, Ἐκ τῆς τυπογραφίας Κ. ΆΝΤΩΝΙΆΔΟΥ. Τιμᾶται Λεπτὰ 75.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΑΤΗ ΤΟΥ ΚΑΖΑΜΙΑ.

Ὅλαι αἱ περὶ τῶν φάσεων τῆς σελήνης καὶ αἱ περὶ τοῦ ἡλίου σημειώσεις δύω Ἰταλικῶν ἡμερολογίων τοῦ 1851 φερόντων ψευδωνύμως τὸν τίτλον τοῦ Καζαμία, τὰ ὁποία ἐλάβομεν ἐξ Ἰταλίας, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡμερολογίου τῆς Βενετίας, καθὼς καὶ ἄλλου τινὸς ἡμερολογίου ἐκδοθέντος ἐνταῦθα, εἶναι ΕΣΦΑΛΜΕΝΑΙ.

Ἐξ ἐναντίας αἱ τοῦ παρόντος ἐρανισθεῖσαι ἀπὸ τὰ ἀσφαλέστερα ἡμερολόγια τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἐξακριβωθεῖσαι ἐν Ἀθήναις ὑπὸ Ἕλληνος ἐπιστήμονος, εἶναι καὶ ἀκριβέσταται καὶ λεπτομερεῖς. Ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ ἓν βλέμμα ὁ ἀναγνώστης εἰς τοῦτο διὰ νὰ πεισθῇ ὅ,τι δὲν ἀντεγράψαμεν ἀνεξετάστως ξένα ἡμερολόγια. Θέλει ἐπίσης παρατηρήσει ὅ,τι δὲν ἔγεινεν ἐνταῦθα μέχρι τῆς σήμερον, δηλαδὴ τὴν σημείωσιν τῆς αὐξομειώσεως τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν ὑπολογισθεῖσαν, ὄχι κατὰ τὸ μεσημβρινὸν τῆς Ἰταλίας, ὅπως μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῶν Ἀθηνῶν.

ΦΥΛΛ. 17 ΤΟΜ. Α.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΤΖΕΛΛΑΛΕΔΔΙΝ.

Διήγημα ῥωσικόν.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλλάδ. 16.)

Ἡ Ζουδμίλλα ἐρύλαξε τὸν λόγον της, καὶ προσποιηθεῖσα ἀσθένειαν, ἐκλείσθη εἰς τὸν κοιτῶνά της. Ὁσάκις ἠρώτα περὶ αὐτῆς ὁ μπέης, ἀπεκρίνοντο ὅτι ἦτον ἄῤῥωστος· καὶ ἡ ἀπόκρισις δὲν ἦτον ψευδής, διότι, τόσῳ εἶχεν ἀλλοιωθῆ, ὥστε οἱ γονεῖς της τὴν ἐνόμιζον τῳόντι ἀσθενῆ. Μόνη ἡ μητρυιά της τὴν ἐπέπληττε διότι ἔμενεν ἀδιακόπως μεμονωμένη, καὶ τὴν παρεκάλει νὰ καταβῇ, ἔστω καὶ ὀλίγον, εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ μπέης, ἔλεγεν, ἐρωτᾷ τί γίνεσαι, ὁ μπέης ἐπιθυμεῖ νὰ σὲ ἴδῃ. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις τῆς νέας ἦτον ἀκλόνητος.

Εἰς μάτην ὁ Τζελλαλεδὶν ἤρχετο δὶς τῆς ἡμέρας, εἰς μάτην διέβαινε δεκάκις ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας τοῦ συνταγματάρχου ἐπ' ἐλπίδι νὰ ἴδῃ τὴν ἀγαπητήν του, ν' ἀκούσῃ τὴν φωνήν της· ἡ Ζουδμίλλα ἐκρύπτετο, καὶ ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος τὴν ἀνεζήτει ὡς ἀληθὲς τέκνον τῆς Ἀσίας, οὗ τινος τὸ ἔνθερμον πάθος, εἴτ' ἔρως εἶναι εἴτε μῖσος, δὲν ἔχει ὅρια. Ὁ πατήρ του τὸν ἐπέπληττε διὰ τὰς αἰωνίας σχεδὸν ἀπουσίας του, ἡ δὲ μήτηρ του, βλέπουσα αὐτὸν ἀλλοιούμενον, τὸν ἐπεριποιεῖτο πολὺ πλέον τοῦ συνήθους· ἐκεῖνος ὅμως ἠδιαφόρει.

Ἑσπέραν τινὰ, οἱ Τάρταροι εἶχον ἀποσυρθῆ εἰς τὰς οἰκίας των, τὸ τσαμίον ἦτον ἔρημον, καὶ τὰ ποίμνια ἐπανήρχοντο εἰς τὰς μάνδρας των. Ὁ μολλὰς καὶ τινες τῶν ἐγκριτοτέρων τῆς φυλῆς εἶχον συνελθῆ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τσαγήρ-Ἀγαθούρ. Ὑποκάτω δένδρου κήπου τινὸς, ἐπὶ τῆς χλόης, ἔστρωσαν τάπητα μεγαλοπρεπῆ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔβαλον μικρὰν τράπεζαν

κομψοτάτην καταφορτισμένην μὲ σερμπέτια. Οἱ συμπόται καθήσαντες κύκλω, ἐρρόφησαν πολλῶν τσιμπουκίων καπνόν, καὶ ἔπιον ἐν σιωπῇ πολλοὺς κυαθίσκους καφέ. Ἔπειτα ἤρχισαν νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῆς μεγάλης τιμῆς τῶν τροφίμων, περὶ τοῦ κακοῦ καιροῦ, καὶ ἐπὶ τέλους περὶ Ῥώσων.

— Ὁ γὺψ εἶναι δυνατός, εἶπεν ὁ Τσαγὴρ-Ἀγαδούρ· εὑρίσκεται ὅμως πτηνὸν τὸ ὁποῖον δύναται νὰ τὸν νικήσῃ.

— Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογήσῃ, εἶπεν ὁ λευκοπώγων μολλάς· ἀλλὰ ποῦ εἶναι τὸ πτηνὸν τοῦτο; Εἶναι καιρὸς νὰ πεταχῇ.

— Ἠκόνισε τοὺς ὄνυχάς του· δὲν τὸ ἠξεύρεις;

— Πῶς;

— Ὁ πασᾶς ἐκήρυξε τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ῥωσίαν.

— Ὁ Ἀλλὰχ εἶναι μέγας, καὶ ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ προφήτης του! Λοιπόν, θὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Τουρκίαν ἢ θὰ στείλῃς τὸν υἱόν σου; ἠρώτησεν ὁ μολλάς.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φωτίσῃ, Ἀβδουλ-Μελέκ· δὲν ἠξεύρεις ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἔσφαξαν τὸν πρωτότοκόν μου; Ὄχι δὲν θὰ ἐκβῶ ἀπ' ἐδῶ ἕως . . .

— Πλὴν ποῦ εἶναι ὁ υἱός σου; ἠρώτησέ τις τῶν συμποτῶν. Δὲν τὸν εἴδαμεν πρὸ δύω μηνῶν· τί τὸν συνέβη;

— Ποῖος δύναται νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου; Ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν γνωρίζω πλέον τὸν υἱόν μου· ἡμέραν καὶ νύκτα περιφέρεται εἰς τὰ δάση καὶ τὰ βουνά· ἔσχασε δύο ἄλογα. Καθ' ἡμέραν τὸν βλέπω τηκόμενον, καὶ ὅταν τὸν ἐρωτῶ δὲν μ' ἀποκρίνεται.

— Κρῖμα! κρῖμα εἶπεν ὁ γέρων μολλὰς σείων τὴν κεφαλὴν καὶ χαδεύων τὸ γένειον· δὲν ἠξεύρεις λοιπὸν τί ἐπιθυμεῖ; . . . μὴ θέλῃ νὰ ὑπανδρευθῇ; φρόντισε, διότι ἔφθασεν ὁ καιρός του. Εἶναι εἰκοσιδύω χρόνων.

— Ἔχεις δίκαιον, πλὴν ποῦ νὰ εὕρω μαργαρίτην ἄξιον τοῦ Τζελλαλεδδίν μου; ἀπεκρίθη ὁ γέρων μπέης μ' ἔπαρσιν πατρικήν.

— Μὰ τὸν προφήτην, αἱ ἀξιώσεις σου εἶναι ὑπερβολικαί. Ὅλα τὰ ῥόδα τῆς πόλεώς μας δὲν εἶναι μαραμένα, ὅλ' αἱ ὡραιότητες δὲν ἐξέλειψαν ἀπὸ τὴν γῆν τῶν πιστῶν. Γνωρίζεις τὴν κόρην τοῦ Χατζῆ-μπεη; Ἰδοὺ νέα ἀξία τοῦ υἱοῦ σου.

Ἡ ἰδέα τοῦ γάμου τοῦ Τζελλαλεδδὶν ἤρεσεν εἰς τὸν γέροντα· ἐξέτασε λοιπὸν περὶ τῶν προτερημάτων τῆς νέας, καὶ ὅλοι οἱ παρόντες τὴν ἐξεθείασαν.

Μετ' ὀλίγον ἵππος τις εἰσῆλθε καλπάζων εἰς τὴν αὐλήν. Καταβὰς δὲ ὁ Τζελλαλεδδὶν, ἔρριψε τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου εἰς τὴν χεῖρα ὑπηρέτου, καὶ, μὲ βλέμμα χαῦνον, μὲ κεφαλὴν προσκλινῆ, διευθύνθη πρὸς τὸν κῆπον.

— Τὸ ἄλογον, εἶπεν ὁ ὑπηρέτης, ἔκαμε φρικτὸν δρόμον, καὶ ὡς τόσον οὔτε τὸ ἐχάδευσεν, οὔτε κἂν τὸ βλέμμα του ἔρριψεν εἰς αὐτό. Τί ἔχει ὁ μπέης μας;

— Δὲν εἶναι καλὰ, ἀπεκρίθη ἄλλος τις ὑπηρέτης.

Καὶ συνωμίλησαν ἀμφότεροι μὲ φωνὴν χαμηλήν.

Ὁ δὲ Τζελλαλεδδὶν, ἀκούσας τὴν φωνὴν τῶν ἐν τῷ κήπῳ, ἀπεσύρθη εἰς γωνίαν παράμερον, καὶ ἐκάθησεν ἔχων τὴν καρδίαν εἰς ἄκρον περίλυπον. Καθ' ἑκάστην ἐξήρχετο τῆς οἰκίας ἐπ' ἐλπίδι νὰ ἴδῃ τὴν Ζουδμίλλαν, καὶ καθ' ἑκάστην ἔλεγον πρὸς αὐτὸν ὅτι ἀσθενεῖ.

Στηρίξας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἐβυθίσθη εἰς ὀνειροπολήσεις λυπηρὰς μὲν, τὰς ὁποίας ὅμως δὲν ἀντήλλαττεν οὐδὲ μὲ ὅλους τῆς Ἀσίας τοὺς θησαυροὺς.

Οἱ ξένοι τοῦ πατρός του εἶχον ἀναχωρήσει· ὅλοι ἐκοιμῶντο εἰς τὸ χωρίον, αὐτὸς δὲ ἐκάθητο ἀκίνητος ἐπὶ τοῦ σκίμποδος. Αἴφνης ἤκουσεν ἦχον ἐλαφρὸν ὑπὸ τὰ δένδρα, καὶ εἶδε πέπλον λευκὸν κυματιζόμενον ἐν μέσῳ τοῦ σκότους.

— Αἰωνίως εἶσαι μόνος καὶ λυπημένος! εἶπε φωνὴ παιδική· ἡ χαρὰ λοιπὸν ἐξωρίσθη διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν καρδίαν σου;

— Ἀ! σὺ εἶσαι, ἀγαπητή μου; Καλὴ ἑσπέρα σου, κόρη μου, διεσκέδασες καλὰ σήμερον;

— Ἡ Ἐμινὲ δὲν ἠμπορεῖ νὰ διασκεδάσῃ ὅταν κλαίουν οἱ φίλοι της.

— Καὶ ποῖος κλαίει;

— Σὺ, Τζελλαλεδδίν.

Ὁ νέος ἐσιώπησεν.

— Ἡ μάνα σου σὲ προσμένει νὰ δειπνήσῃς.

— Δὲν ἔχω ὄρεξιν.

— Καὶ τί νὰ τὴν εἰπῶ;

— Ὅτι δὲν πεινῶ. Εἰπὲ ὅτι θέλεις.

— Ἠξεύρεις, Τζελλαλεδδίν; . . . εἶπεν ἡ νέα μετὰ μικρὰν σιωπήν· γρήγορα θὰ ἐπαναλάβῃς τὴν φαιδρότητά σου.

— Διὰ τί;

— Ἐμάντευσαν τὸ μυστικὸν τῆς λύπης σου, καὶ εὗρηκαν τὸ ἰατρικόν.

— Τί ἐμάντευσαν; ἀνέκραξεν ὁ Τζελλαλεδδὶν σηκωθεὶς μὲ ὁρμήν.

— Μὴ θυμόνῃς. Δὲν θέλω νὰ σὲ λυπήσω· πλὴν εἶμαι ὅλη χαρὰ ἐνθυμουμένη ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ γείνῃς εὐτυχής.

— Δὲν θυμόνω Ἐμινέ· διηγήσου με ὅμως τί ἔμαθες· μὴ μὲ κρύπτῃς τίποτε.

— Θέλουν νὰ σὲ ὑπανδρεύσουν. Λέγουν ὅτι ἡ σύζυγος ἀποδιώκει τὴν λύπην.

— Νὰ μὲ ὑπανδρεύσουν! ἐμέ! καὶ μὲ ποίαν;

Ἡ Ἐμινὲ διηγήθη τὴν συνομιλίαν τοῦ μολλὰ καὶ τοῦ πατρός του, τὴν ὁποίαν ἤκουσεν οὖσα εἰς τὸν κῆπον.

— Ἀ! αὐτὰ εἶπαν, ἀνέκραξεν ὁ Τζελλαλεδδίν. Δὲν εἶναι ὅμως εἰς τὴν ἐξουσίαν των. . . Ζουδμίλλα, πρέπει νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ τριπλοῦς τοῖχος ἂν σὲ διαχωρίζῃ ἀπὸ ἐμέ. Τὸ ἄλογόν μου . . . τὸ ἄλογόν μου.

— Ποῦ θὰ ὑπάγῃς τόσον ἀργά;

— Καλὴν νύκτα, Ἐμινέ· εἰπὲ εἰς τὴν μητέρα μου νὰ μὴ μὲ περιμένῃ.

Μετὰ δέκα λεπτὰ ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐκάλπαζεν ἐκ νέου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κοιλάδος.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ τέλος τοῦ δρόμου του, ἡ αὐγὴ ἤρχιζε νὰ γελᾷ, ὁ κορυδαλὸς νὰ κελαδῇ, καὶ ἡ Ζουδμίλλα, ἥτις δὲν ἐφοβεῖτο μὴ ἀπαντήσῃ τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν νέον, εἶχε καταβῇ εἰς τὸν κῆπον. Πρὸς τὴν ἄκραν δενδροστοιχίας, ὑπὸ ἄλσος ἰόσμων καὶ κλημάτων, γονυπετήσασα ἐν κατανύξει προσηύχετο μὲ ὅλην

τὴν ἀθωότητα τῆς ψυχῆς της, καὶ προσηύχετο τὸν νοῦν ἔχουσα εἰς τὴν μητέρα της καὶ εἰς ἐκεῖνον ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὴν διεχώριζε φραγμὸς ἀδιάβατος. Ὁ Τζελλαλεδδὶν, ἰδὼν αὐτὴν, ἐστάθη ὀλίγον μακρὰν, μὴ τολμῶν νὰ πλησιάσῃ· ἀλλὰ τέλος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον, ἡ δὲ νέα ἀφεῖσα φωνὴν ἠθέλησε νὰ φύγῃ.

— Μὴ φεύγῃς, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ἐκεῖνος. Αὐτὸς ὁ Θεὸς μ' εὐσπλαγχνίσθη, αὐτὸς μ' ἐβοήθησε νὰ σ' ἐπιτύχω.

Καὶ ταῦτα λέγων ἔτρεμε, καὶ δάκρυ κατέβαινεν εἰς τὸ κάτωχρον πρόσωπόν του. Καὶ ἡ μὲν Ζουδμίλλα, λυπηθεῖσα αὐτὸν ἐκάθησεν ἐπὶ θρανίου, ἐκεῖνος δὲ ἀκίνητος ἔμπροσθέν της, ἐσιώπα· ἀλλ' εἰς τοιαύτας περιστάσεις καὶ ἡ πλέον ἄπειρος γυνὴ εὑρίσκει πῶς ν' ἀρχίσῃ τὴν ὁμιλίαν καταλλήλως.

— Δὲν σ' εὐχαρίστησα, εἶπεν, ἀκόμη διὰ τὴν συγκατάβασίν σου . . . Πρὸ ἑνὸς μηνὸς . . . ἐνθυμεῖσαι.

— Μάλιστα, ἐνθυμοῦμαι· τί δὲν θὰ ἔκαμνα τότε διὰ σέ; τί δὲν θὰ κάμω σήμερον καὶ πάντοτε; ἀφοῦ σὲ εἶδα τὴν πρώτην φορὰν, δὲν ἔχω πλέον οὐδὲ θέλησιν, οὐδὲ λογικὸν, οὐδὲ κρίσιν. Μίαν μόνην ἐπιθυμίαν ἔχω· νὰ σὲ βλέπω ἀδιακόπως. Τὸ μῖσός μου ἐναντίον τῶν Ῥώσων, ἡ δίψα τῆς ἐκδικήσεως, ὅλα τὰ αἰσθήματα ὅσα ἐβύζασα μὲ τὸ γάλα τῆς μητρός μου, ὅλα ἐσβέσθησαν ἀπὸ τὸ βλέμμα σου· τὸ βλέμμα τοῦτο μὲ καίει, θὰ μὲ θανατώσῃ· ἠξεύρω ὅτι ἀποστρέφεται τοὺς μουσουλμάνους· ἐλευθέρωσέ με λοιπὸν ἀπὸ τὸν πόνον ὁ ὁποῖος μὲ κατατήκει, μὴ μὲ μαγεύῃς πλέον. Ὦ Ζουδμίλλα! δι' ἐμὲ δὲν ὑπάρχει πλέον ὡραιότης εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, δὲν ὑπάρχει πλέον οὐρὴ εἰς τὸν οὐρανόν· σὺ μόνη, σὺ μόνη εἶσαι ἡ ζωή μου, ὁ παράδεισός μου.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας της καὶ κατεφίλει περιπαθῶς τὰ κράσπεδα τῆς ἐσθῆτός της.

— Σήκω, μπέη, ἔλα εἰς τὸν ἑαυτόν σου, ἄκουσέ με, εἶπεν ἡ νέα· δὲν σὲ μισῶ, δὲν σὲ καταφρονῶ ἐξ αἰτίας τῆς θρησκείας καὶ τοῦ γένους σου. Ὑπάρχει ὅμως φραγμὸς τὸν ὁποῖον κανεὶς ἔρως δὲν δύναται νὰ καταστρέψῃ. Λησμόνησε λοιπὸν τὸν ἔρωτά σου, μὴ ζητῇς νὰ μὲ βλέπῃς, ὕπαγε εἰς τὴν Τουρκίαν ἢ εἰς ἄλλον τινὰ ξένον τόπον, καὶ τότε θὰ μὲ λησμονήσῃς, θὰ εὕρῃς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πολλὰς ὡραίας. . . .

— Κίν' εὐκολώτερον νὰ πρασινίσῃ ἐκ νέου σχοῖνος κεῖς ἀπὸ κεραυνόν, παρὰ ν' ἀπολαύσω ἐγὼ τὴν παραμικρὰν ἡσυχίαν μακράν σου. Ἐὰν ἀνταμείψῃς τὸν φλογερὸν ἔρωτά μου μὲ μικροτάτην ἔνδειξιν ἀγάπης, θὰ καταστρέψῃς ὡς ἱστὸν ἀράχνης ὅλους τοὺς φραγμοὺς περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖς· τίποτε εἰς τὸν κόσμον δὲν ἠμπορεῖ νὰ μ' ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ φθάσω εἰς σέ. Ἠμπορῶ διὰ νὰ σ' εὕρω νὰ πετάξω εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ καταβῶ εἰς τὰ βάθη τῆς ἀβύσσου. Τί σημαίνει τὸ γένος μου; Ἐλησμόνησα ὅτι εἶσαι κόρη τῆς Ῥωσίας, λησμόνησε καὶ σὺ ὅτι εἶμαι Τάρταρος. Δὲν μ' ἀγαπᾷς ὅμως, . . . εἰπέ το. Προτιμῶ νὰ μὲ φονεύσῃς διὰ μιᾶς, παρὰ νὰ χύνῃς καθ' ἡμέραν ἀπὸ μίαν ῥανίδα δηλητηρίου εἰς τὰς φλέβας μου. Δὲν μ' ἀγαπᾷς, δὲν θὰ μ' ἀγαπήσῃς ποτέ. Μὲ θεωρεῖς ὡς ἀνόητον, ὡς Τάρταρον ἄξιον καταφρονήσεως. Λέγε, λοιπὸν, ἐξηκολούθησε βαλὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἐγχειριδίου, λέγε· μὲ μένει ἓν μέσον σωτηρίας.

— Ἀ! Θεέ μου! Θεέ μου! ἐψιθύρισεν ἡ νέα· ὁποία δοκιμασία! Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μπέη, μὴ μὲ βασανίζῃς. Ἰδὲ πόσον ὑπέφερα μακρὰν σου· χιλιάκις ἠθέλησα νὰ πραβῶ τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν ἔκαμα . . . Ὦ Τζελλαλεδδίν, σὲ ἀγαπῶ, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μ' ἀφήσῃς, νὰ φύγῃς.

— Ζουδμίλλα, ἀνέκραξεν ἐνθουσιωδῶς ὁ Τάρταρος, μὲ ἀγαπᾷς, τὸ εἶπες!

— Ναί, μὴ χαίρεσαι ὅμως, πρέπει νὰ φύγῃς· καθεὶς πρέπει νὰ τρέξῃ τὸν δρόμον του.

— Τί ἐννοεῖς;

— Ὅτι εἶμαι χριστιανὴ καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ γείνω σύζυγος μουσουλμάνου, ὅτι εἶμαι κόρη τῆς Ῥωσίας καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ ὑπανδρευθῶ ἐχθρὸν τῶν Ῥώσων.

— Πῶς; θέλεις νὰ κλείσῃς τὸν παράδεισον τοῦ ὁποίου μὲ ἤνοιξες τὴν εἴσοδον; Μὲ εἶπες ὅτι μ' ἀγαπᾷς· ἡ λέξις αὐτὴ δὲν συνέδεσε τὴν τύχην σου μὲ τὴν ἐδικήν μου; μόνη ἡ ῥομφαία τοῦ Ἀσραὴλ δύναται νὰ μᾶς χωρίσῃ.

— Ἡ τύχη μου, ἀπεκρίθη εὐσταθῶς ἡ Ζουδμίλλα, δὲν δύναται νὰ ἑνωθῇ παρὰ μὲ τύχην χριστιανοῦ· καὶ ὁ Τζελλαλεδδὶν, ἐπρόσθεσε μὲ φωνὴν χαμηλὴν ὡς ἂν ἐφοβεῖτο μὴ ἀκουσθῇ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ χριστιανός.

— Χριστιανός! ἐψιθύρισε· τί ζητεῖς ἀπὸ ἐμέ! Νὰ γίνω προδότης καὶ ἀρνησίθρησκος! Ἠξεύρεις ὁποίαν φρικώδη θυσίαν ζητεῖς ἀπὸ ἐμέ! Νομίζεις ὅτι ἀγαπῶ τὴν πατρίδα μου, ὅτι τιμῶ τὴν θρησκείαν μου ὀλιγώτερον ἀφ' ὅσον ἀγαπᾷς καὶ τιμᾷς σὺ τὰς ἐδικάς σου; ἠξεύρεις ὅτι ὁ σταυρὸς κρεμάμενος εἰς τὸ στῆθος ἑνὸς Ταρτάρου σύρει ἑκατὸν ξίφη, ὅτι ἡ χεὶρ αὐτὴ τοῦ πατρός μου δὲν θὰ διστάσῃ νὰ σπαράξῃ τὴν καρδίαν ἡ ὁποία θὰ τὸν προδώσῃ;

— Συγχώρησέ με, μπέη, . . . ἀνόητος ἰδέα . . . ἂς χωρισθῶμεν.

— Ὄχι, στάσου, στάσου. Δὲν ἔχω γενναιότητα νὰ σ' ἀφήσω· σκληρότερος ἀπὸ τὸν θάνατον εἶναι ὁ χωρισμός σου. Μεῖνε ὀλίγον, δός με καιρὸν νὰ συνέλθω εἰς τὸν ἑαυτόν μου.

Καὶ βαλὼν τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν δύω χειρῶν του ἐπεριτρέρετο μὲ ὁρμὴ· τῇδε κἀκεῖσε· ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἐραίνετο ὁ τρομερὸς ἀγὼν τῆς ψυχῆς του. Τέλος πάντων σταθεὶς ἔμπροσθεν τῆς νέας,

— Ὁ ὅρος τὸν ὁποῖον μ' ἐπιβάλλεις, εἶπεν, εἶναι ἀκατανόητος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔρως μου δὲν ἔχει ὅρια. Διὰ σὲ ἀφίνω καὶ γονεῖς, καὶ πατρίδα, καὶ παραδίδω τὸ ὄνομά μου εἰς τὴν συκοφαντίαν· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ θυσιάσω καὶ τὴν συνείδησίν μου. Ἔλα μὲ ἐμὲ, ἀναχωροῦμεν εἰς Ῥωσίαν, καὶ μὲ τὸν καιρὸν θὰ σὲ συγχωρήσῃ, θὰ σ' εὐλογήσῃ ὁ πατήρ σου. Ὁ ἐδικός μου ὅμως δὲν θὰ μὲ συγχωρήσῃ ποτέ· ποτὲ δὲν θὰ ἐξαναϊδῶ τὴν πατρίδα μου. Διὰ σὲ γίνομαι Ῥῶσος, δὲν θὰ καταφρονήσω τὴν θρησκείαν σου, καὶ θὰ ἐκτελῶ κρυφίως σου τὰ χρέη τῆς ἐδικῆς μου. Μὴ ζητῇς ὅμως περισσότερον, μὴ μὲ ἀναγκάζῃς νὰ βαπτισθῶ.

— Καὶ ἡ ἐδική μου συνείδησις δὲν θὰ μ' ἐλέγχῃ εἰς πᾶσαν στιγμὴν διότι ἠνώθην μὲ Τοῦρκον; Διὰ τί

νὰ φονεύσω τὸν πατέρα μου; διὰ τί νὰ φύγω, ἀφοῦ ἠξεύρω ὅτι θὰ μᾶς εὐλογήσῃ ἂν ἀλλάξῃς τὴν θρησκείαν σου; Ἐνῷ σέ, εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως, θὰ σὲ ὀργισθοῦν καὶ οἱ συμπατριῶταί σου καὶ οἱ γονεῖς σου.

— Ἠξεύρω ὅτι εἰς τὴν Εὐρώπην σας οἱ ἄνθρωποι ὁδηγοῦνται ἀπὸ τὸν φόβον τῆς γνώμης τῶν ἄλλων. Ἐγὼ ὅμως δὲν γνωρίζω τοιοῦτον τρόπον ἐνεργείας· ἡ γνώμη μου εἶναι εἰς τὴν ψυχήν μου· ἕνας μόνος ἔλεγχος τῆς συνειδήσεώς μου, εἶναι δι' ἐμὲ δεινότερος τῆς κατακρίσεως ὅλης μου τῆς φυλῆς. Σκέψου καλὰ, Ζουδμίλλα· ἠμπορεῖς νὰ ἐμπιστευθῇς εἰς τὴν τιμὴν ἀνθρώπου ἀρνηθέντος τὴν πίστιν του, καὶ ὅλα ὅσα ἦτον συνειθισμένος ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ σέβεται; τί σὲ μέλει διὰ τὴν θρησκείαν μου; ἀφοῦ μὲ ἀγαπᾷς, ἀφοῦ ἡ θέλησίς σου εἶναι νόμος μου, ἂς καταφύγωμεν εἰς ἄγνωστον ἄσυλον. Ἐκεῖ, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἔρωτός μου, θὰ ἀνθῇς ὡς ῥόδον τῶν κήπων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ποτὲ θνητὸς δὲν θὰ ἐδοκίμασε τοιαύτην μακαριότητα. Λέγε, θέλεις; . . . θέλεις;

Ἡ Ζουδμίλλα ἐσηκώθη ἀγωνιῶσα καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὴν πύλην. Τὰ δάκρυα ἔπνιγον τὴν φωνήν της· ὡς ἂν ἐφοβεῖτο δὲ μὴ τὴν ἐγκαταλείψωσιν αἱ δυνάμεις της, εἶπε σπουδάζουσα·

— Θαυμάζω τὴν γενναιότητά σου· σὲ τὸ ἐπαναλέγω, σὲ ἀγαπῶ, σὲ ἀγαπῶ ἐξ ὅλης καρδίας, ἀλλ' εἰς μόνον ναὸν χριστιανικὸν πρέπει νὰ ἑνταμωθῶμεν. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἔγειρεν ἄφαντος. Ὁ Τάρταρος ἠθέλησε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ συνταγματάρχης ἦλθεν εἰς τὸν κῆπον, ἡ δὲ κόρη του ἔπεσε κλαίουσα εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Μὲ ἠπάτησεν, ἀνέκραξεν ὁ Τζελλαλεδδίν· ὦ κατηραμένη γ κ ι α ο ύ ρ η σ σ α, ἀναθεματισμένη ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἤκουσα τὴν φωνήν σου.

Καὶ ἔφυγε δρομαῖος, σχίζων διὰ τοῦ πτερνιστῆρος τὰ πλευρὰ τοῦ ἵππου του, τοῦ ὁποίου οἱ πόδες μόλις ἤγγιζον τὴν γῆν. Τὸ ἑσπέρας ὁ συνταγματάρχης ἐπεριφέρετο εἰς τὴν αἴθουσαν, θέλων νὰ ὁμιλήσῃ, προφέρων λέξεις τινὰς, καὶ σιωπῶν.

— Τί ἔχεις, τὸν ἠρώτησεν ἡ σύζυγός του. Μὴν εἶσαι ἄῤῥωστος;

— Ὄχι, εἶμαι κάλλιστα, δυσκολεύομαι ὅμως νὰ φανερώσω τί ἔχω.

— Περὶ τίνος πρόκειται;

— Ἐνθυμεῖσαι τὴν χθεσινήν μας ὁμιλίαν περὶ τοῦ μ π έ η;

— Μάλιστα.

— Ἠξεύρει καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ σύζυγος χριστιανῆς ἐνόσῳ εἶναι Τοῦρκος· ἰδοὺ ποῦ εὑρίσκεται ἡ ὑπόθεσις.

Καὶ ὁ καλὸς συνταγματάρχης διηγήθη πρὸς τὴν γυναῖκά του ὅ,τι εἶχε μάθει ἀπὸ τὴν Ζουδμίλλαν.

— Ἄ! ἄ! ἀπεκρίθη ἡ Ἀνίσσια σείουσα τὴν κεφαλήν· τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι πλέον μικρόν. Πρέπει νὰ σφίγξωμεν τὰς ἁλύσεις του, καὶ νὰ τὸν ὑποχρεώσωμεν νὰ γίνῃ χριστιανός. Δὲν εἶν' εὔκολον νὰ εὕρωμεν ἄλλον τοιοῦτον γαμβρόν.

— Βέβαια μὲ ἀρέσει πολύ· ἐὰν ὅμως δὲν θελήσῃ ν' ἀλλαξοπιστήσῃ;

— Θὰ θελήσῃ· ὁ ἔρως δὲν χωρατεύει.

— Ἀλλ' ἂν τὸν ἀποκηρύξῃ ὁ πατήρ του;

— Μὴ φοβῆσαι· δὲν ἔχει ἄλλον υἱόν. Ἐκτὸς τούτου, ἀφοῦ γίνῃ χριστιανός, ἡ ῥωσικὴ κυβέρνησις θὰ φροντίσῃ. Ὁ πατήρ του εἶναι γέρων, καὶ ὅταν ἀποθάνῃ ὅλα διορθόνονται. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ Ζουδμίλλα; φαίνεται ὅτι μὲ ἀποφεύγει. Δὲν εἶμαι λοιπὸν μήτηρ της;

Παρὰ τὰς προσδοκίας τῆς οἰκογενείας τοῦ συνταγματάρχου, ὁ μ π έ η ς δὲν ἦλθεν· ἀργότερον δὲ ἔμαθον ὅτι ἀπῆλθε πρὸς ἐπίσκεψιν συγγενοῦς του τινός. Ἡ Ζουδμίλλα ἠσθένησε, καὶ ὁ ἰατρὸς, ἐξηγήσας κατὰ τὴν φαντασίαν του τὴν ἀσθένειαν, διέταξε διάφορα ἰατρικά. Καὶ ὅμως ἡ νόσος προώδευεν ἐπὶ τὸ χεῖρον. Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Τζελλαλεδδίν, εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ συνταγματάρχου, ὠχρὸς, ἠλλοιωμένος καὶ κονιορτώδης,

— Νικόλαε Λαυρεντιάδη, ἀνεφώνησε τεταραγμένος, ἀναθέτω εἰς σὲ τὴν τύχην, τὴν τιμὴν, τὴν ψυχήν μου· κάμε τας ὅπως θέλεις, ἄφες με μόνον νὰ τὴν ἰδῶ, μίαν μόνην στιγμήν. Ἔμαθα ὅτι εἶναι ἀσθενὴς, καὶ ἤθελα νὰ δώσω τέλος ἐμπρός της εἰς τὴν ζωήν μου.

Ὁ συνταγματάρχης σφίγξας περιπαθῶς τὴν χεῖρά του, ἀπεκρίθη·

— Ἡσύχασε, ὁ κίνδυνος ἐπέρασεν, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὴν ἰδῇς ἀκόμη. Εἶναι τόσον ἀδύνατος ὥστε ἡ παραμικρὰ ταραχὴ ἠμπορεῖ νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸν τάφον. Μὲ φαίνεται ὅτι ἔρχεσαι ἀπὸ ταξείδιον, ὅτι εἶσαι κοπιασμένος· ἔλα νὰ ἀναπαυθῇς, καὶ ἔπειτα ὁμιλοῦμεν.

— Ὄχι, δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀναπαύσεως. Θέλω νὰ τὴν ἰδῶ. Γνωρίζεις βέβαια ὅλα τὰ διατρέξαντα, καὶ γνωρίζεις ἐπίσης πόσον μὲ ἦτον δύσκολον ν' ἀρνηθῶ τὴν πίστιν καὶ τοὺς γονεῖς μου· ὁ ἔρως ὅμως ὑπερίσχυσεν· εἶμ' ἕτοιμος νὰ συντρίψω ὅλους μου τοὺς δεσμοὺς ἐὰν μὲ δώσῃς τὴν κόρην σου. Πλὴν, σὲ παρακαλῶ, μὴ μὲ ὑβρίσῃς, μὴ μὲ ὀνομάσῃς προδότην τῆς θρησκείας μου.

— Ὄχι, ὄχι, εὐγενῆ νέε· ἡ ἀπόφασίς σου εἶναι ἄξια παντὸς ἐπαίνου· μετά τινα ἔτη οἱ περισσότεροι τῶν ὁμοθρήσκων σου θ' ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμά σου. Ἡ Ῥωσία θὰ σὲ δεχθῇ μὲ ἀγκάλας ἀνοικτάς. Ἡ Ζουδμίλλα θὰ γίνῃ ἐδική σου· πλὴν μὴ βιάζεσαι. Μελέτησε πρῶτον καλὰ τὰς ἀρχάς σου, τὰς ἕξεις σου· σύγκρινέ τας μὲ τὰς ἐδικάς μας· ἐξέτασε τὴν καρδίαν σου, μὴ παραφέρεσαι ἀπὸ τὸ πάθος, καὶ συμβουλεύσου τὴν κρίσιν σου. Τὰ ἔτη ψυχραίνουν τὴν θέρμην τῆς νεότητος, καὶ τὸ πάθος σβύνεται. Ἐνθυμήσου ὅτι οἱ νόμοι μᾶς ἀπαγορεύουν τὴν πολυγαμίαν καὶ τὰ χ α ρ έ μ ι α· σκέψου σπουδαίως πρὶν ἀποφασίσῃς· ἀγαπῶ τὴν εὐτυχίαν τῆς θυγατρός μου, καὶ ἂν μ' ἐμπιστευθῇς τὴν ἐδικήν σου ἔχω νὰ δώσω λόγον εἰς τὸν Θεόν.

— Ἐὰν μ' ἔμεναν προλήψεις τινὲς κατὰ τῆς Ῥωσίας οἱ λόγοι σου τὰς διεσκέδασαν· ἄχι, δὲν θὰ μετανοήσω· δὲν ἐνέδωκα ἀμέσως εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ αἰσθήματός μου· τὸ λογικὸν ἐπάλαισε πολὺν καιρὸν πρὸς τὸν ἔρωτα, καὶ τέλος ὁ ἔρως ἐνίκησεν.

— Ἀλλ' ὁ πατήρ σου γνωρίζει τοὺς σκοπούς σου; δὲν θὰ ἐναντιωθῇ; Μὴ μὲ κρύπτῃς τίποτε.

— Ὁ πατήρ μου δὲν ἠξεύρει τίποτε, σὺ δὲ πρέπει νὰ μάθῃς τί τρέχει· τὸ κατὰ τῆς Ῥωσίας μῖσός του εἶναι ἀδιάλλακτον, αἱ προλήψεις του ἀθεράπευτοι. Ἐκτὸς τούτου, πρέπει νὰ σὲ τ' ὁμολογήσω, δὲν ἠμπορῶ νὰ βαπτισθῶ ἐδῶ· δὲν ἠμπορῶ νὰ μένω εἰς τὴν Κριμμαίαν· δὲν εἶμαι ἀσφαλής . . .

— Ὕπαγε λοιπὸν εἰς τὴν Ῥωσίαν, εἰς τὴν Πετρούπολιν· σὲ δίδω γράμματα συστατικὰ εἰς τοὺς φίλους μας. Παντοῦ θὰ εὕρῃς καλὴν ὑποδοχὴν, καὶ ἐν τοσούτῳ προσπαθοῦμεν νὰ κατευνάσωμεν τὴν ὀργὴν τοῦ πατρός σου.

— Καὶ ἡ Ζουδμίλλα;

— Ἡ Ζουδμίλλα εἶν' ἐδική σου· ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ ὑπάγω περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος εἰς Πετρούπολιν, καὶ ἐκεῖ θὰ σᾶς εὐλογήσω καὶ τοὺς δύω.

— Πλὴν ἕως τὸν χειμῶνα εἶναι ἀκόμη τρεῖς, τέσσαρες μῆνες.

— Ὦ! νεότης! νεότης! Ἡ Ζουδμίλλα δὲν ἠμπορεῖ, πρὶν ἀναλάβῃ ἐντελῶς τὴν ὑγείαν της, νὰ ταξειδεύσῃ· φρονῶ ὅτι δὲν θέλεις ν' ἀποθάνῃ.

Ἡ βραδύτης αὐτὴ ἀπήλπιζε τὸν νέον, ἔπρεπεν ὅμως νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀνάγκην.

Ἡ Ζουδμίλλα ἀνέλαβε τὴν ὑγείαν της. Μαθοῦσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ διατρέξαντα, ἐπανεῖδε τὸν φίλτατον τῆς καρδίας της, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία μόνη ὑπῆρξε δραστηριωτέρα ὅλων τῶν ἰατρικῶν ὅσα ἔδωκαν πρὸς αὐτὴν οἱ ἰατροί.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἀνεχώρισεν ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας, ὁδὲ Τζαγὶρ-Ἀγαδοὺρ, μαθὼν τὸ αἴτιον τῆς ἀπουσίας του τὸν διέταξε νὰ ἐπιστρέψῃ· ἐκεῖνος ὅμως, καίτοι δεχθεὶς μὲ λύπην τὴν διαταγὴν, ἔμεινεν ἀδιάσειστος. Ἡ Ζουδμίλλα ἐδίδασκε πρὸς αὐτὸν τὰ δόγματα τῆς νέας θρησκείας του, τὰ ὁποῖα καὶ ἤκουε μὲ προσοχὴν, καὶ ἐπαναλαμβάνων μὲ παιδικὴν ἀφέλειαν τὰς χριστιανικὰς προσευχὰς ἔλεγε πρὸς ἐκείνην·

— Ἕως σήμερον, ὁσάκις προσηυχόμην, ἔστρεφα τὸ πρόσωπόν μου πρὸς τὴν Μέκκαν· εἰς τὸ ἑξῆς ὅμως θὰ στρέφωμαι πρὸς σέ, πρὸς σὲ ἡ ὁποία εἶσαι ὁ ἥλιος τῆς νέας μου ὑπάρξεως.

Τὴν προτεραίαν τῆς ἀναχωρήσεώς του ὑπῆγε ν' ἀποχαιρετίσῃ τὴν νέαν του οἰκογένειαν· ἡ Ζουδμίλλα ἐκάθητο εἰς μικρὸν δωμάτιον πλησίον τοῦ παραθύρου, ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς ἔχουσα κρεμαμένην εἰκόνα τῆς Θεοτόκου· ἀπὸ τὸ παράθυρον ἐκεῖνο ἐφαίνοντο αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε γεννηθῇ ὁ Τζελλαλεδδίν· ἡ φύσις ὅλη ἐσίγα· τὸ ψιθύρισμα μόνον ἠκούετο μικροῦ ῥύακος, ῥέοντος ὑπὸ κλαδία ἀμπέλου.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν πλησιάσας αὐτήν·

— Ἔκαμα, εἶπε, χάριν σοῦ πολλὰ; θυσίας. ἀλλ' ἡ δεινοτέρα εἶναι ἡ τοῦ χωρισμοῦ μας· ὦ Ζουδμίλλα! ἐάν ποτε λησμονήσῃς τὴν ἀγάπην μου, οὐδ' εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, οὐδ' εἰ. τὸν ἄλλον δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἀρκετὴ τιμωρία διά σέ. Ἡ εὐχή τοῦ πατρός μου νὰ με αβληθῇ εἰς κατάραν, ἂν ὅλοι τῆς καρδίας μου οἱ παλμοὶ δὲν κτυποῦν διὰ σὲ μόνον! Ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃς, ὅ,τι καὶ ἂν σὲ συμβῇ, θὰ εἶμ' αἰωνίως ἐδικός σου μέχρι τοῦ τάφου.

— Ἐπιθυμῶ, Τζελλαλεδδὶν, νὰ σὲ κάμω ἓν δῶρον· ἀδύνατον ἦτον νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τοῦτο τὸ ἅγιον κειμήλιον, διότι εἶναι τὸ τελευταῖον δῶρον τῆς μητρός μου. Ἄμποτε νὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ νὰ μὲ ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην σου!

Καὶ ἐκβαλοῦσα ἀπὸ τὸν λαιμόν της σαυρὸν χρυσοῦν, τὸν ἐκρέμασεν εἰς τὸ στῆθος τοῦ νέου.

— Τώρα, εἶπεν, εἴμεθα ἀῤῥαβωνισμένοι· μᾶς ἑνόνει δεσμὸς ἀδιάῤῥηκτος, ἀνήκω πλέον εἰς σὲ διὰ παντός.

— Ζουδμίλλα, ἐταράχθη ὁ Τζελλαλεδδίν, καὶ πρώτην τότε φορὰν ἐνηγκαλίσθη αὐτήν. Τὴν αὐτὴν σιγμὴν ἤκουσαν εἰς τὸν κῆπον στεναγμὸν, κρότον ὑπόκωφον, καὶ εἶδον διὰ τῶν δένδρων πέπλον λευκὸν, καὶ ἤκουσαν φωνὴν τρέμουσαν, λέγουσαν ταρταριστί·

— Εὐτύχει, Τζελλαλεδδίν.

— Σὺ εἶσαι, Ἐμινέ; Πῶς εὑρέθης ἐδῶ;

— Μ' ἔστειλεν ἡ μάνα σου.

— Ποία εἶναι αὐτὴ ἡ νέα; ἠρώτησεν ἀνησύχως ἡ Ζουδμίλλα μὴ ἐννοοῦσα τὰ λεγόμενα· πόθεν ἔρχεται; τί θέλει;

— Μὴ φοβῆσαι· εἶναι κόρη τοῦ φονευθέντος ἀδελφοῦ μου . . . Λέγε, Ἐμινέ, τί θελεις;

— Ἐμάθαμεν ὅτι αὔριον ἀναχωρεῖς εἰς τὸν τόπον τῶν γ κ ι α ο ύ ρ η δ ω ν, καὶ ὅτι θέλεις ν' ἀποχωρισθῇς τοὺς ἀληθινοὺς πιστοὺς καὶ νὰ γείνῃς καὶ σὺ γ κ ι α ο ύ ρ η ς· ἡ μάνα σου λούει μὲ τὰ δάκρυά της τοὺς πόδας σου, καὶ σ' ἐξορκίζει μὰ τὸν ἥλιον νὰ μὴ βιασθῇς· ἄφες τοὺς χριστιανούς κ' ἐπίστρεψε εἰς τοὺς κόλπους οἱ ὁποῖοι σ' ἔθρεψαν.

— Δὲν ἠμπορῶ, Ἐμινέ, δὲν ἠμπορῶ.

— Σ' ἐξορκίζει νὰ ἐπιστρέψῃς· καὶ θὰ βάλῃ εἰς τὸ χ α ρ έ μ ι σου τὰς ὡραιοτέρας γυναῖκας τῆς Γεωργίας καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ μ π έ η ς ἐμειδίασε περιφρονητικῶς.

— Τζελλαλεδδίν, ὁ πατήρ σου θὰ σὲ καταρασθῇ· ἡ μάνα σου ἤθελε νὰ ἔλθῃ μόνη, ἠξεύρεις ὅμως ὅτι εἶναι γραῖα, καὶ ἡ λύπη τὴν κατέβαλεν· εἶναι βαρέως ἄῤῥωστος.

— Ἄ! Ζουδμίλλα! Ζουδμίλλα! ἀνέκραξεν ὁ νέος βαλὼν τὴν δεξιὰν ἐπὶ τῆς καρδίας του, ὡς ἂν ἤθελε ν' ἀποσπάσῃ βέλος θανάσιμον.

— Ἔλα τοὐλάχιστον νὰ ἐξιλεώσῃς τὸν πατέρα σου καὶ νὰ κλείσῃς τὰ ὀμμάτια τῆς μητρός σου.

— Ὄχι, Ἐμινὲ, εἶναι ἀδύνατον· παραιτῶ εὐχαρίστως τὴν ζωήν μου διὰ νὰ ἐξιλεώσω τὸν πατέρα καὶ νὰ σώσω τὴν μητέρα μου· τὴν ζωὴν ὅμως τῆς ψυχῆς μου δὲν δύναμαι νὰ τὴν παραιτήσω· φρόντιζε διὰ τοὺς γονεῖς μου, ἀγάπα τους, προσπάθησε νὰ μὴ μὲ καταρασθοῦν . . .

Καὶ ταῦτα λέγων ἔστρεφε τὸ πρόσωπον διὰ νὰ κρύψῃ τὰ δάκρυά του.

— Ἄκουσε ἀκόμη, Τζελλαλεδδίν· ἡ μάνα σου ἔμαθεν ὅτι θὰ σὲ παραμονεύσουν ἐχθροί σου εἰς τὸν δρόμον σου . . . φυλάξου, καὶ ὕπαγε ἀπὸ ἄλλον δρόμον. Εἰπέ τον, μὲ εἶπεν, ὅτι ἐὰν οὔτε τὰ δάκρυά μου, οὔτ' αἱ παρακλήσεις μου δὲν ἰσχύουν νὰ τὸν μεταπείσουν, ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ μὴ τὸν ἀγαπῶ καὶ νὰ μὴ παρακαλῶ τὸν Θεὸν δι' αὐτόν. Μὲ παρήγγειλε πρὸς τούτοις νὰ σ' ἐγχειρίσω τούτους τοὺς πολυτίμους λίθους, τῶν ὁποίων αὐτὴ δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην, διὰ νὰ σὲ χρησιμεύσουν εἰς τὰ ξένα. Ὑγίαινε, Τζελλαλεδδίν, ὑγίαινε.

— Στάσου, Ἐμινέ· ποῦ ὑπάγεις;
— Εἰς τὴν οἰκίαν μας.
— Μόνη;
— Ναί.
— Καὶ δὲν φοβεῖσαι;
— Ἔχω μαχαίριον ἐπάνω μου.
— Πρόσμενε νὰ σὲ συντροφεύσω.

Καὶ κατέβη εἰς τὸν κῆπον· ἀλλ' ἡ νέα εἶχε γενεῖ ἄφαντος· τὴν ἐπαύριον ἄμαξα ἔφερε τὸν Τζελλαλεδδὶν εἰς χώρας ξένας.

Ἡ Ῥωσία εἶχε κηρύξει τὸν πόλεμον εἰς τὴν Τουρκίαν, ὁ στρατὸς ἐκινήθη, καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν στρατηγῶν μετέβησαν εἰς τὸ στρατόπεδον· διό, ὅταν ἔφθασεν ὁ Τζελλαλεδδὶν εἰς τὴν Πετρούπολιν εὗρεν ὀλίγους ἐξ ἐκείνων πρὸς οὓς ἔφερε συστατήρια· εὐτυχῶς ὅμως εἶδε τὸν κόμητα . . . ὅστις ὑπεδέχθη αὐτὸν μ' εὐμένειαν σπανίαν.

Ἡ Πετρούπολις, ἡ πληθὺς τῶν κατοίκων, αἱ πλατύταται ὁδοί, τὰ δημόσια κτίρια, τὰ παλάτιά της, ἐνέπλησαν θαυμασμοῦ τὸν νέον ξένον. Ἐντὸς ὀλίγου ἐφιλιώθη μετὰ πολλῶν, τόσῳ μᾶλλον εὐκόλως καθόσον ἡ παρουσία μπέη Ταρτάρου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας ἐκίνει ὅλων τὴν περιέργειαν· οὗτος δὲ ἐκίνει αὐτὴν πρὸ παντὸς ἄλλου ἐξ αἰτίας τῆς ἐρωτικῆς ἱστορίας του. Ἐπροσκλήθη εἰς πλῆθος γευμάτων καὶ ἑσπερινῶν συναναστροφῶν, καὶ ἡ φυσιογνωμία, ὁ χαρακτήρ του ἦσαν ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας ἀντικείμενον συνδιαλέξεων. Ἀπέβαλε δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον πᾶσαν πρόληψιν κατὰ τῆς Ῥωσίας, καὶ συνέλαβεν ἐπιθυμίαν νὰ διδαχθῇ.

Οὕτω πως παρῆλθεν ὁ χειμών. Διάφοροι περιστάσεις ὑπεχρέουν τὸν συνταγματάρχην νὰ ἀναβάλῃ τὴν εἰς Πετρούπολιν μετάβασίν του· ὁ δὲ Τζελλαλεδδὶν, ἀνησυχῶν διὰ τὴν ἀργοροπορίαν, ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ταυρικήν· ἀλλὰ πῶς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς σπουδάς του; Παρὰ τοῦτον ὅμως τὸν λόγον καὶ ἄλλος τις δὲν τὸν ἐπέτρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ. Εἰς κάμμίαν τῶν ταπεινῶν καὶ εὐσεβάστων ἐπιστολῶν τὰς ὁποίας ἔγραψε πρὸς τὸν πατέρα του δὲν εἶχεν ἀξιωθῆ ἀπαντήσεως· οἱ φίλοι, οἱ συγγενεῖς του οὐδὲ ν' ἀκούσωσί τι ἤθελον περὶ αὐτοῦ. Μίαν μόνην παραμυθίαν καὶ χαρὰν εἶχε, τὸ νὰ γράφῃ πρὸς τὴν Ζουδμίλλαν καὶ νὰ λαμβάνῃ ἀποκρίσεις της. Καί ποτε ἐπέστειλε πρὸς αὐτὴν τὰ ἀκόλουθα·

«Ζουδμίλλα, μόνη φίλη μου! ὑποστήριζέ με διὰ τοῦ ἔρωτός σου. Ὁποίαν φρικτὴν εἶδησιν ἔμαθον· ὁ πατήρ μου ὡπλίσθη κατὰ τῆς Ῥωσίας· συνεμάχησε μὲ τοὺς Τούρκους· μὲ τοὺς Τούρκους! οἵτινες ἔσφαξαν τὸν ἀδελφόν μου· πολεμεῖ ὁμοῦ μὲ αὐτούς. Τί ἀπέγεινεν ἡ μήτηρ μου; τί ἡ ἀνεψιά μου; Γράψε με περὶ αὐτῶν, σὲ παρακαλῶ. Δὲν δύνασαι νὰ φανταστῇς πόσον μὲ κατεταράξεν ἡ εἴδησις αὕτη. Οἴμοι! καταστρέφει τὰ σχέδιά μου. Ὁ πατήρ μου διέθεσεν ὑπὲρ συγγενοῦς του τινὸς τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὑπαρχόντων του, ἴσως δὲ καὶ ὅλα. Πολλοὶ μὲ συμβουλεύουσι νὰ τὸν ἐνάξω εἰς δίκην, ἀλλὰ δὲν ἔχω τὴν γενναιότητα αὐτήν· ἀντέχω πρὸς τὸν πατέρα μου ὅταν ἤθελε νὰ μὲ χωρίσῃ ἀπὸ σέ, ἀλλὰ δὲν δύναμαι ν' ἀντισταθῶ καὶ εἰς τὴν θέλησίν του, προκειμένου λόγου περὶ χρημάτων. Εἶμαι νέος, ἔχω δυνάμεις, ψυχὴν σταθερὰν, καὶ διατελοῦμεν ὑπὸ κυβέρνησιν ἀνταμείβουσαν τὰς πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσίας· τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἔχω κάμμίαν ἀνάγκην· σὺ μόνη εἶσαι πλοῦτος καὶ δόξα μου· ἀλλὰ δὲν συγκαταβαίνω νὰ δυστυχήσῃς ἐξ αἰτίας μου. Θέλω νὰ ζήσῃς ἐν τῷ μέσῳ λαμπρότητος, ὡς σὺ ὑπῆρξες αἰτία νὰ ζῶ ἐγὼ ἐν μέσῳ εὐδαιμονίας. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀναβάλωμεν τὴν ἕνωσίν μας. Ἡ Ῥωσία ἔχει διπλοῦν πόλεμον· ἤθελον νὰ μὲ στείλωσι κατὰ τῆς Τουρκίας, ἀλλ' ἐγὼ ἐπροτίμησα νὰ πολεμήσω κατὰ τῆς Σουηδίας. Ἐκεῖ τοὐλάχιστον δὲν θὰ φοβῶμαι μὴ ἀπαντήσω τὸν πατέρα μου· αὔριον τὸ πρωὶ ἀναχωρῶ ἀπὸ Πετρούπολιν. Ὅσῳ πλέον ἐπικίνδυνος θὰ εἶναι ὁ ἀγών, τόσῳ θὰ εἶναι καὶ πλέον ἔντιμος. Θέλω νὰ φθάσω πλησίον σου διὰ τῆς δόξης τῶν κινδύνων· ἀλλ' ἐὰν ἀποθάνω εἰς τὴν ξένην, μὴ μὲ λησμονήσῃς, φιλτάτη μου. Πίστευσόν με ὅτι ἕκαστον δάκρυόν σου θὰ πέσῃ ἐπάνω τῆς κόνεώς μου, καὶ τὸ βλέμμα σου θὰ μ' ἀτενίζῃ εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀστέρων.»

Καὶ τῳόντι ὁ εὐγενὴς νέος ἔδραμεν εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης, καὶ ἐρρίψοκινδύνευε κατὰ πᾶσαν στιγμὴν δι' ἐκείνην δι' ἣν εἶχεν ὑποβληθῆ εἰς τόσας μεγάλας θυσίας. Διεκρίθη δὲ πάντοτε κατὰ τὰς μάχας, καὶ ὁ συνταγματάρχης ἐπῄνει τὴν γενναιότητά του. Εἴς τινα μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἐνικήσεν μίαν σημαίαν καὶ δύω κανόνια τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἔπεσε τραυματίας εἰς τοὺς βραχίονας τῶν συντρόφων του.

Ἐξ αἰτίας τῶν πληγῶν του ἔμεινεν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὸ νοσοκομεῖον· ὅταν δὲ ἐξῆλθεν, ὁ στρατηγὸς ἀπένειμε πρὸς αὐτὸν τὸ τάγμα τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ μακρυνθῇ πρὸς καιρὸν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον διὰ νὰ ἰαθῇ ἐντελῶς.

Ἡ νὺξ ἡτοιμάζετο νὰ διαδεχθῇ τὴν ἡμέραν, ἀὴρ ὀξὺς ἤρχετο ἀπὸ τὴν θάλασσαν, καὶ σωροὶ νεφελῶν συνεπιέζοντο ἐπάνω τῶν ὀρέων. Εἰς τὰ δάση εἶχε διαδοθῆ ὁ κίτρινος ἐκεῖνος χρωματισμὸς, ὅστις προαναγγέλλει τὴν ἔλευσιν τοῦ χειμῶνος. Αἱ κοιλάδες ἦσαν εἰσέτι χλοεραὶ καὶ ἐστολίζοντο ποῦ καὶ ποῦ ἀπὸ ἄνθη. Ἵπποι ἄγριοι ἐπήδων καὶ ἐχρεμέτιζον, καὶ κατὰ τὴν ἔρημον ὁδὸν ἤχει κρότος ἁμάξης καὶ φωνὴ ἁμαξηλάτου καταμαστιγοῦντος τοὺς κεκμηκότας ἵππους του. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου τινὸς ἐξεκόλλησεν ἀπὸ τὸν ἄξωνα εἷς τῶν τροχῶν. Ὁδοιπόρος τις, φλεγόμενος ἀπὸ ἀνυπομονησίαν, ἀφῆκε τὸ ὄχημα, καὶ παραλαβὼν τὸν ἕνα τῶν ἵππων ἀνεχώρησεν· ἀλλὰ τὸ κτῆνος ἦτον τοσοῦτῳ ἀπηυδημένον ὥστε μόλις ἐδύνατο νὰ βαδίσῃ. Ὁ δὲ ἱππεὺς, μὲ ὅλην τὴν θέρμην τῆς νεότητός του, ἠναγκάσθη νὰ προχωρῇ βῆμα πρὸς βῆμα.

Διέσχιζε τὴν κοιλάδα φανταζόμενος ἀδιακόπως μίαν μόνην κατοικίαν. Αἰφνης ὁ δύων ἥλιος ἔρριψε τελευταίαν ἀκτῖνα εἰς τὰ δάση καὶ τὸ λειβάδιον, καὶ τὸ στιγμιαῖον ἐκεῖνο φῶς ἐσβέσθη ἐντὸς σκότους βαθυτάτου· ὡμοίαζε τὸ τελευταῖον μειδίαμα φίλου ἀγωνιῶντος. Τὸν ὁδοιπόρον κατέλαβεν ἀμέσως θλῖψις ἀνεξήγητος. Καὶ ὅμως ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος τῶν ἐπιθυμιῶν του· μετ' ὀλίγον θὰ ἔβλεπεν ἐκείνην ἥτις δι' ἑνὸς φιλήματος θ' ἀντέμειβεν ὅλα του τὰ παθήματα.

Διὰ τί λοιπὸν ἡ τόση θλῖψις τῆς καρδίας του; Διὰ τί δὲν τολμᾷ πλέον νὰ χαρῇ διὰ τὴν προσεγγίζουσαν εὐδαιμονίαν του; Αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος ἀναμιγνύονται μὲ τὰς ὀνειροπολήσεις τοῦ μέλλοντος, καὶ ὁ ὁδοιπόρος στενάζει ἀκουσίως. Ἐν τοσούτῳ ὁ οὐρανὸς γίνεται σκοτεινότερος, καὶ νέφη πυκνὰ σκεπάζουσιν αὐτόν· ὁ ἄνεμος συνταράσσει τοὺς κλῶνας τῶν δένδρων καὶ διασκορπίζει ὡς καπνὸν τὰ ἄνθη· οἱ θρηνώδεις γογγυσμοὶ τῶν νυκτιπλανῶν ὀρνέων, συνοδεύουσι τοὺς συριγμοὺς τῆς θυέλλης . . . Καὶ ὁ νέος ἱππεὺς φρίσσων περιτειλίσσεται μὲ τὸν μανδύαν του, καὶ κεντρίζει τοῦ ἵππου τὰ πλευρὰ διὰ νὰ ἐκβῇ τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὸ δάσος.

Μετ' ὀλίγον βλέπει τοὺς μιναρέδας τοῦ χωρίου του, καὶ τὰ φῶτα λάμποντα εἰς τὰς οἰκίας τῶν Ταρτάρων. Ἀλλὰ, ποῦ εἶναι οἱ γονεῖς του; ποῦ οἱ φίλοι του; Ἴσως ὅμως ζῇ εἰσέτι ἡ μήτηρ του, καὶ ἡ μήτηρ του δὲν θὰ τὸν στερήσῃ μιᾶς κἂν λέξεως φιλικῆς. Προχωρεῖ, περιφέρει βλέμμα ἀνήσυχον, ἀκτὶς ἀκαριαία τῆς σελήνης διασχίζει αἰφνης τὰ νέφη! Καὶ τί βλέπει; ἀντὶ τῆς πατρικῆς οἰκίας, τοίχους κατεστραμμένους, ξύλα κατάμαυρα ἀπὸ τὸ πῦρ, καὶ σωρὸν ἐρειπίων.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐσκέπασε τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖράς του, καὶ δάκρυα ἔρρευσαν διὰ τῶν δακτύλων του. Μετ' ὀλίγον διευθύνθη βραδυπατῶν πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ μολλᾶ Ἀβδουλ-Μελὲκ, ἀφῆς κανεὶς ποτε δὲν ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ θαυμάσῃ τὴν φιλοξενίαν του. Κρούει τὴν πύλην καὶ παιδίον ἤνοιξεν αὐτήν. Ὁ μολλᾶς ἐκάθητο πλησίον τῆς ἑστίας κρατῶν ἐσβεσμένον τὸν καπνοπόρον σωλῆνά του, καὶ ὁ Τζελλαλεδδὶν, σαθεὶς παρὰ τὸ κατώφλιον, ἐχαιρέτισε ταρταριστί· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἀνυψώσας τὴν κεφαλὴν, εἶδεν αὐτὸν χωρὶς ν' ἀποκριθῇ.

— Δὲν μὲ γνωρίζεις, Ἀβδουλ-Μελέκ;

— Ὁ ἀλλὰχ μόνος εἶναι Θεός· εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Τσαγὶρ-Ἀγαδοὺρ . . . ἀρνησίθρησκος.

— Βάλε χαλινὸν εἰς τὸ στόμα σου· ἔρχομαι νὰ σὲ ζητήσω νὰ μὲ φιλοξενήσῃς, καὶ ὕβρις δὲν πρέπει νὰ ἐκβῇ ἀπὸ τὰ χείλη σου.

— Σύ, τὴν φιλοξενίαν μου! ἐψιθύρισεν ὁ μολλᾶς σηκωθείς. Οἱ Ῥῶσοι δὲν ἔχουν πλέον ἄσυλον δι' ἕνα ἀδελφόν των;

— Σὲ πληρόνω ἂν θέλῃς διὰ τὴν φιλοξενίαν σου· ἀλλὰ δὲν εἶσαι μόνος κάτοικος τοῦ χωρίου τούτου· ὑγίαινε.

— Στάσου. Δὲν θέλω τὰ χρήματά σου διότι μιαίνουν τὰς χεῖρας τῶν πιστῶν. Ἔχω ὅμως νὰ σὲ δώσω τὴν κληρονομίαν τὴν ὁποίαν σ' ἀφῆκαν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ σου.

— Καὶ ποῦ εἶναι;

— Ἐκεῖ ὅπου ἡ κατηραμένη ψυχή σου δὲν θὰ ὑπάγῃ ποτέ· ἐντρυφοῦν εἰς τὴν οὐράνιον μακαριότητα· ἀπολαμβάνουν τὴν αἰωνίαν εὐδαιμονίαν καθὼς σὺ θ' ἀπολαύσῃς τὴν αἰωνίαν κόλασιν.

— Ἀπέθαναν! ἠρώτησεν ὀλοφυρόμενος ὁ νέος.

— Ἀπέθαναν θύματα ἐκείνων τοὺς ὁποίους ὀνομάζεις σήμερον ἀδελφούς σου· εὕρηκα, ὑπὸ σωρὸν πτωμάτων ῥωσικῶν τὸν πατέρα σου ἐκπνέοντα· ἤκουσα τὸν τελευταῖόν του στεναγμόν, καὶ ὁ τελευταῖός του στεναγμὸς ἦτον κατάρα κατὰ τῆς κεφαλῆς σου.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ τοίχου.

— Ἡ μήτηρ σου, ἐξηκολούθησεν ὁ μολλᾶς, ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν λύπην της. Δὲν σὲ κατηράσθη μὲν καὶ αὐτή, ἀλλὰ τὰ ὄμματά της τυφλωθέντα ἀπὸ τὰ δάκρυα, τὰ μαλλία της λευκανθέντα ἀπὸ τὴν θλῖψιν κατεδίκαζαν ἐκεῖνον ὅστις ἦτον αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του καὶ ὄλεθρος τῆς οἰκογενείας του. Ὕπαγε νὰ ἰδῇς τοὺς τάφους των, ἂν δὲν φοβῆσαι μὴ σὲ κατασπαράξῃ ἡ κατάρα των. Ὁ Ἀλλὰχ εἶπε· «μὴν ἔχῃς σχέσεις μὲ τοὺς προδότας.» Φύγε ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, ἐπειδὴ τὸ δικαίωμα τοῦ ξένου δὲν ἰσχύει νὰ σὲ σώσῃ.

Ὁ Τσελλαλεδδὶν ὠχρὸς καὶ κλονούμενος, ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἤκουε τὴν ἀπειλήν· ὁ δὲ γέρων ἐπρόσθεσε μὲ τόνον ἐπίσημον·

— Ὁ Θεὸς ἔδωκε ζωὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ εὐφραίνεται καὶ νὰ κάμνῃ τὸ καλὸν τοῦ πλησίον του, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος παραβαίνει τὴν θείαν ἐντολήν . . . Θὰ γνωρίσῃς τὴν ἁμαρτίαν σου, ἀλλὰ πολλὰ ἀργά.

Μετὰ ταῦτα ἀναλαβὼν ἦθος ἱλαρώτερον,

— Ὁ πατήρ σου, εἶπεν, ἦτον φίλος μου· ἄκουσε τὸν λόγον μου· ἀπόβαλε τὸ βδελυρὸν τοῦτο φόρεμα, μετανόησε, ἐπικαλέσου τὴν συγχώρησιν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἴσως . . .

Ὁ νέος ῥίψας πρὸς αὐτὸν βλέμμα ἄγριον, ὠπισθοχώρησε πρὸς τὴν θύραν.

— Λοιπὸν, ἀνέκραξεν ὁ μολλᾶς, τὰ ἴδιά σου τέκνα νὰ κασπαράξουν τὰ σπλάγχνα σου, οἱ κόρακες καὶ οἱ γύπες νὰ κάμουν τὰς φωλεάς των εἰς τὸ μνῆμά σου! ὁ . . .

Ὁ Τζελλαλεδδὶν δὲν ἤκουσε τὴν συνέχειαν τῆς κατάρας, ἀλλ' ἀπομακρυνθεὶς ἐζήτει ποῦ νὰ διανυκτερεύσῃ· ὁποίαν ὅμως ἀνάπαυσιν θὰ εὕρισκεν εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο ὅπου πάντα ἦσαν δι' αὐτὸν στενοχωρία καὶ θλῖψις, ὅπου, ὅταν ἐφύσα ὁ ἄνεμος, ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουε τοὺς ὀλολυγμοὺς τῆς μητρὸς καὶ τὰς κατάρας τοῦ πατρός του; ἔφυγε λοιπὸν καὶ φεύγων ἠγνόει καὶ αὐτὸς ποῦ διευθύνετο. Ἱδρὼς ψυχρὸς περιέβρεχε τὸ πρόσωπόν του, καὶ ὀδύνη θανατηφόρος κατεσπάρατε τὴν καρδίαν του.

Ἐλθὼν εἰς τὴν κατωφέρειαν λόφου, περιέφερε κύκλῳ τὰ ἐξηγριωμένα βλέμματά του· εὑρίσκετο ἐν μέσῳ νεκροταφείου. Ἐκεῖ ἀνεπαύοντο πολλαὶ γενεαὶ τῆς ἡγεμονικῆς φυλῆς ἥτις ἐκυβέρνησεν ἄλλοτε τὴν Ταυρικήν. Μεταξὺ τῶν πολλῶν μνημείων δύω πρὸ μικροῦ ἀνεγερθέντα εἵλκυσαν τὴν προσοχήν του· αἴσθημα ἀνεξήγητον κατετάραξε τὴν ψυχήν του, καὶ δύναμις ἀκατάσχετος τὸν ἔσυρε πρὸς τὰ δύω ἐκεῖνα μαυσωλεῖα. Ἔπεσε πρηνὴς, ἐπότισε τὴν γῆν μὲ δάκρυα, ἐπεκαλέσθη τὴν συγχώρησιν τῶν γονέων του, καὶ ἔπειτα, ἐναγκαλισθεὶς καὶ μὲ τοὺς δύω βραχίονας τὸ μάρμαρον τοῦ πατρός του, ἐβυθίσθη εἰς λήθαργον.

Ἡ αὐγὴ ἤρχιζε νὰ φωτίζῃ τὸν ὁρίζοντα, ὅταν ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐξυπνισθεὶς εἶδε γυναῖκα κατεσκεπασμένην μὲ πέπλον λευκόν· τὸ ἀνάστημα, τὸ ἔνδυμά της ὡμοίαζε τὸ ἀνάστημα καὶ τὸ ἔνδυμα τῆς μητρός

του. Μήπως ἡ εὐσεβὴς γυνὴ, μαλαχθεῖσα ἀπὸ τοῦ υἱοῦ της τὰ δάκρυα, ἐπανήρχετο εἰς τὸν κόσμον τοῦτον διὰ νὰ τὸν συγχωρήσῃ; Ὁ Τζελλαλεδδὶν θορυβηθεὶς, ἀσθμαίνων ἔδραμε πρὸς τὸ φάντασμα· ἡ δὲ ἄγνωστος ἀφῆκε φωνὴν χαρᾶς, καὶ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ νέου.

— Θεέ μου! εἶσαι σύ! σύ! Ἄ! πόσον εἶχα ἐπιθυμήσει νὰ σὲ ἰδῶ!

— Ἐμινέ! Ἤξευρες ὅτι ἐπέστρεψα;

— Δὲν ἤξευρα τίποτε· ἀλλὰ πολλάκις τὸ πρωὶ ἔρχομ' ἐδῶ, εἰς τὸν τόπον τοῦτον ὅπου ἀναπαύονται οἱ τελευταῖοι γονεῖς μου! Ἦλθες λοιπὸν! ἦλθες! δὲν εἶμαι πλέον ὀρφανή!

Ἡ συνάντησις αὕτη ἀνεκάλεσε τὸν Τζελλαλεδδὶν εἰς τὴν ζωήν.

— Ἐμινὲ, εἶπε μετὰ μικρὰν σιωπὴν, τὴν εἶδες; ἤκουσές τι δι' αὐτήν;

— Διὰ ποίαν; ἠρώτησεν ἡ νέα.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τῆς Ζουδμίλλης.

— Ναὶ, ἀπεκρίθη ἡ νέα χαμηλώσασα τὴν κεφαλὴν, τὴν εἶδα εἶναι πάντοτε τόσον ὡραία.

— Ποῦ τὴν εἶδες; καὶ πότε;

— Ἐσχάτως, ἐπεριδιάβαζεν ἔφιππος μεταξὺ τόσων ἀνδρῶν. Ἀξιωματικός τις φορῶν στολὴν κοκκίνην, καὶ ἄλλη τις γυνὴ ἦσαν εἰς τὸ πλάγιόν της.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν συνέστειλε τὰς ὀφρῦς.

— Ποῦ κατοικεῖς; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις.

— Εἰς κἀνὲν μέρος· ἀναχωρῶ.

— Ἀμέσως! καὶ διὰ ποῦ;

— Διὰ τὴν κοιλάδα, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀῤῥαβωνιστικῆς μου. Καὶ σὺ, Ἐμινὲ, ποῦ κατοικεῖς;

— Εἰς τὴν οἰκίαν τῆς τροφοῦ σου, τῆς Φατιμέ. Ἔλα μαζῆ μου, ἡ Φατιμὲ σὲ ἀγαπᾷ.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν τὴν ἠκολούθησε.

Μετά τινας ὥρας ὁ νέος ἀξιωματικὸς ἔτρεχεν ἐπὶ ἵππου θαυμοειδοῦς πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς ἀγαπητῆς του. Ἡ ῥωσικὴ στολὴ ἥρμοζε θαυμασίως εἰς αὐτὸν, καὶ δύο σταυροὶ ἀγορασθέντες δι' αἵματος ἐκρέμαντο ἐπάνω τοῦ πλατέως στήθους του. Εἶχεν ἀποκτήσει τὴν χάριν τῶν Εὐρωπαίων, χωρὶς ν' ἀποβάλῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν Ἀσιανῶν. Ἐλπὶς δὲ εὐτυχίας προσεγγιζούσης ἐλάμπρυνε τὸ βλέμμα καὶ ἐφαίδρυνε τὴν φυσιογνωμίαν του.

Πλησιάσας εἰς τὴν περιπόθητον οἰκίαν, καὶ καταβὰς εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν ἀλλὰ δὲν εἶδε κἀνένα. Ἤνοιξε θύραν θαλάμου, καὶ ὁ θάλαμος ἐφαίνετο ὅτι ἦτον παρεσκευασμένος δι' ἑορτήν· ἀνοίγει καὶ δευτέραν...

— Ἄ! μπέη, εἶπεν ἡ Ἀνίσσια, πῶς τόσῳ πρωί! Περίμενε ὀλίγον, καὶ φθάνω.

Καὶ ῥίψασα σάλιον ἐπὶ τῶν ὤμων της ἐπέστρεψεν. Ὁ Τζελλαλεδδὶν τὴν ἐνηγκαλίσθη, αὐτὴ δὲ ἐρυθριάσασα ἐφαίνετο ἀμηχανοῦσα.

— Κάθησε, μπέη, μ' ἐτρόμαξες· δὲν σ' ἐπεριμέναμεν.

— Πῶς! δὲν ἐλάβετε τὸ τελευταῖόν μου γράμμα;

— Ναὶ... ὄχι, τῇ ἀληθείᾳ, δὲν ἐλάβαμεν τίποτε καὶ σ' ἐνομίζαμεν ἀποθαμένον.

— Ἐπληγώθην ἐπικινδύνως, καὶ ἐξ αἰτίας τῶν πληγῶν μου ἀνεχώρησα ἀπὸ τὸ στρατόπεδον. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ Ζουδμίλλα; Δὲν μ' ὁδηγεῖς εἰς τὸ δωμάτιόν της;

Ἡ Ἀνίσσια ἠρυθρίασεν ἐκ νέου.

— Ἡ Ζουδμίλλα εἶναι ἀποῦσα· ὑπῆγε νὰ παραλάβῃ μερικὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα τὴν φέρουν δι' ἀπόψε.

— Καὶ τί εἶναι ἀπόψε;

— Τίποτε, μπέη... τίποτε. Ἡ Ζουδμίλλα θὰ ἔλθῃ.

— Καὶ ὁ συνταγματάρχης;

— Κοιμᾶται ἀκόμη. Δὲν θὰ τὸν γνωρίσῃς· ὁ πόλεμος αὐτὸς μὲ τοὺς Τούρκους τὸν ἐπροξένησε τόσας φροντίδας ὥστε ἠῤῥώστησεν.

— Ἐλπίζω ὅτι ἡ Ζουδμίλλα εἶναι ὑγιής. Δὲν μ' ἐπερίμενεν ἴσως τόσον γρήγορα.

— Ἂς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός! εἶναι κάλλιστα· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν σ' ἐπερίμενε· διότι δὲν ἐλαμβάναμεν γράμματά σου, καὶ ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας εἴχαμεν μάθει ὅτι ἐπληγώθης θανατηφόρως.

— Πόσον ἀργοπορεῖ! ἀνέκραξεν ἀνήσυχος ὁ Τζελλαλεδδίν.

Μετὰ δὲ μικρὰν σιωπὴν ἡ Ἀνίσσια εἶπε· — λοιπὸν ἐπέρασες εὐθύμως εἰς τὴν Πετρούπολιν;

— Ἡ εὐθυμία μου εἶν' ἐδῶ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Πετρούπολις μ' ἐφάνη τάφος μεγαλοπρεπέστατος.

— Ναὶ, τῷ ὄντι· ἡ καθέδρα εἶναι σήμερον ἔρημος· ὅλ' οἱ ἀξιωματικοὶ λείπουν. Ἔχομεν ἕνα ἐδῶ ὁ ὁποῖος εὐδοκίμησε· τὸν συνταγματάρχην Βελογράδοφ. Διέπρεψεν εἰς τὸν πόλεμον, ἐτιμήθη διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως, καὶ, κατὰ σύμπτωσιν περίεργον, ἀπέθανε συγχρόνως ὁ θεῖός του, καὶ ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν μεγάλην περιουσίαν. Εἶναι ἀξιέραστος.

— Σὲ συγχαίρω διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ συγγενοῦς σου... Πλὴν ἡ Ζουδμίλλα;

— Ὑπομονὴ, εἶπεν ἡ Ἀνίσσια ἀπορροῦσα· ἔπειτα δὲ λαβοῦσα ἦθος πλέον ἥσυχον, δὲν ὑπανδρεύθης, μπέη, ἠρώτησεν, εἰς τὴν Πετρούπολιν;

— Ἀστείζεσαι, κυρία; ἐγὼ νὰ ὑπανδρευθῶ!...

— Καὶ διὰ τί; εἶσαι νέος, εἶναι τόσαι ὡραῖαι εἰς Πετρούπολιν.

— Δι' ἐμὲ μία μόνη ὡραία ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον.

— Ναὶ, ναὶ, πλὴν... σήμερον μᾶς ἀρέσκει μία, αὔριον ἄλλη, καὶ δύω ἐτῶν ἀπουσία, φίλε μου, εἶναι κάτι τι.

— Δύω ἐτῶν βάσανοι.

— Πλὴν δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ βασανίζεται αἰωνίως· οὔτε πρέπει νὰ κατακρίνεται ὁ νέος ὅταν ζητῇ νὰ διασκεδάσῃ· τοιαύτη εἶναι ἡ ζωή. Ἐλπίζομεν, κλαίομεν, λησμονοῦμεν... καὶ λησμονούμεθα... Ἐὰν ἤθελες νὰ ὑπανδρευθῇς ἡ Ζουδμίλλα δὲν θὰ ἐναντιόνετο.

— Πῶς; ἡ Ζουδμίλλα;

— Ἔ! Ἔ! βλέπεις, φίλε, ὅταν εἴμεθα νέοι ὅλα τὰ αἰσθήματα μᾶς φαίνονται αἰώνια· ἀφοῦ ὅμως περάσουν, γελῶμεν πρῶτοι ἡμεῖς δι' αὐτά.

— Ἰδοὺ, κυρία, ἀρχαὶ πάντῃ κενοφανεῖς δι' ἐμέ. Ἐνῷ ἐγὼ ἐξ ἐναντίας, ἐάν ποτε μίαν μόνην στιγμὴν ἤθελα ἐκβάλει ἀπὸ τὸν νοῦν μου τὴν Ζουδμίλλαν, ἤθελα θεωρήσει ἐμαυτὸν ἄξιον μεγίστης τιμωρίας.

— Καὶ διὰ τί; αἱ τιμωρίαι εἶναι διὰ τὴν κλοπὴν, καὶ τὸν φόνον· ἡ ἀπιστία ὅμως ἐπὶ ἔρωτος δὲν εἶναι κλοπή.

— Χειροτέρα· διότι εἶναι κλοπὴ γινομένη πρὸς ζημίαν καρδίας εὐπίστου.

— Κατ' εὐτυχίαν, μπέη, δὲν εἶσαι νομοθέτης, διότι τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου δὲν θ' ἀπέφευγε τὴν αὐστηρότητά σου. Πρέπει ὅμως νὰ εἶναί τις αὐστηρὸς κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον; Θὰ μάθῃς μίαν ἡμέραν καλήτερα τὰ ἔθιμά μας.

— Ὤ; πρὸς τοῦτο δὲν τὸ ἐπιθυμῶ.

— Ὅπως θέλεις· ἀλλὰ σκέψου καλά· ἡ κόρη μου ἡ ὁποία ἑτοιμάζεται νὰ ὑπανδρευθῇ, δὲν πρέπει νὰ φροντίσῃ διὰ τὸ μέλλον τῶν τέκνων της, διὰ τὰ γηρατεῖά της, διὰ τὰς κακὰς ἡμέρας; Δὲν ἐλαμβάναμεν γράμματά σου... σ' ἐνομίζαμεν ἀποθαμένον... σ' ἐκλαύσαμεν... ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν ἠμπορούσαμεν νὰ κλαίωμεν αἰωνίως.

— Τί σημαίνουν αὐτὰ; ἀνέκραξε σηκωθεὶς ὁ Τζελλαλεδδίν.

— Ἡ Ζουδμίλλα δὲν ἔχει κατάστασιν· σὺ ὁ ἴδιος δὲν ἔχεις παρὰ τὸν μισθόν σου. Τότε, καὶ οἱ δύω ἔπρεπε νὰ ζητήσετε πῶς ν' ἀποκατασταθῆτε.

— Ὅ,τι ἀκούω μὲ τρομάζει... Ὁμίλησε καθαρώτερα.

— Διὰ τί νὰ τρομάζῃς; ἡ Ζουδμίλλα δὲν εἶναι ἡ μόνη νέα τοῦ κόσμου.

— Θεέ μου!

— Ἐνόμιζεν ἀποθαμένον τὸν ἀῤῥαβωνιστικόν της καὶ δὲν ἐδύνατο νὰ μείνῃ ἀνύπανδρος. Ἐκτὸς τούτου τὸν Βελογράδοφ ἐβοήθησεν ἡ τύχη.

— Τί λέγεις; τί λέγεις;

— Μὲ φαίνεται ὅτι ἐξηγήθην ἀρκετὰ καθαρά. Ἡ Ζουδμίλλα ὑπανδρεύεται τὸν Βελογράδοφ.

— Ἀδύνατον! ψεύδεσαι! ἀνέκραξεν ἔξω φρενῶν ὁ Τζελλαλεδδίν.

— Πῶς; μὲ ὑβρίζεις εἰς τὴν οἰκίαν μου; Σὲ ἀφίνω.

— Ἐγὼ ὅμως δὲν σ' ἀφίνω, εἶπεν ἁρπάσας αὐτὴν ἀπὸ τὸν βραχίονα. Ὁμολόγησε ὅτι συκοφαντεῖς τὴν Ζουδμίλλαν.

— Θεέ μου! πάσχεις φρενήτιδα· ἠφάνισες τὴν χεῖρά μου.

— Ἄ! πίπτω εἰς τοὺς πόδας σου, σὲ παρακαλῶ, ὁμολόγησε ὅτι δὲν ὡμίλησες σπουδαίως, ὁμολόγησε ὅτι ἡ Ζουδμίλλα μὲ ἀγαπᾷ πάντοτε.

— Ὡμίλησα σπουδαιότατα. Πρὸ δύω μηνῶν ἡ Ζουδμίλλα εἶναι ἀῤῥαβωνισμένη, καὶ ἀγαπᾷ τὸν ἀῤῥαβωνιστικόν της· σὲ τὸ ἐγράψαμεν.

— Ψεῦδος! ψεῦδος!... Μὲ τὴν ἐπήρατε· τὴν ἐπωλήσατε εἰς ἄλλον· δότε με τὴν Ζουδμίλλαν μου, εἰδεμὴ θὰ τὸ μετανοήσετε.

— Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τί ζητεῖς ἀπὸ ἐμέ; Ἡ Ζουδμίλλα δὲν εἶναι παιδίον· ἄλλοτε ἐῤῥίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας μπέη Ταρτάρου, σήμερον ὅμως εἶναι δεκαοκτὼ χρόνων... ἔχει γνῶσιν... Τὴν ἀνεθρέψαμεν μὲ τόσας περιποιήσεις... Δὲν εἶναι συνειθισμένη εἰς τὴν πτωχείαν, καὶ ἄνθρωπος ὡς τὸν Βελογράδοφ.

— Ὁ ἄνθρωπος ὅμως αὐτὸς δὲν ἔχει στῆθος σιδηροῦν, ἀνεφώνησε φρυάττων ὁ Τζελλαλεδδίν· νομίζεις ὅτι σᾶς ἦτον συγχωρημένον νὰ μὲ περιπαίζετε ἀτιμωρητὶ, νὰ μὲ στερήσετε τὴν πατρίδα μου, τὰ ἀγαθά μου, τὸν ἔρωτά μου. Ὅλα ὡς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς μου; ὄχι, ὁρκίζομαι μὲ τὰ κόκκαλα τοῦ πατρός μου, εἶν' ἐδική μου, καὶ θὰ εἶν' ἐδική μου· προτιμῶ νὰ ἐμπήξω τὸ ξίφος μου εἰς τὸ στῆθός της, παρὰ ν' ἀφήσω νὰ ἐγγίσῃ ἄλλος μίαν τρίχα της.

— Ἄθλιε! ἄθλιε! βοήθεια! ἀνέκραξεν ἀνοίξασα τὴν θύραν ἡ Ἀνίσσια.

Καὶ συγχρόνως ἠκούσθη κρότος ἁμάξης· ἡ Ζουδμίλλα κατέβη φαιδρὰ, δέσμην ῥόδων λευκῶν ἔχουσα εἰς χεῖρας.

— Ζουδμίλλα! ἀγαπητή μου! ἀνέκραξεν ὁ μπέης.

— Τζελλαλεδδὶν! ἐψιθύρισεν ἡ νέα, καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς ὠχροτέρα τῶν ῥόδων της. Ὁ δὲ νέος ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἀδιαφορῶν διὰ τὰς φωνὰς τῆς Ἀνισσίας. Μετ' ὀλίγον ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ἔκλεισεν ἔντρομος.

— Τζελλαλεδδὶν, ἐπανέλαβε, μὲ εἶπαν ὅτι εἶχες ἀποθάνει... Συμφορά μου! συμφορά μου!...

— Σὲ ἠπάτησαν, ἀγαπητή μου, εἶπεν ὁ μπέης. Ἰδοὺ ἦλθα! ἦλθα ἐν καιρῷ διὰ νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐκείνων οἱ ὁποῖοι σὲ μετεχειρίσθησαν ὡς ἐμπόρευμα. Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι αὐτὴ μὲ εἶπε ψεύδη; ἀγαπᾷς ἄλλον; μ' ἐλησμόνησες;

Ἡ Ζουδμίλλα ἐσιώπα.

— Τί σημαίνει αὐτὴ ἡ σιωπή; δὲν γνωρίζεις πλέον τὸν φίλον σου; ἢ ἡ καρδία σου ἐσκληρύνθη; ὤ! λέγε, λέγε, σ' ἐξορκίζω... Ἐτελείωσεν! ἀνέκραξε μετὰ μικρὰν σιωπὴν, μ' ἐπρόδωκες! Ἔστω! ἀποτελείωσε τὸ ἔργον σου· φόνευσέ με!

Ἡ Ζουδμίλλα ἔδραμε πρὸς τὴν θύραν, καὶ ὁ μπέης ἔτρεξε μετ' αὐτήν· ἀλλ' ἰδὼν τὸ ὠχρὸν πρόσωπον τοῦ συνταγματάρχου προχωροῦντος πρὸς αὐτὸν, ἰσχνοῦ, ἠλλοιωμένου, ὁμοίου μὲ φάντασμα, ἔμεινεν ἀκίνητος.

— Μπέη, εἶπεν ὁ γέρων, ἡ ὀργή σου εἶναι δικαία. Εἴμεθα ἔνοχοι καὶ πρὸς σὲ καὶ πρὸς τὸν Θεόν. Σ' ἐστερήσαμεν πάντα, καὶ τὰς γενναιοτάτας θυσίας σου ἀνταμείβομεν διὰ προδοσίας· ὁ Θεὸς τὸ ἠξεύρει ὅτι δὲν ἠθέλησα αὐτήν σου τὴν δυστυχίαν. Πρὸ ἑνὸς ἔτους ἡ ἀσθένεια δὲν μ' ἐσυγχώρησε νὰ ἐκβῶ ἀπὸ τὸν θάλαμόν μου ἢ νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς τὰ τῆς οἰκογενείας μου. Ὁ Βελογράδοφ ἦλθεν ἐνῷ ἐφημίζετο ὁ θάνατός σου· ἡ Ζουδμίλλα ἀπελπισθεῖσα νὰ σὲ ἰδῇ, συγκατετέθη εἰς τὸν νέον γάμον· ἠῤῥαβωνίσθη μὲ ἄλλον, καὶ δὲν θὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτὸν ποτέ. Συγχώρησέ την, συγχώρησέ μας. Ὁμολογῶ, ἂν καὶ πολλὰ ἀργά, ὅτι μὲ ὅλα τὰ προτερήματά της δὲν ἦτον ἄξια ἔρωτος ὡς τοῦ ἐδικοῦ σου· ἡ λύπη της διεσκεδάσθη καὶ τὴν διεδέχθη χαρὰ· οὕτω πως τὴν ἔπλασεν ἡ φύσις· μὴ τὴν καταδικάζῃς. Ζήτησε ἀπὸ ἐμὲ ὅ,τι θέλεις· ἡ ζωή μου εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου· ἀλλὰ μὴ στιγματίσῃς τὴν τιμὴν τῆς θυγατρός μου· μὴ κηλιδώσῃς τὰς τελευταίας ἡμέρας μου.

— Ὁ γέρων ἔκλαιεν ὁμιλῶν οὕτω πως, καὶ ὁ Τζελλαλεδδὶν τὸν ἤκουεν ἐν σιωπῇ.

— Ἄ! ἐπανέλαβεν ὁ συνταγματάρχης, ἂν ἐδυνάμην, θυσιάζων τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, νὰ διορθώσω τὰ γενόμενα, θὰ ἤμην εὐτυχέστατος νὰ σὲ ὀνομάσω υἱόν μου! ἀλλὰ δὲν δύναμαι παρὰ νὰ σ' εὐχηθῶ τὴν εὐδαιμονίαν ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς ἄνθρωπον ὡς σέ· ἀναζήτησε καρδίαν ἥτις νὰ δοθῇ ὁλόκληρος εἰς σέ· εἶσαι νέος... Τίς ἠξεύρει ποίαν παρηγορίαν θὰ σὲ δώσῃ ὁ Θεός;

Ὁ Τζελλαλεδδὶν τὸν ἤκουε σιωπῶν, καὶ τὸν ἤκουεν ὡς νὰ μὴν ἐνόει τί ἔλεγεν. Ὁ δὲ συνταγματάρχης, λαβὼν τὴν χεῖρά του τὴν ἔσφιγξε περιπαθῶς, καὶ ἀνεχώρησε βασταζόμενος ἀπὸ ὑπηρέτην. Ὁ *μπέης* ἐξῆλθε βραδυπατῶν τῆς οἰκίας καὶ ἀνέβη τὸν ἵππον του.

Μετὰ μίαν ὥραν ἦτον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς προφοῦ του, βυθισμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς προσκεφάλαιον· θὰ ἔλεγες ὅτι ἐκοιμᾶτο, ἐὰν οἱ στεναγμοὶ καὶ οἱ ὀδυρμοί του δὲν ἐμαρτύρουν ὅτι ἡ ἀκινησία του προήρχετο ἀπὸ πόνον καὶ ὄχι ἀπὸ ἀνάπαυσιν. Παρὰ τοὺς πόδας του ἐκάθητο ἡ Ἐμινέ, ἥτις, ἔχουσα τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, ἠτένιζεν αὐτὸν μὲ βλέμμα οἶκτου.

Τὸ δειλινὸν, Κοζάκος τις προσελθὼν εἰς τὴν γραίαν τροφὸν, ὡμίλησε πολὺ μετ' αὐτῆς χωρὶς ὁ *μπέης* ν' ἀκούσῃ τί ἔλεγε· καὶ μετὰ ταῦτα ἐσηκώθη.

— Ποῦ ὑπάγεις; ἠρώτησεν ἡ Φατιμέ;

— Ἐπιστρέφω εἰς τὴν κοιλάδα· θὰ παρευρεθῶ εἰς τὸν γάμον τῆς κόρης τοῦ συνταγματάρχου μας.

— Καὶ θὰ γίνῃ γρήγορα;

— Μετὰ δύω ὥρας, νομίζω. Σπάνιον ζευγάριον! ἡ νέα εἶναι ὡραιοτάτη, καὶ ἐκεῖνος ἐπίσης.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἀνεσήκωσε τὴν κεφαλήν.

— Καὶ πόσον λαμπρὸς θὰ εἶναι ὁ γάμος! ἐπανέλαβεν ὁ Κοζάκος. Ἔχομεν ὁλόκληρον *βαρέλιον* ῥακίου καὶ δέκα *βαρέλια* ζύθου, διὰ νὰ πίωμεν εἰς ὑγείαν τῶν νεονύμφων καὶ τῶν συγγενῶν των.

— Ὄχι, ὄχι, δὲν θὰ γείνῃ, ἀνέκραξεν ὁ Τζελλαλεδδίν.

Καὶ ὁ Κοζάκος, ἰδὼν στολὴν ἀξιωματικοῦ Ῥώσου, ἀπεμακρύνθη. Ὁ δὲ *μπέης* σηκωθεὶς ἐπεριφέρετο εἰς τὸν θάλαμον, διότι εἰς τὴν ψυχήν του συνέκροτεῖτο πάλη σφοδρά.

— Ἐμινέ, εἶπεν εἰς τὴν νέαν ἥτις ἵστατο πλησίον του ὡς δούλη, συγκατατίθεσαι νὰ μὲ κάμῃς ἐκδούλευσιν, ἐκδούλευσιν σημαντικὴν, τὴν τελευταίαν ἴσως;

— Βεβαίως ἐπιθυμῶ νὰ σὲ δουλεύσω.

— Ἀσιπὸν ἔλα, ὁ καιρὸς εἶναι πολύτιμος. Καθ' ὁδὸν θὰ σ' ἐξηγήσω τί θὰ κάμῃς.

Καὶ σηκώσας αὐτὴν τὴν ἐκάθισεν ἐπάνω τοῦ ἵππου του, καὶ ἀναπηδήσας καὶ αὐτὸς ἐπ' αὐτὸν ἔγεινον ἄφαντοι.

Ὁ Πέτρος Βελογράδοφ ἵστατο ἐνώπιον κατόπτρου, πλησίον τραπέζης καταφορτισμένης μὲ φιαλίδας, μὲ μῦρα, μὲ κτένια, μὲ δακτυλίδια καὶ μὲ ἄλλα ὄργανα καλλωπισμοῦ. Ἡ κόμη του ἦτον στιλπνοτάτη· βόστρυχοι μεγαλοπρεπέστατοι ἐκυμάτιζον ἐπὶ τῶν κροτάφων του, καὶ κάλτσαι μεταξωταὶ καὶ ἐμβάδες ἐμπορποι περιεστόλιζον τοὺς πόδας του· κατεγίνετο δὲ ὁλονέν μετὰ μεγίστης σπουδαιότητος εἰς τὰς ἄλλας λεπτομερείας τῆς καλλωπίσεώς του. Ἀφοῦ ὁ κομμωτὴς ἐτελείωσε τὸ ἔργον του, ὁ Βελογράδοφ ἔβαλε τὴν περιπόρφυρον στολήν του, ἐπεριχύθη μὲ νερὰ εὔοσμα, ἐστράφη τρὶς ἔμπροσθεν τοῦ κατόπτρου, καὶ ἠρώτησε τὸν ὑπηρέτην ἐὰν ἔφθασε τὸ ὄχημα.

— Ὄχι, κύριε!

— Ὁ ἀδελφός μου εἶναι ἀνυπόφορος. Πῶς ἀργεῖ! Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἔφερον πρὸς αὐτὸν ἐπιστόλιον τὸ ὁποῖον ἀναγνώσας ἠλλοιώθη τὴν ὄψιν.

— Τίς σ' ἔδωκε τοῦτο τὸ γράμμα;

— Μία νέα Ταρταρίς.

— Εἰπέ την νὰ ἔλθῃ ἐδῶ.

— Τίς σ' ἔστειλεν; ἠρώτησε· τίς ἔγραψε τὸ ἐπιστόλιον.

Ἡ νέα ἀπεκρίθη διὰ νεύματος ὅτι δὲν ἐνόει.

— Ἂς ἔλθῃ ὁ διερμηνεύς.

— Εἶναι περιττὸς, εἶπεν ἀξιωματικός τις εἰσελθὼν τὴν στιγμὴν ἐκείνην μυρίπνους καὶ τετορνευμένος ὡς ὁ ἄλλος· τὸν ἀναπληρῶ ἐγώ.

— Ἄ! Ἀλέξανδρε, ἦλθες εἰς καλὴν ὥραν. Εἰπέ με σὲ παρακαλῶ τί θέλει αὐτὴ ἡ νέα ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἡ μάγισσα ἡ ὁποία μ' ἔφερε τοῦτο τὸ γράμμα;

— Διὰ τούτου τοῦ γράμματος προσκαλεῖσαι νὰ ὑπάγῃς νὰ περιδιαβάσῃς εἰς τὸ δάσος μαζῇ μέ τινα παλαιόν σου φίλον. Καὶ πῶς σὲ φοβερίζει ἂν δὲν ὑπάγῃς!

— Καὶ τί ν' ἀποφασίσω!

— Δὲν πρέπει νὰ διστάζῃς· ἐξ ἐναντίας πρέπει νὰ δεχθῇς τὴν πρόκλησιν· καὶ ἐπειδὴ σὲ λέγει νὰ παραλάβῃς καὶ μάρτυρας, λάβε ἐμέ.

— Ἐρώτησε σὲ παρακαλῶ τὸ εἴδωλον τοῦτο πόθεν ἔρχεται καὶ τίς τὸ στέλλει.

— Τὸ εἴδωλον τοῦτο, μὰ τὴν πίστιν μου, ἔχει ὡραίους ὀφθαλμούς. Πόθεν ἔρχεσαι, κόρη μου;

— Ἀπὸ τὸ δάσος.

— Σύντομος ἀπόκρισις!

— Τίς σ' ἔστειλε;

— Θὰ τὸ μάθῃς εἰς τὸ δάσος.

— Ἄ! εἶναί τι ἀνέλπιστον.

— Πολλὰ δυσάρεστον βεβαίως, εἶπεν ὁ Βελογράδοφ· βλέπεις ὅτι εἶμ' ἑτοιμασμένος διὰ τὸν γάμον. Ἐντὸς μιᾶς ὥρας θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

— Σὲ ὑπόσχεται νὰ μὴ σ' ἐμποδίσῃ περισσότερον τῶν δέκα λεπτῶν. Ἔχεις λοιπὸν καιρόν· στοχάσου δὲ ὅτι ἂν τὸ ἀποποιηθῇς, ἐδῶ δὲν χωρατεύουν· ἠξεύρουν νὰ μεταχειρίζωνται τὸ μαχαίριον.

— Ἔχεις δίκαιον.

Ὁ Βελογράδοφ ἀνέγνωσε καὶ δεύτερον τὸ γραμμάτιον, ἔλαβε πιστόλιον, καὶ τυλιχθεὶς μὲ τὸν μανδύαν του ἀνέβη εἰς τὸ ὄχημα, συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ τὸν σύντροφόν του καὶ τὴν νέαν ἥτις ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγός. Μετὰ δύω περίπου οὐέρστια, ἡ νέα εἶπε νὰ σταθῇ ἡ ἅμαξα, καὶ ὡδήγησε τοὺς δύω ἀξιωματικοὺς διὰ μέρους συνδένδρου εἰς τὴν ἄκραν καταρράκτου, παρὰ τὸν ὁποῖον εἶδον νέον φοροῦντα στολὴν ῥωσικήν.

— Καλῶς ὥρισες, εἶπεν εἰρωνικῶς πως πρὸς τὸν Βελογράδοφ· σ' εὐχαριστῶ διότι δὲν κατεφρόνησες τὴν πρόσκλησίν μου.

— Ἄ! *μπέη!*

— Μ' ἐγνώρισες λοιπόν; τότε δὲν εἶναι ἀνάγκη ἐξηγήσεων.

— Ἐξ ἐναντίας σὲ παρακαλῶ νὰ μ' ἐξηγήσῃς τί σημαίνουν αἱ ἀπειλαί σου.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἔρριψε κατὰ γῆς τὸν μανδύαν του, καὶ παρουσιάσας δύω πιστόλια,

— Ἰδού, εἶπε, τὸ πρᾶγμα εἶναι φανερόν, τί λέγεις;

Ὁ Βελογράδοφ ὀπισθοχωρήσας,

— Εἶσαι τρελλὸς, εἶπε. Διὰ τί τὰ ὅπλα ταῦτα;

— Διότι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον δὲν ὑπάρχει ἀρκετὸς τόπος διὰ σὲ καὶ δι' ἐμέ.

— Πλὴν, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πρὸ δύω ἐτῶν δὲν συνηντήθημεν, καὶ τώρα εἶμ' ἕτοιμος νὰ σὲ ζητήσω συγχώρησιν διὰ τὴν προσβολὴν τὴν ὁποίαν σ' ἔκαμα ἄλλοτε, ἐπειδὴ ἠξεύρω ὅτι εἶσαι πιστὸν τέκνον τῆς Ῥωσίας.

— Εἶμαι τέκνον τοῦ διαβόλου, τὸν ὁποῖον θὰ ὑπάγω νὰ εὕρω μετ' ὀλίγον, ἂν δὲν ὑπάγῃς πρὸ ἐμοῦ.

— Καὶ ποῖος ὁ λόγος τῆς μονομαχίας; ἀνέκραξεν ὁ σύντροφος τοῦ Βελογράδοφ. Ἂν σὲ προσέβαλεν ὁ φίλος μου, εἶμαι βέβαιος ὅτι σὲ ἱκανοποιεῖ. Ἀλλὰ τοὐλάχιστον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναβληθῇ ἡ μονομαχία; Κακὴν στιγμὴν ἐδιάλεξες, διότι μᾶς περιμένουν εἰς ἄλλο μέρος.

— Οὐδὲ στιγμὴν ἀναβολῆς δέχομαι, ἀπεκρίθη ὁ Τζελλαλεδδὶν· ἰδοὺ δύω πιστόλια ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἕν μόνον εἶναι γεμισμένον. Δὸς σὺ μόνος ἀπὸ ἕν εἰς ἡμᾶς.

— Ἀφοῦ μετρήσω τὰ βήματα, ἀπεκρίθη ὁ ἀξιωματικός.

— Ὄχι, θὰ πυροβολήσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον.

— Λοιπὸν θέλεις δολοφονίαν! ἀνεφώνησεν ὁ ταλαίπωρος Βελογράδοφ. Σὺ μὲ προκαλεῖς, καὶ σὺ προσδιορίζεις καὶ τὸν τρόπον τῆς μονομαχίας! Τοῦτο εἶναι παρὰ τοὺς κανόνας.

— Θὰ δεχθῇς τὸν τρόπον τοῦτον; ἀνέκραξεν ἐντόνως ὁ Τζελλαλεδδίν. Φθάνουν τὰ λόγια!

— Ὄχι, δὲν μονομαχῶ μαζῇ σου, δὲν μονομαχῶ!

— Θὰ μονομαχήσῃς! ἀπεκρίθη ἁρπάσας τὸν βραχίονα ἐκείνου, καὶ πάλλων διὰ τῆς δεξιᾶς ἐγχειρίδιον· τὸ δὲ πρόσωπόν του ἦτον τόσῳ ἐξημμένον, καὶ ἡ φωνή, αἱ χειρονομίαι του τόσῳ σφοδραί, ὥστε ὁ Βελογράδοφ ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ. Ἔλαβε λοιπὸν πρῶτος τὸ ἓν τῶν πιστολίων, ὁ δὲ *μπέης* τὸ ἄλλο.

— Μὴ λησμονήσῃς ὅ,τι σὲ παρήγγειλα ὡς τελευταίαν μου θέλησιν, εἶπεν ὁ Τάρταρος πρὸς τὴν νέαν, ἥτις πεσοῦσα γονυκλιτὶ ἐσκέπασε τὴν κεφαλὴν μὲ τὸν πέπλον της.

Δοθέντος τοῦ σημείου ἀπὸ τὸν μάρτυρα, ἀμφότερα τὰ πυροβόλα ἐκρότησαν. Ὁ Βελογράδοφ κλονηθεὶς ἔπεσεν ἄπνους. Ἡ σφαῖρα εἶχε διαπεράσει τὴν καρδίαν του.

— Ἐρονεύθη! ἀνέκραξεν ὁ ἀξιωματικός.

— Ἐρονεύθη! ἐπανέλαβεν ὁ ἄλλος κύψας πρὸς τὸ πτῶμα. Ἄ! τί θὰ εἴπῃ ἐκείνη, ὅταν μάθῃ τὸ τέλος του! στραφεὶς δὲ τότε πρὸς τὴν Ἐμινὲ, ἐπίστρεψε, εἶπεν, εἰς τὴν οἰκίαν, σ' εὐχαριστῶ· δὲν θὰ λησμονήσω τὴν προθυμίαν σου.

— Καὶ σὺ ποῦ ὑπάγεις; θὰ σὲ φονεύσουν.

— Ποῦ ὑπάγω; δὲν ἠξεύρω οὐδ' ἐγώ. πλὴν μὴν ἀνησυχῇς· ἂν δὲν ἐπιστρέψω, μὴ μὲ ζητήσῃς.

— Τζελλαλεδδὶν, ἐψιθύρισεν ἡ νέα, ἄφες με νὰ σὲ ἀκολουθήσω. Εἶμαι ὀρφανή· δὲν ἔχω οὔτε γονεῖς, οὔτε φίλους· σὲ μόνον ἔχω εἰς τὸν κόσμον. Ἄφες με... ἄφες με...

— Ἀδύνατον! δὲν ἔχω πλέον πατρίδα, δὲν δύναμαι πλέον νὰ ζήσω εἰς τὴν Ῥωσίαν. Ἐπίστρεψε εἰς τὴν οἰκίαν σου, λάβε ὅ,τι σ' ἔδωκα διὰ τὴν ἀφοσιωτικήν μου· λάβε διὰ τὸν ἑαυτόν σου τὸ ἀλογόν μου, τὰ χρήματά μου καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔχω. Εὐτύχει καὶ εὔχου δι' ἐμὲ· ὑγίαινε!

— Τζελλαλεδδίν! Τζελλαλεδδίν! ἀνεφώνησεν ὁλοφυρομένη ἡ νέα· ἀλλ' ἡ ἠχὼ μόνη ἐπανέλαβε τὴν φωνήν της!

Ὁ γάμος ἐτελεῖτο μεγαλοπρεπῶς κατὰ τὴν κοιλάδα, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συνταγματάρχου ἦτον σεσωρευμένον ἄπειρον πλῆθος· ἐν μέσῳ δὲ γυναικῶν πλουσιώτατα ἐνδεδυμένων ἔλαμπε καὶ διεκρίνετο διὰ κάλλους καὶ δι' ἀφελῶν ἐνδυμάτων ἡ Ζουδμίλλα. Πόσῳ ἦτον ὡραία, ἂν τὴν ἔβλεπες, μὲ τὴν λευκὴν καὶ διαφανῆ ἐσθῆτά της, μὲ τὸν μύρτινον στέφανόν της, καὶ μὲ δέσμην ἐξ ἀνθέων ἀρωματικῶν εἰς τὸ στῆθός της! Μὲ ὁποίαν χαρὰν ἤκουεν ὁμιλοῦντα τὸν συνταγματάρχην της. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν κίνησιν διεδέχθη γαλήνη, οἱ ἄνδρες ἐκάθησαν νὰ παίξωσι χαρτία, αἱ γραῖαι ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τῶν ἀναπαυτικῶν, οἱ δὲ νέοι καὶ αἱ νέαι ἤρχισαν νὰ χορεύωσιν. Ὅλοι ἐγέλων, ὅλοι ἦσαν φαιδροὶ καὶ ζωηροί· ἑνὸς μόνου πρόσωπον εἶχεν ἦθος κατηφὲς καὶ ἀπαίσιον, τὸ τοῦ μάρτυρος τοῦ Βελογράδοφ.

Ὑπὸ τὰ παράθυρα ἦτον συνηγμένον πλῆθος ἀνθρώπων διαφόρων φυλῶν καὶ γλωσσῶν, Ῥῶσοι, Τάρταροι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, παρατηροῦντες ὅλοι μὲ ἄπειρον περιέργειαν τὴν ἑορτήν.

— Ποῦ εἶναι, ἠρώτησέ τις νέα, ὁ ἀδελφὸς τοῦ γαμβροῦ;

— Εἶναι ἄῤῥωστος, ὡς φαίνεται. Εἶπαν εἰς τὸν συνταγματάρχην νὰ μὴν ἀνησυχῇ.

— Καὶ τί ἔπαθε; τὸν εἶδα σήμερον τὸ πρωί, καὶ ἦτον μάλιστα πολλὰ εὔθυμος.

— Ὑπῆγεν εἰς τὸ καλὸν καὶ αὐτὸς καὶ ἡ εὐθυμία του, εἶπέ τις τῶν παρεστώτων.

— Πῶς;

— Αὔριον θὰ τὸ μάθετε.

— Ἰδέτε, εἶπεν ἄλλη τις νέα, πόσον ὡραῖοι εἶναι οἱ νεόνυμφοι.

— Ποῖον λοιπὸν ἐφόνευσα; ἀνέκραξεν ἄγνωστός τις καὶ ἀγρία φωνή.

Αἱ λέξεις αὐταὶ διήγειραν πολὺν θόρυβον μεταξὺ τοῦ πλήθους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτον νὺξ δὲν ἐφάνη τίς τὰς ἐπρόφερεν.

Ἄνθρωπός τις ὑψηλὸς, φέρων στολὴν ῥωσικὴν, διασχίσας τοὺς περιέργους ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ χοροῦ, ἡ Ζουδμίλλα, ἐξελθοῦσα τῆς αἰθούσης, μετέβη εἰς κοιτῶνα ὅπου δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ καὶ ὁ συνταγματάρχης. Ὁ δὲ Τζελλαλεδδὶν, ἱστάμενος ὀλίγα βήματα μακρὰν, ἔβλεπεν ἐκείνην δι' ἣν ἐθυσίασε πάντα, ἀτενίζουσαν περιπαθῶς τὸν σύζυγόν της καὶ μειδιῶσαν ἐρωτικῶς· αὐτὸς δὲ, ὁ προδοθεὶς ἐραστὴς, ἵστατο ἐκεῖ στερούμενος ὅλων τῶν ἀγαθῶν ὅσα εἶχεν ἐπὶ τῆς γῆς, οἰκογενείας, πατρίδος ἐλπίδων, καὶ αὐτῆς τῆς τελευταίας παραμυθίας του.

Καὶ ὅμως κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς θανατηφόρου ὀδύνης του δὲν ἐσκέπτετο περὶ τῶν συμφορῶν του, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἔρωτος τοῦ ἐπιβουλευθέντος τόσῳ ἀπανθρώπως αὐτόν.

Τὴν ἐπιοῦσαν, ἐνῷ ἡ Ζουδμίλλα εἰσήρχετο εἰς τὸ ἑστιατώριον διὸ νὰ ἑτοιμάσῃ τὸ τέϊον, ὁ μάρτυς τοῦ Βελογράδορ, πλησιάσας τὸν συνταγματάρχην εἶπε κατ' ἰδίαν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐπεθύμει νὰ τὸν ὁμιλήσῃ.

— Λέγε, δὲν εἶναι κανεὶς ξένος ἐδῶ.

— Συνταγματάρχα, δὲν ἠμπορῶ νὰ ὁμιλήσω ἔμπροσθεν τῶν κυριῶν.

— Περὶ τίνος λοιπὸν σπουδαίου μυστικοῦ πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης ἐξελθὼν δυσκρέστως.

Ὁ μάρτυς ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς ἄλλον θάλαμον. Καὶ συγχρόνως εἰδοποιήθη ἡ Ζουδμίλλα ὅτι κόρη τις Ταρταρὶς ἐζήτει νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὴν δῶρον ἐπιθαλάμιον.

— Παράδοξον! εἶπε συνταραχθεῖσα ἡ νεόνυμφος. Δὲν γνωρίζω κἀμμίαν Ταρταρίδα.

— Εἶναι συνήθεια τοῦ τόπου, εἰπέ τις ἐκ τῶν παρευρισκομένων κυριῶν. Εἰπέ την νὰ ἔλθῃ, ἀγαπητή μου, διὰ νὰ ἰδῶμεν τί δῶρον σὲ φέρει.

Ὁ ὑπηρέτης εἰσῆξεν ὡραίαν κόρην, ἀλλὰ τῆς ὁποίας ἡ φυσιογνωμία εἶχεν ἦθος φρικῶδες· ἡ μακρὰ κόμη της ἐκυμάτιζεν ἐπάνω τῶν ὤμων της, καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων της ἦσαν κηλίδες αἵματος. Πλησιάσασα βραδέως παρὰ τὴν τράπεζαν, ἐστάθη ἀπέναντι τῆς Ζουδμίλλης, καὶ προσήλωσεν ἐπ' αὐτῆς βλέμμα ἀπειλητικὸν ὡς τὸ τῆς Μεδούσης· ἡ δὲ νεόνυμφος ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν, μὴ δυναμένη νὰ προφέρῃ, καί τοι προσπαθοῦσα, λέξιν. Ἡ Ταρταρὶς ἀνασύρασα ἀπὸ τὴν ζώνην της ἔρριψεν ἐπὶ τραπέζης σταυρὸν χρυσοῦν ἐξαρτώμενον ἀπὸ ταινίαν μαύρην.

Ἡ Ζουδμίλλα ἀνεγνώρισε τὸν σταυρὸν τῆς μητρός της· καὶ κράξασα, « Τζελλαλεδδὶν, Τζελλαλεδδὶν », ἔπεσεν ἄφωνος.

Τὴν ἐπαύριον πομπὴ ἐπικήδειος διευθύνετο πρὸς τὸ νεκροταφεῖον· ἱερεῖς προηγοῦντο τοῦ φερέτρου κρατοῦντες λαμπάδας καὶ σημαίας, στρατιῶται παρηκολούθουν, καὶ ἀξιωματικοὶ ἐπεδείκνυον τὰ παράσημα καὶ τὰ ἐμβλήματα τοῦ ἀποθανόντος· τὴν δὲ θρηνῴδη μουσικὴν συνῴδευεν ὁ ἐπίσης θρηνῴδης βόμβος τῶν τυμπάνων, καὶ πλῆθος ὀχημάτων ἤρχοντο ἐπὶ τέλους.

Ὀχὶ μακρὰν τῆς θέσεως ἐκείνης, παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἐν μέσῳ ἄλσους ἀκανθῶν, εὑρέθη ἄλλος νεκρὸς τὸν ὁποῖον ὅλοι ἀπεποιοῦντο νὰ ἐνταφιάσωσι· τὸ πρόσωπόν του ἦτον φρικωδῶς ἠλλοιωμένον, ἀλλ' εἰς τοὺς ἡμικλείστους ὀφθαλμούς του ἐσώζετο εἰσέτι ἔκφρασις πάθους καὶ ὀδύνης. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ στήθους του ἦτον ἐμπηγμένον ἐγχειρίδιον τὸ ὁποῖον ἐκράτει ἡ κατάψυχρος χεὶρ του.

Εἰς μάτην ἡ Ἐμινὲ παρεκάλεσεν ἀλληλοδιαδόχως Ταρτάρους καὶ Ῥώσσους νὰ ἐντοφιάσωσι τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον. Οἱ μὲν μουσουλμᾶνοι τὸν ἐθεώρουν ὡς ἀρνησίθρησκον ἀναθεματισθέντα ἀπὸ τὸν προφήτην, οἱ δὲ χριστιανοὶ τὸν ἀπέβαλλον ὡς αὐτόχειρα. Ἡ γενναία καρδία τὴν ὁποίαν κατεσπάραξαν ζῶσαν οἱ ἄνθρωποι, κατεδικάσθη καὶ μετὰ θάνατον νὰ σπαραχθῇ ἀπὸ τὰ σαρκοβόρα ὄρνεα· ἀλλὰ μόνη ἡ πιστὴ φίλη του δὲν τὸν ἐγκατέλειψε. Καθημένη ἐπάνω πέτρας, πλησίον τοῦ νεκροῦ, ἔρριπτεν ἀπ' αὐτοῦ τὰ ξηρὰ φύλλα τὰ πίπτοντα ἐπὶ τοῦ προσώπου του, καὶ ἀπεδίωκε κόρακα ὁρμῶντα πρὸς τὸ πτῶμα. Κοζάκος τις, οἰκτείρας τὴν νέαν, ἔσκαψεν ἐπὶ τέλους λάκκον διὰ τὸ ἐγκαταλελειμμένον ἐκεῖνο λείψανον, αὐτὴ δὲ, ἐπιστρέψασα διὰ τῆς βίας εἰς τὸ χωρίον, ἔφυγε, καὶ ὅταν τὴν ἀπέσπασαν καὶ δευτέραν φορὰν ἀπὸ τὸ μνῆμα, ἔφυγε καὶ πάλιν.

Οἱ Τάρταροι ἔλεγον ὅτι κατείχετο ἀπὸ δαιμόνιον, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀφῆκαν ἐλευθέραν. Ἡ ταλαίπωρος κόρη ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Τζελλαλεδδὶν, καὶ οὔτε ὁ χειμὼν, οὔτε τὰ πάγη δὲν κατώρθωσαν νὰ τὴν μακρύνωσιν ἐκεῖθεν. Νυχθημερὸν ἔμενεν ἐκεῖ ἀκίνητος καὶ σιωπηλὴ, καὶ δεχομένη ἐνίοτε ἀπὸ τοὺς φιλελεήμονας διαβάτας τεμάχιον ἄρτου. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν εὑρέθη ἐξηπλωμένη ἐπάνω τοῦ ἐδάφους νεκρά.

Ὁ συνταγματάρχης Βελογράδορ, μετέβη μετὰ τῆς συζύγου του εἰς Πετρούπολιν, ἡ δὲ Ἀνίσσια, χηρεύσασα, παρηκολούθησεν αὐτοὺς, καὶ διηγεῖτο ἀδιακόπως τὴν ἱστορίαν τῶν δύω γάμων της καὶ τὸν θάνατον τοῦ *μπέη*.

Πρὸ δύω ἐτῶν ἀπήντησα εἰς συναναστροφὴν τινα τῆς Μόσχας κυρίαν ἑξηκοντούτη περίπου, ἥτις, σώζουσα πολλὰς νεανικὰς ἀξιώσεις, ἐθεώρει εἰσέτι ἑαυτὴν καὶ περίκομψον καὶ ὡραίαν. Κρατοῦσα χαρτία εἰς χεῖρας ἀπέτεινεν ὑπερηφάνως τὸν λόγον πρὸς τοὺς συντρόφους της, δὲν ἐπλήρωσε τὰ ἑξήκοντα *ρούβλια* τὰ ὁποῖα ἐκέρδησαν οἱ ἐναντίοι ἀπὸ αὐτὴν, καὶ ἐπέπληξε σφοδρῶς τὴν ἔγγονόν της διότι ὡμίλησε πολλὴν ὥραν μὲ ἀξιωματικόν τινα τῶν *οὐσσάρων*.

— Ποῦ εἶναι, ἔλεγε πρὸς αὐτὴν, αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀνατροφῆς σου; Εἰς ποῖον κόσμον ζῶμεν; Εἰς τὸν καιρόν μου δὲν ἐγίνοντο τοιαῦτα πράγματα.

Ἡ κυρία αὕτη μ' ἐφάνη ὡς τις τῶν σπανίων καὶ δυσευρέτων ἐκείνων ἀρετῶν, αἵτινες διεσώθησαν ἀπὸ τὸ ναυάγιον τῶν ἠθῶν τοῦ προελθόντος αἰῶνος.

— Ποία εἶναι, ἠρώτησα τὴν γειτονά μου, ἡ αὐστηρὰ αὕτη φύλαξ τῆς ἀθωότητος;

— Ἀ! ἀγαπητέ μου, μὲ ἀπεκρίθη· αὐτὴ βλέπει τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ της, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖ. Εἶναι ἡ χήρα τοῦ στρατηγοῦ . . . Βελογράδορ.

Εὐρρ. Ν. Δ.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΛΟΡΔΟΣ ΚΛΙΒΗΣ.

Ο ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΙΝΔΙΚΗ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Μετάφρασις ὑπὸ Κ. Π.)

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδιον 16ον)

Ἐὰν ἡ ὅλη τοῦ πολέμου ἡγεμονία ἀνετίθετο εἰς τὸν Κλίβην, ὁ ἀγὼν ἤθελε πιθανώτατα ταχέως τελειώσει· παρετάθη δὲ, διὰ τὴν δειλίαν καὶ τὴν ἀνεπιτηδειότητα τὴν ὁποίαν ἐδείκνυον οἱ Ἄγγλοι παντοῦ ὁπουδὲν ἦτο παρὼν αὐτὸς. Οἱ Μαράτται ἐγόγγυζον λέγοντες, ὅτι οἱ στρατιῶταί του ἦσαν φύσεως διαφόρου τῶν Βρετανῶν τοὺς ὁποίους παντοῦ ἀλλοῦ ἀπήντων. Ὡς ἐκ τῆς χαυνώσεως δὲ ταύτης, ἐν μικρῷ χρόνου διαστήματι ὁ Ῥάδζα Σαχὶβ ἐπλησίασε μετὰ στρατοῦ ἀξιολόγου, ἐν ᾧ εὑρίσκοντο καὶ 400 Γάλλοι, εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ ἐδῄωσε τὰς ἐπαύλεις καὶ τοὺς κήπους τῶν Ἄγγλων ἀποίκων. Ἀλλὰ προσεβλήθη πάλιν ὑπὸ τοῦ Κλίβου καὶ ἡττήθη, ἀποβαλὼν 100 Γάλλους φονευθέντας ἢ αἰχμαλωτευθέντας, ἡ δὲ ζημία αὕτη ἦτο βαρυτέρα τῆς ἀπωλείας χιλιάδων ἰθαγενῶν. Ὁ νικηφόρος στρατὸς, πορευθεὶς ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης πρὸς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Δαυὶδ, ἀπήντησε καθ' ὁδὸν τὴν Νικόπολιν τοῦ Δυπλειξίου καὶ τὸ λαμπρὸν μνημεῖον, τὸ προορισθὲν νὰ ἀνακηρύττῃ τὸν ἐν τῇ ἀνατολῇ θρίαμβον τῆς Γαλλίας. Ὁ Κλίβης διέταξεν ἵνα πόλις, τό τε μνημεῖον νὰ καταβληθῶσιν εἰς ἔδαφος, κινηθεὶς εἰς τοῦτο, ὡς νομίζομεν, ὄχι ὑπὸ προσωπικῆς ἢ ἐθνικῆς δυσμενείας, ἀλλὰ ὑπὸ ὀρθῆς καὶ βαθείας πολιτικῆς. Ἡ πόλις καὶ τὸ πομπῶδες αὐτῆς ὄνομα, ἡ στήλη καὶ αἱ ἀλαζόνες αὐτῆς ἐπιγραφαὶ ἦσαν ἐκ τῶν τεχνασμάτων ἐκείνων δι' ὧν ὁ Δυπλείξιος εἶχε μαγεύσει τὴν κοινὴν γνώμην ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Ὁ σκοπὸς τοῦ Κλίβου ἦτο νὰ καταστρέψῃ τὴν μαγείαν ταύτην. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶχον διδαχθῆ, ὅτι ἡ Γαλλία εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ πρώτη ἐν Εὐρώπῃ δύναμις καὶ ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀμφισβητήσωσι τὴν ὑπεροχὴν ταύτην· οὐδὲν δὲ ἠδύνατο ἐνεργητικώτερον νὰ καταστήσῃ ἐκποδὼν τὴν πλάνην ταύτην, ὅσον ἡ πάνδημος καὶ ἐπίσημος κατάλυσις τοῦ Γαλλικοῦ ἐκείνου τροπαίου.

Ἡ ἐν Μαδράσῃ κυβέρνησις, λαβοῦσα θάρρος ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων τούτων, ἀπεφάσισε νὰ ἐνισχύσῃ τὴν φρουρὰν τῆς Τριτσχινοπόλεως, πέμπουσα εἰς αὐτὴν ἐπικουρίαν ἰσχυρὰν ὑπὸ τὸν Κλίβην. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἐποχὴν ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀγγλίας ὁ ταγματάρχης Λαουρέγκιος καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀνωτέραν ἀρχηγίαν. Κατὰ τὸν ἀνένδοτον καὶ δυσήνιον χαρακτῆρα τὸν ὁποῖον ὁ Κλίβης ἐδείξε καὶ ἐν τῇ σχολῇ καὶ ἐν τῷ γραφείῳ, ἦτο πιθανώτατον ὅτι, μετὰ τοιαύτας ὑπηρεσίας, δὲν ἤθελεν ἐνεργήσει μὲ ζῆλον καὶ προθυμίαν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἄλλου· ἀλλ' ὁ Λαουρέγκιος εἶχεν ἐξ ἀρχῆς προσφερθῆ πρὸς αὐτὸν φιλοφρόνως, ἡ δὲ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ Κλίβης, ὅσῳ ὑπερόπτης, ὅσῳ ἀγέρωχος καὶ ἀνήκητος, πρὸς τὴν φιλοφροσύνην οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀδιάφορος. Ὅθεν ἐτάχθη εὐχαρίστως ὑπὸ τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ φίλον καὶ ἀνέδειξεν εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην θέσιν ὅσην καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἠδύνατο ν' ἀναδείξῃ δραστηριότητα. Ὁ Λαουρέγκιος ἀνεγνώριζε τὴν ἀξίαν τῆς τοιαύτης συνδρομῆς· διότι ἂν καὶ ἡ ἰδία αὐτοῦ διανοητικὴ ἱκανότης δὲν ὑπερέβαινε τὸν ἁπλοῦν ὀρθὸν νοῦν, ἐξετίμα ὅμως πληρέστατα τὰ προτερήματα τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ βοηθοῦ. Ναὶ μὲν εἶχε σπουδάσει τὴν πολεμικὴν τέχνην μεθοδικῶς καὶ, καθὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅσοι ἔλαβον τὴν τακτικὴν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν ἐκπαίδευσιν, ἦτο διατεθειμένος νὰ βλέπῃ μὲ περιφρόνησιν τοὺς παρὰ τὰ νενομισμένα εἰς αὐτὸ εἰσπηδήσαντας, εἶχεν ὅμως τὴν εἰλικρίνειαν νὰ ὁμολογῇ, ὅτι ὁ Κλίβης ἀπετέλει ἐξαίρεσιν τοῦ κοινοῦ κανόνος. «Πολλοί, ἔγραφεν, ἀγαπῶσι νὰ λέγω-« σιν, ὅτι ἡ τύχη καὶ αἱ περιστάσεις ἐβοήθησαν τὸν « λοχαγὸν Κλίβην· ἀλλὰ τὸ κατ' ἐμὲ, ἀφ' ὅσα γνω-« ρίζω περὶ τοῦ ἀνδρὸς, φρονῶ, ὅτι ἐπέτυχε διότι ἔ-« πραξεν ὅ,τι ἀπῃτεῖτο διὰ νὰ ἐπιτύχῃ· διότι ἔχει « ἀτρόμητον τόλμην, κρίσιν ἀτάραχον, καὶ παράσα-« σιν ψυχῆς, ἥτις οὐδέποτε, οὐδ' ἐν τῷ ἐσχάτῳ κιν-« δύνῳ, ἐγκαταλείπει αὐτὸν, διότι, ἐνὶ λόγῳ, ἐγεννήθη « στρατιώτης, καὶ μηδεμίαν οἱανδήποτε λαβὼν στρα-« τιωτικὴν ἀνατροφὴν, μηδὲ λαβὼν ἀφορμὴν νὰ συν-« ομιλήσῃ κἂν ἀρκούντως μετὰ ἀνθρώπων τῆς τέ-« χνης, ἐστρατήγησεν οὐδὲν ἧττον ὡς δεδοκιμασμένος « ἀξιωματικὸς καὶ στρατιώτης γενναῖος, μετὰ συνέ-« σεως φερεγγύου τῆς ἐπιτυχίας. »

Οἱ Γάλλοι οὐδένα εἶχον ν' ἀντιπαρατάξωσιν εἰς τοὺς δύο ἐκείνους φίλους στρατηγόν. Ὁ Δυπλείξιος, ὡς πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις καὶ τὴν ῥαδιουργίαν, οὐδενὸς τῶν εὐρωπαίων, τῶν εἰς τὰς Ἰνδικὰς μεταβολὰς πραξάντων, ὑποδεέστερος ἀναδειχθεὶς, ἦτον ἀνεπιτήδειος νὰ διευθύνῃ αὐτοπροσώπως στρατιωτικὰ ἐπιχειρήματα. Δὲν εἶχεν ἀνατραφῆ ὡς στρατιώτης, οὐδ' εἶχε κλίσιν τινὰ ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς. Κατηγορούμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του ὡς δειλὸς, ἀπελογεῖτο μὲ γελοῖον ὁπωσοῦν τρόπον λέγων, ὅτι διετέλει μακρὰν τοῦ πυρὸς, διότι ἡ σιωπὴ καὶ ἡ ἡσυχία ἦσαν ἀναγκαῖαι εἰς τὸ εἶδος τῆς εὐφυΐας του καὶ διότι δύσκολον ἦτον εἰς αὐτὸν νὰ διατηρῇ τὸν εἱρμὸν τῶν λογισμῶν του ἐν μέσῳ τῆς κλαγγῆς τῶν ὅπλων· ὥστε ἦτον ἀπαραίτητον ν' ἀναθέτῃ εἰς ἄλλους τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μεγάλων αὐτοῦ πολεμικῶν βουλευμάτων, καὶ ἐντούτοις παρεπονεῖτο πικρῶς, ὅτι κακῶς ὑπηρετεῖται. Εἶχε μὲν λάβει προηγουμένως τὴν συνδρομὴν ἀξιωματικοῦ διακεκριμένου, τοῦ μπεριφήμου Βύσσυος· ἀλλ' ἤδη ὁ Βύσσυς εἶχε πορευθῆ πρὸς βορρᾶν μετὰ τοῦ Νιζὰμ, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ὁποίου διετέλει ἀπησχολημένος ἐντελῶς περί τε τὰ ἴδια συμφέροντα καὶ τὰ Γαλλικά. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀξιωματικῶν ὅσοι ἔμειναν παρὰ Δυπλειξίῳ, δὲν ὑπῆρχεν οὐδὲ εἷς ἱκανὸς ἄνθρωπος, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἦσαν παῖδες, τῶν ὁποίων ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀφροσύνη ἐκίνει εἰς γέλωτα τοὺς στρατιώτας. Οἱ Ἄγγλοι ἐθριάμβευον ἀπανταχοῦ. Οἱ πολιορκηταὶ τῆς Τριτσχινοπόλεως, πολιορκηθέντες καὶ αὐτοὶ, ἠναγκά-

σθησαν νὰ παραδοθῶσι διὰ συνθηκῶν. Ὁ Χούνδα Σαχὶβ ἔπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Μαραττῶν καὶ, πιθανῶς κατ' εἰσήγησιν τοῦ ἀντιπάλου του Μαχομέτ Ἀλῆ, ἐφονεύθη. Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Δυπλειξίου ἦτον ἀκαταδάμαστον, αἱ μηχαναὶ ἀνεξάντλητοι καὶ οὐδεμίαν μὲν ἐλάμβανε συνδρομὴν ἢ ὑποστήριξιν ἀπὸ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀρχηγῶν του, οἵτινες ἀπέκρουον τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἔδιδον αὐτῷ χρηματικὴν βοήθειαν καὶ δὲν τῷ ἔπεμπον στρατεύματα εἰμὴ τὰ καθάρματα τῶν δεσμωτηρίων· αὐτὸς ὅμως ἀντεῖχεν ἔτι, ἐρράδιούργει, ἐδωροδόκει, κατεδαπάνα τὴν ἰδίαν περιουσίαν, ἐδανείζετο ὑπὲρ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἐπρομηθεύετο ἀπὸ Δελὶν νέα διπλώματα, ἐκεῖνει πανταχόθεν νέους ἐχθροὺς εἰς τὴν ἐν Μαδράσῃ κυβέρνησιν καὶ εὕρισκεν ὄργανα μεταξὺ αὐτῶν τῶν συμμάχων τῆς Ἀγγικῆς ἑταιρείας. Τὰ πάντα ὅμως ἦσαν μάταια· βραδέως, ἀλλ' ἀδιαλείπτως ἐξηκολούθει ἡ δύναμις τῆς Βρετανίας ἀκμάζουσα, ἡ δὲ Γαλλικὴ, παρακμάζουσα.

Ἡ ὑγεία τοῦ Κλίβου καθ' ὅλην τὴν ἐν τῇ Ἰνδικῇ διατριβὴν αὐτοῦ οὐδέποτε διετέλεσεν εὖ ἔχουσα, ἤδη δὲ τοσοῦτον ἡ κρᾶσις αὐτοῦ προσεβλήθη ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν. Πρὶν ὅμως ἀπέλθῃ, ἐπεχείρησεν ἔργον δυσχερέστατον καὶ ἔφερεν αὐτὸ εἰς πέρας μετὰ τῆς συνήθους δραστηριότητος καὶ ἐπιτηδειότητος· ἀπεφάσισε δηλαδὴ νὰ κυριεύσῃ τὰ ὑπὸ Γαλλικῶν φρουρῶν κατεχόμενα φρούρια Κοουελόγγην καὶ Χιγγλεπύτην. Ἀλλὰ τὸ μόνον πρὸς τοῦτο διαθέσιμον τάγμα ἦτο τοσοῦτον ἄθλιον, ὥστε, ἐκτὸς τοῦ Κλίβου, οὐδεὶς ἄλλος ἀξιωματικὸς ἤθελε νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ὑπόληψίν του, ἀναλαμβάνων τὴν ὁδηγίαν αὐτοῦ. Διότι συνέκειτο ἐκ 500 νεοστρατεύτων Σεπούων καὶ 200 πρὸ μικροῦ ἀποβιβασθέντων ἐξ Ἀγγλίας νεοσυλλέκτων, οἵτινες ἦσαν τὰ αἴσχιστα καὶ ἐξωλέστατα καθάρματα ἀφ' ὅσα οἱ στρατολόγοι τῆς ἑταιρίας ἠδύναντο ν' ἀνθολογήσωσιν εἰς τὰ καταγώγια τῶν τοιχωρύχων τοῦ Λονδίνου. Ἀλλ' ὁ Κλίβης, ὅσῳ ἀσθενὴς, ὅσῳ ἐκλελυμένος καὶ ἂν ἦτον, ἐπεχείρησεν ὅμως νὰ μορφώσῃ στρατὸν ἀπὸ τοῦ ἀμόρφου ἐκείνου συρφετοῦ καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ ἐπὶ Κοουελόγγην. Βολὴ ἀπὸ τοῦ φρουρίου ῥφθεῖσα ἐφόνευσεν ἕνα τῶν παραδόξων τούτων στρατιωτῶν, καὶ ἐν τῷ ἅμα πάντες οἱ λοιποὶ, τρέψαντες τὰ νῶτα, ἔφυγον. Ὁ δὲ Κλίβης μετὰ πλείστου κόπου ἠδυνήθη νὰ τοὺς συναθροίσῃ αὖθις. Ἄλλοτε πάλιν ὁ κρότος πυροβόλου κατετρόμαξε τοσοῦτον τοὺς σκοποὺς, ὥστε εἷς αὐτῶν, μετά τινας ὥρας, εὑρέθη ἐν τῷ βυθῷ φρέατος. Ὁ Κλίβης συνείθισεν αὐτοὺς βαθμηδὸν εἰς τὸν κίνδυνον, καὶ, ἐκθέτων ἑαυτὸν ἀδιαλείπτως εἰς τὰς κινδυνωδεστέρας θέσεις, τοὺς προέτρεπεν εἰς ἀνδρείαν διὰ τῆς ἐντροπῆς. Τελευταῖον κατώρθωσε νὰ συγκροτήσῃ, ἀπὸ τῶν ἀφερεγγύων ἐκείνων στοιχείων, στρατὸν ὁπωσοῦν ἀξιόλογον καὶ ἡ Κοουελόγγη ἔπεσεν εἰς χεῖράς του. Ἅμα δὲ γενομένου τούτου, ὁ Κλίβης μανθάνει ὅτι ἀπὸ Χιγγλεπύτης ἐξώρμησεν ἰσχυρὸν ἀπόσπασμα ἐπὶ διαλύσει τῆς πολιορκίας· λαμβάνει λοιπὸν πᾶσαν πρόνοιαν ἵνα μὴ μάθῃ τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, ὅτι ἔρχεται κατόπιν ἑορτῆς, καὶ λογίσας αὐτὸ καθ' ὁδὸν, φονεύει ἑκατὸν ἐχθροὺς, λαμβάνει 300 αἰχμαλώτους, καταδιώκει τοὺς φυγάδας μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Χιγγλεπύτης, ἀρχίζει ἀμέσως τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τούτου, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ὡς ἓν τῶν ὀχυροτάτων τῆς Ἰνδικῆς, ἀνοίγει ῥῆγμα καὶ ἦτον ἕτοιμος νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔφοδον ὅτε ὁ Γάλλος φρούραρχος, συνθηκολογήσας, ἐξεχώρησε μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν.

Ὁ Κλίβης ἐπανῆλθεν εἰς Μαδράσην νικηφόρος, ἀλλ' εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὑγείας, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον αὐτόθι. Περὶ δὲ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐνυμφεύθη νέαν τινὰ κυρίαν, ὀνόματι Μασκελύνην, ἀδελφὴν τοῦ διακεκριμένου Μαθηματικοῦ, τοῦ ἐπὶ πολὺ διατελέσαντος βασιλικοῦ Ἀστρονόμου· ἥτις λέγεται ἐπίχαρις καὶ λογία, καὶ, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ συζύγου της, εἵλκυσε τὴν ἐνδόμυχον αὐτοῦ ἀροσίωσιν.

Ἀμέσως δὲ σχεδὸν μετὰ τὸν γάμον, ἀπέπλευσεν ὁ Κλίβης μετὰ τῆς νέας αὐτοῦ συζύγου εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου ἐπανῆλθεν ἄλλος ὅλως διόλου ἄνθρωπος παρὰ τὸν ἄθλιον καὶ περιφρονημένον παῖδα, ὅστις πρὸ δεκαετίας εἶχεν ἐκπεμφθῆ εἰς ἀναζήτησιν τύχης· διότι ἂν καὶ δὲν ἦτον εἰμὴ εἴκοσι καὶ ἑπταετὴς μόλις, ἐθεωρεῖτο ὅμως ἤδη ὑπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος ὡς εἷς τῶν ἀρίστων αὐτῆς μαχητῶν. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἐπεκράτει τότε κοινὴ εἰρήνη· ἡ Καρνατίκη ἦτο τὸ μόνον τοῦ κόσμου μέρος, ὅπου οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι ἀντιπαρίσταντο ἔνοπλοι κατ' ἀλλήλων. Τὰ μεγάλα τοῦ Δυπλειξίου βουλεύματα εἶχον κινήσει ὄχι μικρὰν ἀνησυχίαν παρὰ τοῖς ἐμπόροις τοῦ Λονδίνου, οἵτινες ἠσπάσθησαν ἤδη μετὰ πλείστης ἀγαλλιάσεως τὴν αἰφνιδίαν τῆς τύχης μεταβολὴν, τὴν ὀφειλομένην κυρίως εἰς τὴν ἀνδρίαν καὶ εἰς τὰ προτερήματα τοῦ Κλίβου. Ὁ νέος λοχαγὸς ἦτο γνωστὸς εἰς τὸ ἐν Λονδίνῳ κατάστημα τῆς Ἰνδικῆς ἑταιρείας ὑπὸ τὸ ἔντιμον παρώνυμον τοῦ στρατηγοῦ Κλίβου καὶ εἰς τὰ συμπόσια τῶν διευθυντῶν οὕτω πως προσηγορεύετο ἐπὶ τῶν προπόσεων· φθάσας δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἔτυχε παγκοίνου συμπαθείας καὶ θαυμασμοῦ. Ἡ ἑταιρεία τὸν εὐχαρίστησε θερμότατα διὰ τὰς ὑπηρεσίας του, καὶ προσέφερεν εἰς αὐτὸν ἀδαμαντοκόλλητον σπάθην, τὴν ὁποίαν ὅμως αὐτὸς, ἐπιδεικνύμενος αἰδὼ σπανίαν, ἀπεποιήθη νὰ δεχθῇ, ἐὰν δὲν ἤθελε δοθῇ ὅμοιον περιποιήσεως δεῖγμα καὶ εἰς τὸν φίλον καὶ ἀρχηγόν του Λαουρέγκιον.

Εὐκόλως εἰμπορεῖ ἕκαστος νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ὁ Κλίβης ἔλαβε δεξίωσιν προσφιλεστάτην, παρὰ τοῖς οἰκείοις, οἵτινες ἀπεθαύμαζον τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ, δὲν ἠδύναντο ὅμως, ὡς φαίνεται, νὰ ἐννοήσωσι πῶς ὁ μηδενὸς λόγου ἄξιος, ὁ ἀργὸς αὐτῶν Βόββυς κατέστη τοσοῦτον μέγας ἀνήρ. Ἰδίως δὲ ἐδυσπίστει, φαίνεται, ὁ πατὴρ καὶ μόλις ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς Ἀγγλίαν ἡ περὶ τῆς ἀμύνης τοῦ Ἀρκότου ἀγγελία, ἠκούσθη ὁ γέρων ἀνὴρ ὑποτονθορύζων, ὅτι ὡς τόσον κάτι ἔκρυπτεν ἡ ἀβέλτερος ἐκείνη κεφαλή. Ἔπειτα δὲ αἱ ἐκφράσεις τῆς ἐπιδοκιμασίας του ἀπέβησαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ζωηρότεραι, καθ' ὅσον ἤρχετο μία κατόπιν τῆς ἄλλης ἡ εἴδησις λαμπροῦ τινος κατορθώματος, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ ἄνθρωπος ἀπέβη παραδόξως φιλόστοργος καὶ μεγαλαυχὴς ἐπὶ τῷ υἱῷ.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ Κλίβου εἶχον λόγους θετικοὺς νὰ χαίρωσι διὰ τὴν ἐπάνοδόν του· διότι λαβὼν εἰς τὸ μερίδιόν του, ἐκ τῶν λαφύρων ἀξιόλογα χρηματικὰ ποσὰ, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ περιουσίαν τινὰ, τῆς ὁποίας μέρος μετεχειρίσθη διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν μὲν πατέρα ἀπὸ τῆς χρηματικῆς ἀμηχανίας, τὸ δὲ πατρῷον κτῆμα ἀπὸ τῶν χρεῶν, τὰ ὁποῖα τὸ ἐπεβάρυνον. Τὸ δὲ λοιπὸν κατεδαπάνησεν, ὡς φαίνεται, ἐν διαστήματι δύο περίπου ἐνιαυτῶν, διότι ἔζη λαμπρῶς, ἐνεδύετο ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πολυτελῶς, εἶχεν ἅμαξαν καὶ ἵππους κέλητας (δηλαδὴ ἄλογα διὰ καβάλαν), μὴ εὐχαριστούμενος δὲ εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς τρόπους τῆς ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ ἀπαλλαγῆς, περιέπεσε καὶ εἰς τὸν ἀχανέστερον καὶ ἀκορεστότερον τῶν χρημάτων βόθρον, ἤτοι εἰς περιμάχητόν τινα ἐκλογὴν, καθ' ἣν ἔπειτα ἐγένετο ἀναφορά.

Ἐπὶ τῶν γενικῶν ἐκλογῶν τοῦ 1754 ἡ κυβέρνησις εὑρέθη εἰς ἰδιάζουσαν ὅλως διόλου θέσιν. Οὐδεμία σχεδὸν ὑπῆρχε τακτικὴ ἀντιπολίτευσις. Οἱ Ἰακωβῖται ἦσαν ἔντρομοι διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ τελευταίου αὐτῶν κινήματος. Ἡ Τορυκὴ μερὶς κατεφρονεῖτο ὑπὸ πάντων· ὅλοι ἱκανοὶ οἱ ἄνθρωποι ὅσοι ἄλλοτε ἀνῆκον εἰς αὐτὴν, τὴν ἐγκατέλιπον, οὐδ' ἔδιδεν αὕτη ἀπό τινων ἐνιαυτῶν σημεῖον ζωῆς· ἡ μικρὰ μερὶς ἡ διὰ τῆς ἐπιῤῥοῆς καὶ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου συγκροτηθεῖσα, εἶχε, διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, διαλυθῆ. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπὶ ἱκανότητι διακριτόμενοι πολιτικοὶ τοῦ βασιλείου ἄνδρες, οἱαιδήποτε καὶ ἂν ἦσαν αἱ προηγούμεναι αὐτῶν σχέσεις, ἦσαν ἤδη εἰς τὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν καὶ ἐκαλοῦντο Οὐΐγοι. Ἀλλ' ἡ παράδοξος αὕτη ἐπιφάνεια τῆς ὁμοφροσύνης ἦτον ὅλως ἀπατηλή. Αὐτὴ ἡ διοίκησις συνεταράσσετο ὑπὸ δεινῶν ἀντιπαθειῶν καὶ ἀξιώσεων ἀντιπάλων. Ὁ πρωθυπουργὸς Νεοκαστέλλιος (Newcastle), ἀσθενὴς τὸν χαρακτῆρα, δειλὸς, φθονερὸς καὶ ἄπιστος, ἀπεστυγεῖτο ἅμα καὶ περιφρονεῖτο ὑπό τινων τῶν ἀξιολογωτέρων ἡελῶν τοῦ ὑπουργείου του, μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν γραμματέως Ἑῤῥίκου Φόξ, ἀνδρὸς εὐφυοῦς, τολμηροῦ καὶ φιλοδόξου, ὅστις οὐδεμίαν παρέλιπε περίστασιν τοῦ ν' ἀντιπράττῃ εἰς τὸν πρῶτον Λόρδον τοῦ θησαυροφυλακίου (δηλαδὴ τὸν πρωθυπουργὸν), κάλλιστα εἰδὼς, ὅτι μήτε νὰ φοβηθῇ τι εἶχεν ἀπὸ αὐτὸν, μήτε νὰ ἐλπίσῃ τι· διότι ὁ Νεοκαστέλλιος, δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς, ἐξίσου ἐφοβεῖτο καὶ νὰ ἐρίσῃ πρὸς ἱκανοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς ὠφελήσῃ.

Ὁ Νεοκαστέλλιος ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ φέρῃ εἰς τὸ Παρλαμέντον δύο ἐδικούς του βουλευτὰς ἀπὸ τὸν Ἅγιον Μιχαὴλ, μίαν ἀπὸ τὰς ἀθλίας ἐκείνας κώμας, τῶν ὁποίων ὁ ἐκλογικὸς νόμος τοῦ 1832 κατέστρεψε τὸ σκανδαλῶδες τῆς ἀντιπροσωπίας προνόμιον. Εἰς τὸν πρωθυπουργὸν ἀντέστη ὁ λόρδος Σανδουΐκιος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιῤῥοὴ ἦτον αὐτόθι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀναμφισβήτητος, ὁ δὲ Φὸξ ὑπεστήριξε παντὶ σθένει τὸν Σανδουΐκιον, καὶ ὁ Κλίβης, ὅστις, παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Φὸξ, ἔτυχε φιλικωτάτης παρ' αὐτοῦ δεξιώσεως, παρέστη ὡς ὑποψήφιος τῆς τοῦ Σανδουΐκιου μερίδος καὶ ἐξελέχθη. Ἀλλὰ κατὰ τῆς ἐκλογῆς προσήχθη ἀναφορὰ καὶ ὑπεστηρίχθη παντὶ σθένει ὑπὸ τοῦ δουκὸς Νεοκαστελλίου.

Ἡ ὑπόθεσις ὑπεβλήθη, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἰς ἐπιτροπὴν τῆς ὅλης βουλῆς. Τὰ ἐκλογικὰ ζητήματα ἐθεωροῦντο τότε ὡς ζητήματα καθαρῶς κομματικὰ, ἐπὶ τῶν ὁποίων περὶ δικαστικῆς ἀμεροληψίας λόγος ποτὲ δὲν ἐγίνετο, καὶ τοῦτο ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ὁ Ῥοβέρτος Οὐαλπόλης συνείθιζε νὰ λέγῃ δημοσίᾳ, ὅτι οἱ ἐκλογικοὶ ἀγῶνες πρέπει νὰ ὦσι ἀδυσώπητοι. Εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν ἡ κίνησις ὑπῆρξε μεγάλη, τὸ δὲ ζήτημα περὶ οὗ κυρίως προέκειτο ἦτον ὄχι ἂν ὁ Κλίβης ἐξελέχθη τακτικῶς ἢ μὴ, ἀλλ' ἂν ὁ Νεοκαστέλλιος ἢ ὁ Φὸξ θέλει ἄρξει τῆς νέας Βουλῆς καὶ ἑπομένως θέλει ὑπάρξει πρωθυπουργός. Ἡ ἔρις ἔγινε μακρὰ καὶ ἐναγώνιος, ἡ δὲ ἐπιτυγία ἐφαίνετο νῦν μὲν εἰς ταύτην, νῦν δὲ εἰς τὴν ἑτέραν ἀποκλίνουσα μερίδα. Ὁ Φὸξ ἀνέπτυξεν εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην ἅπαντα τὰ σπάνια αὐτοῦ προτερήματα, κατέβαλε τὸ ἥμισυ τῶν νομικῶν τῆς βουλῆς διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ὅπλων καὶ ἐπέτυχε μίαν ψηφοφορίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, καὶ περ ἀντιπράττοντος παντὶ σθένει τοῦ θησαυροφυλακείου. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισεν ὑπὲρ τοῦ Κλίβου· ἀλλ' ὅταν ἡ ἀπόφασις αὕτη ὑπεβλήθη εἰς τὴν βουλὴν, τὰ πράγματα ἔλαβον ἄλλην μορφήν. Τὰ λείψανα τῆς Τορυκῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅσῳ μικροῦ λόγου ἄξια καὶ ἂν ἦσαν, εἶχον ὅμως ἱκανὸν βάρος ὥστε νὰ ἀποφασίζωσι τὴν νίκην ἐκείνης τῶν δύω ἰσοσταθμων σχεδὸν μερίδων τοῦ Νεοκαστελλίου καὶ τοῦ Φὸξ μετὰ τῆς ὁποίας ἤθελον ἑνωθῆ. Ἐκ δὲ τῶν δύω τούτων ἀνδρῶν, τὸν μὲν πρῶτον οἱ Τόρεις ἠδύναντο μόνον νὰ περιφρονῶσιν· ἐμίσουν δὲ τὸν Φὸξ, ὡς τὸν τολμηρότατον καὶ πολυτροπώτατον τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπιτηδειότατον βουλευτικὸν ἀγωνιστὴν τῆς Οὐΐγικῆς μερίδος, ὡς τὸν ἐπίμονον φίλον τοῦ Οὐαλπόλου, ὡς τὸν ἀφωσιωμένον ὀπαδὸν τοῦ δουκὸς τῆς Κυμβερλανδίας. Ὅθεν ἀφ' οὗ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ἐδίστασαν, ἀπεφάσισαν ἤδη νὰ ψηφίσωσι μετὰ τῶν φίλων τοῦ πρωθυπουργοῦ· τούτου δὲ γενομένου, ἡ βουλὴ, διὰ μικρᾶς πλειονοψηφίας, ἀπέῤῥιψε τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ δὲν ἐδέχθη τὸν Κλίβην.

Ὁ Κλίβης λοιπὸν ἐκβληθεὶς ἀπὸ τοῦ Παρλαμέντου καὶ ὑπὸ χρηματικῆς ἀπορίας πιεζόμενος, ἤρχισε πάλιν φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν Ἰνδικήν. Ἡ δ' ἑταιρεία καὶ ἡ κυβέρνησις ἔσπευσαν νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ταύτην· διότι εἶχε μὲν συνομολογηθῆ εἰς Καρνατίκην συνθήκη λυσιτελὴς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ὁ Δυπλείξιος, ἀπολυθεὶς τῆς ὑπηρεσίας, εἶχεν ἐπανέλθει, συνεπαγόμενος τὰ λείψανα τῆς κολοσσιαίας περιουσίας του, εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου ἡ συκοφαντία καὶ ἡ ῥαδιουργία τάχιστα κατέφερον αὐτὸν εἰς τὸν τάφον· ἀλλὰ πολλὰ σημεῖα ὑπεδείκνυον, ὅτι ἐπίκειται πόλεμος μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ὥστε ἦτον ἐπιθυμητὸν νὰ πεμφθῇ εἰς τὰ καταστήματα τῆς ἑταιρείας ἐπιτήδειος ἀρχηγός. Ὅθεν οἱ μὲν διευθυνταὶ τῆς ἑταιρείας διώρισαν τὸν Κλίβην διοικητὴν τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Δαυΐδ, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ τὸ δίπλωμα τοῦ

ἀντισυνταγματάρχου ἐν τῷ Βρετανικῷ στρατῷ· καὶ τῷ 1755 ἀπέπλευσεν οὗτος αὖθις εἰς Ἀσίαν.

Τὸ πρῶτον ἔργον εἰς τοῦ ὁποίου τὴν διάπραξιν συνετέλεσε μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἦτον ἡ ἅλωσις τοῦ ὀχυροῦ φρουρίου Γεριᾶ, τὸ ὁποῖον, ἐπὶ βραχώδους ἄκρας ᾠκοδομημένον καὶ σχεδὸν περίκλυστον ὑπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ, κατέστη τὸ καταγώγιον πειρατοῦ τινος ὀνόματι Ἀγγρίου, ἐπὶ πολὺ μέγαν ἐμποιήσαντος τρόμον εἰς τὸν Ἀραβικὸν κόλπον διὰ τῶν πλοιαρίων αὐτοῦ. Ὁ ναύαρχος Οὐάτσων, ὅστις ἦρχε τῆς κατὰ τὴν ἀνατολὴν Ἀγγλικῆς μοίρας, ἐπυρπόλησε τὸν στολίσκον τοῦ Ἀγγρίου, ὁ δὲ Κλίβης ἐπετέθη διὰ ξηρᾶς κατὰ τοῦ φρουρίου. Καὶ τὸ μὲν φρούριον ἔπεσε μετ' ὀλίγον· 150000 δὲ λιρῶν στερλινῶν λεία διενεμήθη μεταξὺ τῶν νικητῶν.

Μετὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο, ὁ Κλίβης ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ διοίκησιν τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Δαυίδ· ἀλλὰ πρὶν ἢ διατρίψῃ αὐτόθι δύο μῆνας, ἔλαβεν εἴδησιν προκαλέσασαν ὅλην τὴν ἐνέργειαν τοῦ τολμηροῦ καὶ δραστηρίου αὐτοῦ πνεύματος.

Ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν αἵτινες διετέλεσάν ποτε ὑποτεταγμέναι εἰς τὸν Ταμερλανικὸν οἶκον, πλουσιωτάτη ἦτον ἡ Βεγγάλη. Οὐδὲ ἓν τῆς Ἰνδικῆς μέρος ἔχει τοσοῦτον εὐφυῶς πρός τε τὴν γεωργίαν, πρός τε τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Γάγγης, δι' ἑκατὸν περίπου βραχιόνων ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν, ἐσχημάτισεν εὐρὺ καὶ πλούσιον ἰλυῶδες πεδίον, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν τροπικὸν οὐρανὸν ἁμιλλᾶται πρὸς τὴν χλόην τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἀπριλίου. Οἱ ὀρυζῶνες δίδουσι καρπὸν, οἷος οὐδαμοῦ ἄλλοῦ ἀπαντᾶται. Ἀρώματα, σάκχαρι, ἔλαιον παράγονται μὲ θαυμαστὴν ἀφθονίαν. Οἱ ποταμοὶ παρέχουσιν ἀνεξάντλητον ἰχθύων πλῆθος. Αἱ παρὰ τὴν παραλίαν κείμεναι ἔρημοι νῆσοι, κεκαλυμμέναι ὑπὸ βλαστήσεως λυμαντικῆς καὶ βρίθουσαι θηρίων καὶ τίγρεων, προμηθεύουσιν εἰς τὰ γεωργημένα χωρία ἀφθονίαν ἅλατος. Τὸ μέγα ῥεῦμα, τὸ γονιμοποιοῦν τὴν γῆν, εἶναι συγχρόνως ἡ κυριωτάτη λεωφόρος τοῦ ἀνατολικοῦ ἐμπορίου. Παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ καὶ τὰς ὄχθας τῶν συμβαλλόντων ἐν αὐτῷ ὑδάτων, κεῖνται τὰ πλουσιώτατα ἐμπορεῖα, αἱ λαμπρόταται μητροπόλεις, τὰ ἱερώτατα θρησκευτικὰ χωρία τῆς Ἰνδικῆς. Ἡ τυραννὶα τοῦ ἀνθρώπου ματαίως ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὅλας ἐπάλαισε κατὰ τῆς πλημμυρούσης ἐλευθεριότητος τῆς φύσεως. Οὐδ' ὁ Μουσουλμανικὸς δεσποτισμὸς, οὐδ' αἱ λαφυραγωγίαι τῶν Μαραττῶν ἐμπόδισαν τὴν Βεγγάλην νὰ θεωρῆται κατὰ πᾶσαν τὴν ἀνατολὴν ὡς ὁ κῆπος τῆς Ἐδέμ, ὡς τὸ πλουσιώτατον βασίλειον. Οἱ κάτοικοί της ἐπολλαπλασιάσθησαν παραδόξως· ἀπώταται ἐπαρχίαι ἐτρέφοντο ἀπὸ τοῦ περισσεύματος τῶν σιταποθηκῶν της καὶ αἱ εὐγενεῖς κυρίαι τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων ἐνεδύοντο τὰ λεπτὰ προϊόντα τοῦ στήμονος αὐτῆς. Ἡ φυλὴ ἡ κατοικοῦσα τὴν πλουσίαν ταύτην χώραν, ἐκνευρισθεῖσα ὑπὸ κλίματος μαλακοῦ καὶ συνειθίσασα εἰς ἔργα εἰρηναῖα, διετέλει πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀσιανοὺς εἰς ἣν σχέσιν οἱ Ἀσιανοὶ ἐν γένει διατελοῦσι πρὸς τὰ γενναῖα καὶ δραστήρια τῆς Εὐρώπης τέκνα. Οἱ Καστιλλιανοὶ ἔχουσι παροιμίαν, λέγουσαν, ὅτι ἐν Οὐαλεντίᾳ ἡ γῆ εἶναι ὕδωρ, καὶ οἱ ἄνδρες γύναια, ἡ δὲ εἰκὼν αὕτη ἐφαρμόζεται ἐπίσης τοὐλάχιστον ἀκριβῶς εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον τοῦ κάτω Γάγγου. Ὁ Βεγγαληνὸς ὅ τι πράττῃ, τὸ πράττει νωθρῶς. Αἱ φίλταται αὐτοῦ ἐνασχολήσεις εἶναι καθιστικαὶ, διότι ἀποτροπιάζεται πᾶσαν σπουδὴν τοῦ σώματος· καὶ ἔχει μὲν ἑτοιμότητα λόγου καὶ παράδοξον περὶ τὴν στρεψοδικίαν ἐπιμονὴν, ἀλλὰ σπανίως περιπλέκεται εἰς ἀγῶνα προσωπικὸν καὶ οὐδέποτε σχεδὸν ἀναλαμβάνει στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν εἰς ἅπαντα τὸν στρατὸν τῆς Ἰνδικῆς ἑταιρείας ὑπάρχουσιν ἑκατὸν γνήσιοι Βεγγαληνοί. Ἑνὶ δὲ λόγῳ, οὐδέποτε ἴσως ἐδόθη ἔθνος, φύσει καὶ ἕξει τοσοῦτον ἐντελῶς κατηρτισμένον εἰς τὸ νὰ δεχθῇ ἀλλότριον ζυγόν.

Αἱ μεγάλαι ἐμποροκαὶ ἑταιρεῖαι τῆς Εὐρώπης εἶχον πρὸ καιροῦ ἤδη ἀποκτήσει καταστήματα εἰς Βεγγάλην. Οἱ Γάλλοι κατεστάθησαν ἐκεῖ ὅπου μέχρι τῆς σήμερον εἶναι, δηλαδὴ εἰς Χανδερναγόρην παρὰ τὸν ποταμὸν Ὕγλυν (Hugly). Πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ποταμοῦ, οἱ Ὁλλανδοὶ κατεῖχον τὴν Χινσούραν (Chinsurah). Πλησιέστερον δὲ εἰς τὴν θάλασσαν εἶχον κτίσει οἱ Ἄγγλοι τὸ φρούριον τοῦ Γουλιέλμου, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑψώθησαν μία ἐκκλησία καὶ μεγάλαι ἀποθῆκαι. Σειρὰ εὐρυχώρων οἰκιῶν, αἵτινες ἀνῆκον εἰς τοὺς ἀνωτέρους πράκτορας τῆς Ἰνδικῆς ἑταιρείας, ἔκειτο παρ' αὐτὴν τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, καὶ πλησίον αὐτῶν ἐσχηματίσθη μεγάλη καὶ βιομήχανος ἰθαγενὴς πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν πλουσιώτατοί τινες Ἰνδοὶ ἔμποροι ἔστησαν τὴν κατοικίαν αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ χῶρος ὁ σήμερον ὑπὸ τῶν Χοσουριγγικῶν βασιλείων καλυπτόμενος δὲν περιεῖχεν εἰμὴ ὀλίγας τινὰς καὶ ἀθλίας καλαμοσκεπεῖς καλύβας. Πτηνὰ δ' ἐπιθαλάσσια καὶ κροκόδειλοι ἐνέμοντο ἀκωλύτως τὸν τόπον τῆς σημερινῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ ἱπποδρομίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἤδη καθεκάστην, περὶ δυσμὰς ἡλίου, συνωθοῦνται αἱ λαμπρόταται τῆς Καλκούττης ἅμαξαι. Ἕνεκα τοῦ πεδίου ἐφ' οὗ ἠγέρθη τὸ κατάστημα τοῦτο, οἱ Ἄγγλοι, καθὼς καὶ ἄλλοι μεγάλοι γαιοκτῆται, ἐπλήρονον ἐνοίκιον εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἥτις ἐπέτρεπεν εἰς αὐτοὺς, ὡς καὶ εἰς ἄλλους μεγάλους γαιοκτήτας, νὰ μετέρχωνται ὡρισμένον τι κράτος καὶ ἀξίωμα ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ καταστήματός των.

Ἡ μεγάλη ἐπαρχία τῆς Βεγγάλης ἐκυβερνήθη ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὰς ἐπαρχίας Ὀρίσσης καὶ Βαχάρης, ὑπὸ ἀντιβασιλέως, ὅστις ἐκλήθη μὲν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων Ἀλιβερδὺς Χάν, ὑπῆρξε δὲ, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ἀντιβασιλεῖς τοῦ Μογοὺλ, πραγματικῶς ἀνεξάρτητος. Ἀποθανόντος αὐτοῦ τῷ 1756, ἡ κυριαρχία τῆς χώρας περιέστη εἰς τὸν ἔγγονόν του Συραδζᾶ Δουλαν, νεανίαν μὴ συμπληρώσαντα ἔτι τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. Οἱ δεσπόται τῆς ἀνατολῆς εἶναι ἴσως ἡ ἐξωλεστάτη τῶν ἀνθρώπων τάξις, ὁ δὲ ἀτυχὴς αὐτὸς παῖς ὑπῆρξεν ἓν τῶν ἐξωλεστέρων ὑποδειγμάτων τῆς τάξεώς του· ἡ διάνοιά του ἦτο φύσει ἀσθενὴς καὶ φύσει ὁ χαρακτὴρ ἥκιστα ἀξιαγάπητος· ἔλαβε δὲ ἀνατροφὴν ἱκανὴν καὶ τὴν ἰσχυροτέραν διάνοιαν νὰ ἐκνευρίσῃ καὶ τὴν γενναιοτέραν νὰ διαστρέψῃ φύσιν. Ἦτον ἀνόητος, διότι οὐδεὶς ποτε ἐτόλμησε νὰ συνεννοηθῇ μετ' αὐτοῦ, καὶ περιφίλαυτος, διότι οὐδέποτε ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἐξηρτημένον ἀπὸ τῆς θελήσεως ἄλλων. Πρώϊμος ἀκολασία ἔφθειρε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμά του, παρεδόθη δὲ μὲ ὁρμὴν ἀκράτητον εἰς τὰ θερμὰ ποτὰ, τὰ ὁποῖα μέχρι παραφροσύνης σχεδὸν παρώξυνον τὸν ἀσθενῆ αὐτοῦ ἐγκέφαλον. Οἱ σύντροφοι τοῦ, ὁποίους ἐξέλεγεν ἦσαν κόλακες ἀπὸ τῆς ὑποστάθμης τοῦ ὄχλου προκύπτοντες, οὐδὲ διακρινόμενοι εἰμὴ ἐπὶ βωμολοχίᾳ καὶ δουλοφροσύνῃ. Περιῆλθε δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην βαθμίδα τῆς ἀνθρωπίνης κακίας, καθ' ἣν ἡ ὠμότης τέρπει ἕνεκα τῆς ὠμότητος αὐτῆς, ἡ δὲ θέα τῶν βασάνων εἶναι ἐπαγωγὸς ἕνεκα τῶν βασάνων αὐτῶν χωρὶς νὰ πρόκηται δι' αὐτῶν ν' ἀποκτηθῇ πλεονέκτημά τι, ἢ νὰ τιμωρηθῇ ὕβρις, ἢ νὰ ἀποτραπῇ κίνδυνος. Πρωϊμώματα ἔτι εὐφραίνετο βασανίζων θηρία καὶ πτηνὰ, προαχθεὶς δὲ εἰς ἡλικίαν ἔχαιρε μετὰ πλείστης ἔτι ἀγαλλιάσεως διὰ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Ὁ Συραδζᾶ Δουλας ἐμίσει ἐκ παίδων τοὺς Ἄγγλους· κυρίως μὲν διότι τοιαύτη ἦτον ἡ ὄρεξίς του, αἱ δὲ ὀρέξεις αὐτοῦ οὐδεμίαν ποτὲ εὕρισκον ἀντιλογίαν· προσδετούτοις διότι εἶχε σχηματίσει καὶ ὑπερβολικήν τινα ἰδέαν τοῦ πλούτου τὸν ὁποῖον ἔμελλε ν' ἀποκτήσῃ διὰ τῆς λαφυραγωγίας αὐτῶν, τὸ δὲ ἀθενὲς καὶ ἀπαίδευτον πνεῦμά του δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι οἱ θησαυροὶ τῆς Καλκούττης, καὶ μεγαλήτεροι ἐὰν ἦσαν ἀφ' ὅτι τοὺς ἐφαντάζετο, δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν ἀποζημιώσωσι διὰ τὴν ζημίαν τὴν ὁποίαν ἤθελε πάθει ἐὰν τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον, τοῦ ὁποίου κυρία ἕδρα ἦτον ἡ Βενγάλη, ἠναγκάζετο ὡς ἐκ τῶν βιαιοπραγιῶν αὐτοῦ, νὰ μετατεθῇ ἀλλαχοῦ. Προφάσεις ἔριδος ἦσαν πρόχειροι. Οἱ Ἄγγλοι, ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τοῦ μετὰ τῆς Γαλλίας πολέμου εἶχον ἀρχίσει, ἄνευ εἰδικῆς τοῦ Ναβὼβ ἀδείας, νὰ ὀχυρώνωσι τὰ καταστήματα αὐτῶν. Προσέτι πλούσιός τις ἰθαγενής, τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει νὰ λῃστεύσῃ, κατέφυγεν εἰς Καλκοῦτταν καὶ δὲν παρεδόθη. Ἐπὶ τοιούτων λόγων στηριζόμενος, ὁ Συραδζᾶ Δουλας ὥρμησε μετὰ στρατοῦ μεγάλου κατὰ τοῦ φρουρίου Γουλιέλμου.

Οἱ ἐν Μαδράσῃ ὑπάλληλοι τῆς ἑταιρείας εἶχον ἀναγκασθῆ ὑπὸ τοῦ Δυπλειξίου νὰ γίνωσι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἄνδρες· οἱ δ' ἐν Βεγγάλῃ ὄντες ἔτι ἁπλοῖ ἔμποροι περιέστησαν εἰς πολὺν τρόμον καὶ θόρυβον ὡς ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. Ὁ διοικητὴς, ὅστις εἶχεν ἀκούσει πολλὰ περὶ τῆς ὠμότητος τοῦ Συραδζᾶ Δουλα, παρεφρόνησεν ἀπὸ τοῦ φόβου, καὶ πηδήσας εἰς ἀκάτιον, κατέφυγεν εἰς τὸ πλησιέστερον πλοῖον. Ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς ἐστοχάσθη, ὅτι δὲν ἔχει τι καλήτερον νὰ πράξῃ εἰμὴ νὰ μιμηθῇ τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο παράδειγμα. Ὅθεν τὸ φρούριον, μετ' ἀσθενῆ ἀντίστασιν, ἑάλω, πλεῖστοι δὲ Ἄγγλοι ἔπεσον εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν. Ὁ Ναβὼβ ἐκάθησε μετὰ βασιλικῆς πομπῆς εἰς τὴν κυριωτέραν αἴθουσαν τοῦ καταστήματος, καὶ, διατάξας νὰ προσαχθῇ ἐνώπιόν του ὁ ἐπισημότατος τῶν αἰχμαλώτων, ὁ Κ. Ὁλλούελλος, περιύβρισε τὴν αὐθάδειαν τῶν Ἄγγλων καὶ ἠγανάκτησε διὰ τὴν εὐτέλειαν τοῦ θησαυροῦ τὸν ὁποῖον εὗρεν, ὑπεσχέθη ὅμως νὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ ἀπῆλθε νὰ ἀναπαυθῇ.

Τότε ἐπετελέσθη τὸ μέγα ἐκεῖνο ἀνοσιούργημα, τὸ ἀξιομνημόνευτον μὲν διὰ τὴν μοναδικὴν αὐτοῦ ὠμότητα, ἀξιομνημόνευτον δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν φρικτὴν ἀνταπόδοσιν. Οἱ Ἄγγλοι αἰχμάλωτοι παρεδόθησαν εἰς τὴν διάκοισιν τῶν φρουρῶν, οἱ δὲ φρουροὶ ἀπεφάσισαν νὰ φυλάξωσιν αὐτοὺς τὴν νύκτα, εἰς τὸ δεσμωτήριον τῆς φρουρᾶς, ἤτοι εἰς δωμάτιόν τι γνωστὸν ὑπὸ τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ μέλανος κευθμῶνος. Ἡ φυλακὴ αὕτη καὶ δι' ἕνα καὶ μόνον Εὐρωπαῖον κακοῦργον, εἰς τοιοῦτον κλίμα, ἤθελεν εἶναι μικρὰ καὶ στενή. διότι τὸ ἐμβαδὸν αὐτῆς δὲν ὑπερέβαινε τοὺς 20 τετραγωνικοὺς πόδας, αἱ θυρίδες ἦσαν μικραὶ καὶ διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων πεφραγμέναι, ὥρα δὲ τοῦ ἔτους ἡ περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς, καθ' ἣν ὁ δριμὺς καύσων τῆς Βεγγάλης δὲν εἶναι ἀνεκτὸς εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τῆς Ἀγγλίας εἰρὴ ἐν μέσῳ ὑψηλῶν στοῶν, ἀδιαλείπτως φυσώντων τῶν ψυγμάτων. Ὅταν οἱ αἰχμάλωτοι, τὸν ἀριθμὸν ὄντες 146, διετάχθησαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ κελλίον ἐκεῖνο, ἐφαντάσθησαν ὅτι οἱ στρατιῶται παίζουσι καὶ, θαρροῦντες διὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Ναβώβ, ὅτι θέλει φεισθῇ τῆς ζωῆς αὐτῶν, ἐγέλασαν καὶ ἔσκωψαν διὰ τὴν ἀλογίαν τοῦ ἐπινοήματος. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἀνεκάλυψαν τὴν ἀπάτην αὐτῶν. Οἱ φρουροὶ ἠπείλησαν ὅτι θέλουν κατασφάξει πάντας ὅσοι βραδύνουν νὰ εἰσέλθωσι· καὶ τῷ ὄντι προτείναντες τὰ ξίφη ἠνάγκασαν τοὺς αἰχμαλώτους νὰ μανδρισθῶσιν εἰς τὸ κελλίον, τοῦ ὁποίου ἐν τῷ ἅμα ἔκλεισαν τὴν θύραν.

Οὔτε ἡ ἱστορία, οὔτε ἡ ποίησις περιέχουσί τι τὸ προσεγγίζον εἰς τὰ ἀνοσιουργήματα τὰ διηγηθέντα ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυστυχῶν ὅσοι ἐπέζησαν εἰς τὴν νύκτα ἐκείνην. Ἄλλοτε ἐπεκαλοῦντο ὀδυρόμενοι ἔλεον, ἄλλοτε ἐζήτουν νὰ ῥήξωσι τὰς θύρας· ὁ Ὁλούελλος, ὅστις καὶ κατὰ τὴν ἐσχάτην ἐκείνην ὥραν τοῦ κινδύνου διετήρησε παράστασίν τινα ψυχῆς, ὑπεσχέθη εἰς τοὺς δεσμοφύλακας μεγάλα δῶρα. Ἀλλ' ἡ ἀπάντησις ἦτον, ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πραχθῇ ἄνευ τῆς διαταγῆς τοῦ Ναβὼβ, ὅτι ὁ Ναβὼβ κοιμᾶται καὶ ὅτι ἤθελεν ὀργισθῇ δεινῶς ἐάν τις ἤθελε τὸν ἐξυπνίσει. Ἐντεῦθεν οἱ αἰχμάλωτοι ἐξεμάνησαν ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας· κατεπάτησαν ἀλλήλους καὶ πρὸς ἀλλήλους διεπολέμησαν ἕνεκα τῶν ὀλίγων ῥανίδων τοῦ ὕδατος δι' ὧν ἡ ἀπάνθρωπος εὐμένεια τῶν φονέων ἐνέπαιζε τὴν ἀγωνίαν αὐτῶν, ἔγιναν ἔξω φρενῶν, προσηύχοντο, ἐβλασφήμουν, ἐξώρκιζον τοὺς φρουροὺς νὰ πυροβολήσωσι κατ' αὐτῶν· καὶ, τούτων γινομένων, οἱ δεσμοφύλακες κρατοῦντες φῶτα παρὰ τὰς θυρίδας, κατεκάγχαζον διὰ τοὺς παράφρονας ἀγῶνας τῶν θυμάτων αὐτῶν. Τελευταῖον τὸν θόρυβον παρηκολούθησαν πνοαὶ λοίσθιοι καὶ ἄτονοι στεναγμοί· καὶ ἐν τῷ ἅμα ἐξημέρωσε, καὶ ὁ Ναβὼβ, ἐγερθεὶς ἀπὸ τῆς ἀσελγοῦς αὐτοῦ στρωμνῆς ἐπέτρεψε νὰ ἀνοιχθῶσιν αἱ πύλαι. Ἀλλ' ἐχρειάσθη ὄχι ὀλίγος χρόνος πρὶν ἢ οἱ στρατιῶται κατορθώσωσι νὰ παρασκευάσωσι δρόμον διὰ τοὺς ἐπιζήσαντας, σωρεύσαντες ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοὺς νεκρούς,

ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ καυματηρὸν κλίμα εἶχεν ἀρχίσει ἤδη νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀηδῆ αὐτοῦ ἐνέργειαν. Ὅταν δὲ τέλος ἡτοιμάσθη ἡ δίοδος, προῆλθον κλονούμενα τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἀπὸ τοῦ νεκροδοχείου ἐκείνου, 23 ἀποτρόπαια φαντάσματα, τὰ ὁποῖα οὐδ' αἱ μητέρες αὐτῶν ἤθελον ἀναγνωρίσει. Ὠρύχθη δὲ ἐν τῷ ἅμα βόθρος, ἐν ᾧ ἐῤῥίφθησαν φύρδην καὶ κατεχώσθησαν τὰ πτώματα, τὸν ἀριθμὸν 128.

Ταῦτα δὲ πάντα τὰ ὁποῖα μετὰ παρέλευσιν 90 περίπου ἐνιαυτῶν δὲν δυνάμεθα νὰ ἱστορήσωμεν καὶ οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν δὲν δύνανται νὰ διεξέλθωσιν ἄνευ φρίκης, οὐδὲ ἔλεον ἐκίνησαν, οὐδὲ μετάνοιαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ θηριώδους Ναβὼβ, ὅστις δὲν ἐπέβαλε ποινήν τινα εἰς τοὺς φονεῖς, δὲν ἐπέδειξε συμπάθειάν τινα πρὸς τοὺς ἐπιζήσαντας. Διότι ἐπέτρεψε μὲν εἴς τινας ἐξ αὐτῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἠλπίζετο οὐδὲν, ν' ἀπέλθωσιν· ἀλλὰ πρὸς ὅλους ἐκείνους ἀφ' ὧν προσεδόκα νὰ ἀπολαύσῃ τι, προσεφέρθη μὲ στυγερὰν ὠμότητα. Ὁ Ὁλούελλος, ὅστις δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ βαδίσῃ, προσήχθη ἐνώπιον τοῦ τυράννου, ὅστις τὸν ἤλεγξε, τὸν ἠπείλησε καὶ τὸν ἀπέπεμψε σιδηροδέσμιον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας, μετ' ἄλλων τινῶν ἐγκρίτων Ἄγγλων, περὶ ὧν ὑπώπτευον, ὅτι ἐγνώριζον δῆθεν περὶ τῶν θησαυρῶν τῆς ἑταιρείας πλειότερα ἀφ' ὅσα ἤθελον νὰ ὁμολογήσωσιν. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, καταβεβλημένοι ὄντες ὑπὸ τῶν παθημάτων τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀγωνίας, κατεστάθησαν εἰς ἄθλιά τινα πήγματα καὶ ἐτράφησαν μὲ σῖτον μόνον καὶ ὕδωρ μέχρισοῦ τελευταῖον αἱ μεσιτεῖαι τῶν γυναικείων συγγενῶν τοῦ Ναβὼβ ἐπέτυχον τὴν ἀπόλυσίν των. Μία μόνη Ἀγγλὶς ἐπέζησεν εἰς τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ αὕτη εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἐν Μυρσχεδαβάδῃ γυναικωνῖτιν τοῦ ἡγεμόνος.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον).

ΟΙ ΔΩΩ ΥΙΟΙ.

Μικρὸν διήγημα διὰ τὰ παιδία.

(Συνέχεια. Ἰδὲ φυλλάδ. 16)

Μεθ' ἡμίσειαν ὥραν ὁ ἡμιθανὴς ἠνέωξε τοὺς ὀφθαλμούς του, τοὺς περιέφερεν ἐκπεπληγμένος περὶ ἑαυτὸν, καὶ μετὰ ταῦτα καλύψας αὐτοὺς μὲ τὴν χεῖρά του, καὶ χύνων κρουνοὺς δακρύων,

— Ὦ ψυχὴ τοῦ πατρός μου, ἀνέκραξε μετ' ὀλοφυρμῶν, ὦ πνεῦμα τοῦ ἀδελφοῦ μου παρωργισμένον, συγγνώμην, συγγνώμην!

Ἀλλ' ὁ Ἀσσὰν βλέπων τὴν μεγάλην ταραχὴν τοῦ πνεύματός του, καὶ τοῦ σώματός του τὴν ἀδυναμίαν, ἐξῆλθεν ἀμέσως, τῷ ἔστειλε δι' ἑνὸς τῶν ὑπηρετῶν ὀλίγον θρεπτικὸν ζωμὸν, καὶ ὁ Ἰωναθὰν ῥοφήσας αὐτὸν μηχανικῶς, ἐβυθίσθη ἀμέσως εἰς βαθὺν ὕπνον, καὶ μόνον μετὰ ἓξ ὥρας ἐξύπνησεν ἀναλαβὼν ὀλίγας δυνάμεις, καὶ τὸν νοῦν ἡσυχότερος.

— Ποῦ εἶμαι; ἦτον ἡ πρώτη λέξις τὴν ὁποίαν ἐπρόφερε.

— Εἶσαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἀπήντησεν ὁ Ἀσσὰν, λαμβάνων αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Τοῦ ἀδελφοῦ μου! ναὶ, ἐνθυμοῦμαι, εἶπεν ὁ Ἰωναθὰν συλλέγων τὰς ἰδέας του, τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸν ὁποῖον ἐλήστευσα· τοῦ ὁποίου τὴν εὐτυχίαν κατέστρεψα, τὸν ὁποῖον ἠθέλησα νὰ φονεύσω. Μὲ ηὗρες, ἀδελφὲ, κείμενον εἰς τὴν τάφρον τῆς λεωφόρου, καὶ μὲ συνέλαβες διὰ νὰ μὲ παραδώσῃς εἰς τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης, νὰ λάβω τὴν ἀμοιβὴν τῶν κακουργιῶν μου. Ἔχεις δίκαιον, ἀδελφέ. Ἀλλὰ, μὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας τὰς ὁποίας συνεζήσαμεν ὡς παιδία, μὰ τὴν ἀγάπην ἥτις μᾶς συνέδεε τότε, ἐν ᾧ σὲ ἐκδικῇ ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου, συγχώρησέ με, ὦ Ἀσσὰν, καὶ μεσίτευσε πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς νὰ μὲ συγχωρήσωσι.

— Μὴ ταράττεσαι, ἀπεκρίθη ἠπίως ὁ Ἀσσάν· ἔχεις ἡσυχίας ἀκόμη ἀνάγκην. Δὲν βλέπω εἰς σὲ τὸν ἁμαρτήσαντα, ἀλλὰ τὸν πάσχοντα ἀδελφόν. Δὲν σ' ἔλαβα εἰς τὸν οἶκόν μου διὰ νὰ σὲ τιμωρήσω, ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ συνδράμω. Εἰπέ με τί σ' ἔφερεν εἰς τὴν ἐλεεινὴν ταύτην κατάστασιν, καὶ ἂν θέλῃς νὰ μεταβάλῃς βίον καὶ τύχην, αἱ ἀγκάλαι μου σ' εἶναι πάντοτε ἀνοικταί.

Ὁ Ἰωναθὰν ἀκούσας τοὺς γλυκεῖς τούτους λόγους, ὅπου περιέμενε δικαίαν ὀργὴν καὶ ἐκδίκησιν, ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης του, καὶ ῥιφθεὶς εἰς τὸ στῆθος τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔμεινε μακρὰν ὥραν κλαίων πικρῶς· ἔπειτα δὲ εἶπε·

— Ἀσσὰν, σὺ ὁ δεύτερος πατὴρ καὶ ὁ εὐεργέτης μου. Μ' ἔσωσας ἀπὸ τὸν θάνατον ἐν ᾧ ἤμην μυρίων θανάτων ἄξιος, σῶσαί με καὶ ἀπὸ ἐμὲ αὐτὸν, σῶσαί με καὶ ἀπὸ τὴν διαφθορὰν τῆς ψυχῆς μου, καὶ, ἂν δὲν δυνηθῇς, ἀπόστρεψε τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ καὶ ἄφες με ν' ἀποθάνω ἄγνωστος καὶ περιφρονούμενος. Εἶδας ποῦ μ' ἔφερεν ἡ ὀκνηρία, ἡ κακὴ συναναστροφὴ, ἡ ἀψηφησία μου πρὸς τὰς συμβουλὰς τοῦ πατρὸς καὶ πρὸς τὸ παράδειγμα σοῦ καὶ τῶν καλητέρων μου, ὥστε καὶ ὡς λῃστὴς νὰ εἰσέλθω πρὸς σὲ, καὶ σχεδὸν φονεὺς νὰ γίνω τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἀντὶ νὰ μ' ἐκθέσῃς εἰς καταισχύνην καὶ νὰ μὲ θεατρίσῃς, ἐπροτίμησας νὰ μὲ ἀφήσῃς ν' ἁρπάσω τὴν περιουσίαν σου, ἔζησας βίον πενίας καὶ στενοχωρίας, διὰ νὰ μὴ μάθῃ κανεὶς ὅτι ὁ ἀδελφός σου εἶναι κακοῦργος, ἐγὼ δὲ ἤμην κύριος τῶν ἁρπαγέντων σου θησαυρῶν. Ἀλλ' ἠμπορεῖ νὰ εὐδοκιμήσῃ πλοῦτος συνοδευόμενος μὲ κατάρας, ὄχι μὲ εὐλογίας; Ἅμα σ' ἐλήστευσα, μετέβην εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐκεῖ ἤρχισα μὲ τοὺς οὐτιδανοὺς συντρόφους μου τὴν αὐτὴν πάλιν ζωὴν τῆς παραφόρου ἀσωτίας καὶ τῆς κραιπάλης. ὥστε οἱ θησαυροί μου, καὶ πολλαπλάσιοι ἐὰν ἦσαν, ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ ἐξαντληθοῦν ταχύτερον ἢ βραδύτερον, καὶ τότε ἤθελεν ἐπέλθει ἡ ἐκδικήτρια τῶν ἐγκλημάτων μου πτωχεία καὶ γυμνότης, καὶ ὁ θάνατος τόσον φοβερώτερος δι' ἐμὲ, καθ' ὅσον δὲν εἶχον τὴν γενναιότητα νὰ τὸν ὑπομείνω μὲ καρτερίαν. Ἀλλὰ δὲν ἐπέπρωτο, πρὸς εὐτυχίαν μου, λέγω τώρα, νὰ περιμείνω πολὺ τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Οἱ σύντροφοι τῆς ἐκδιαιτήσεώς μου, οἱ συνεργοὶ τῶν κακουργημάτων μου, ἀφ' οὗ μετ' ἐμοῦ σὲ ἐλήστευσαν, ἀπεφάσισαν ἐμὲ νὰ λῃστεύσωσιν, ἐπειδὴ μεταξὺ κακούργων πίστις δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Μίαν ἑσπέραν λοιπὸν μ' ἐμέθυσαν μὲ οἶνον καὶ ὄπιον, καὶ ἐπιπεσόντες κατ' ἐμοῦ μὲ ξύλα καὶ μὲ μαχαίρας, μὲ ἀφῆκαν ἡμιθανῆ εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἔφυγον μὲ τὸν θησαυρόν. Ὅταν συνῆλθα, καὶ ἐνόησα τὸ συμβὰν, ἠθέλησα νὰ διώξω τοὺς λῃστὰς, ἀλλὰ δὲν ἦτον πλέον καιρός. Ἀλλ' ὑπὸ χειρῶν ἀνόμων παθὼν ὅ,τ' εἶχον πράξει δι' ἀνόμων χειρῶν, ὁποῖον δικαίωμα εἶχον νὰ παραπονηθῶ;

Τότε πρῶτον κατὰ πρόσωπον εἶδα τὴν ἐλεεινότητά μου. Ἐστερημένος ὄχι μόνον τοῦ μεγάλου πλούτου, χωρὶς τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ἦτον βάσανος δι' ἐμὲ, ἀλλὰ μὴ ἔχων οὔτε πῶς ν' ἀγοράσω τῆς ἡμέρας τὸν ἄρτον, οὔτε τὴν ἱκανότητα δὲ, οὔτε τὴν γενναιότητα, οὔτε τὴν δραστηριότητα ἔχων νὰ ἐργασθῶ διὰ νὰ τὸν κερδήσω, ἔβλεπα ὅτι μ' ἐπερίμενεν ἄφευκτος θάνατος, καὶ ἤρχισα νὰ κλαίω ἀπὸ φόβον, διότι αἱ ἐξηχρειωμέναι ψυχαὶ γίνονται καὶ δειλαί. Τότε ἔπεσεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἡ ἀχλὺς ἥτις τοὺς ἐσκέπαζε, τότε εἶδα τὴν θέσιν μου καθ' ὅλην τὴν ἀπαίσιόν της ἀλήθειαν, καὶ ἔφριξα. Τότε, ἐν ᾧ ἡ πεῖνα ἐσπάραττε τὰ ἐντόσθιά μου, καὶ τὸ σῶμά μου ἐμάστιζε πυρετὸς, φρικταὶ ὀπτασίαι ἠγείροντο εἰς τὴν φαντασίαν μου, καὶ πότε ἔβλεπα τὸν πατέρα μου κλαίοντα ὀδυνηρῶς καὶ ἀποσπῶντα τὴν λευκὴν κόμην του, καὶ κράζοντα πρὸς ἐμὲ, « υἱὲ τῆς καρδίας μου, αὐτὰ ἤλπιζα ἀπὸ σέ; » πότε ἔβλεπα σὲ ἀνοίγοντά μοι τὰς ἀγκάλας σου καὶ δεχόμενον εἰς τὸ στῆθος ἀπὸ τὴν χεῖρά μου βαθεῖαν πληγὴν, καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐκρεούσας ἀντὶ αἵματος φλόγας, αἵτινες μὲ κατέκαιον! Τότε εἶδα ὅτι εἶμαι μέγας ἐγκληματίας, καὶ τὸ μέτωπόν μου κτυπῶν εἰς τὸ ἔδαφος, « Θεέ μου! ἔκραζον, ἓν βλέμμα, ἓν μειδίαμα συγχωρήσεως ἀπὸ τὸν ἀδελφόν μου, καὶ ἔπειτα λάβε τὴν ὑπεύθυνόν μου ζωήν. » Καὶ ἀνέστιος, καὶ λιμώττων, καὶ ἀνὰ ἓν ῥάκος ἀφίνων εἰς ἑκάστην ἄκανθαν τῆς ὁδοῦ, ἦλθα ἐδῶ νὰ ἰδῶ κἂν μὲ τοὺς θνήσκοντας ὀφθαλμούς μου τὰ μέρη δι' ἐσχάτην φορὰν, τὰ μέρη ὅπου εἶχον ζήσει παιδίον ἄκακον, ὅπου μ' ἐθέρμαινε ποτὲ ἡ ἀγάπη σου, καὶ τοῦ πατρός μου ἡ φιλοστοργία. Καὶ ἦλθα ἡμιθανὴς, καὶ ὅταν ἐπλησίασα τρέμων μὴ ἡ ἀναπνοή μου μολύνῃ τὰ ἱερὰ ταῦτα μέρη καὶ συνταράξῃ τὴν εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν σοὶ δίδει ἡ ψυχική σου εἰρήνη, ὑπέκυψα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν αἰσθημάτων μου, καὶ ὑπὸ τὸν κάματον, καὶ τὴν ἀσιτίαν καὶ τὴν κατανάλωσιν τῶν δυνάμεών μου, καὶ ἔπεσα νὰ ἐκπνεύσω εἰς τὴν ῥίζαν ἐκείνην. Συγγνώμην, συγγνώμην, ἀδελφὲ, καὶ ἄφες με ἔπειτα ν' ἀποθάνω εὐδαίμων, ν' ἀποθάνω εἰς τὸ στῆθός σου, ὡς, ὅταν ἤμην μικρὸς, εἰς τὸ στῆθός σου ἐκοιμώμην.

Καὶ ταῦτα ἔλεγε κλαίων πικρῶς. Ἀλλ' ὁ ἀδελφός του,

— Ὄχι, νὰ μὴ ἀποθάνῃς, ἀλλὰ νὰ ζήσῃς, τῷ εἶπε, πλησίον μου. Νὰ ἐπαναφέρωμεν τὰς γλυκείας ἐκείνας ἡμέρας τὰς ὁποίας ἀναπολεῖς καὶ τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν ἐλησμόνησα. Θὰ μ' ἀφήσῃς νὰ ἰατρεύσω τὴν ψυχήν σου, δυστυχῆ πεπλανημένε, θὰ μ' ἀφήσῃς νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τὸν κρημνὸν ὅπου τὰ πάθη σ' ἐκύλισαν.

Ἔκτοτε ὁ Ἰωναθὰν κατῴκησεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ δι' εὐπειθείας εἰς τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ, δι' ἐγκρατείας, διὰ φιλεργίας ἐπροσπάθησε νὰ ἐξαγοράσῃ τὰ παλαιὰ σφάλματά του. Ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ἐπέδωκε τόσον εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τὰ καλὰ ὅλα, ὥστε οἱ ἄνθρωποι τῷ ἀπέδωκαν τὴν ὑπόληψίν των, καὶ τὴν δραστηριότητά του ἀντέμειψαν ἀξιόλογα κέρδη. Δὲν ἠθέλησεν ὅμως πλέον νὰ καρπωθῇ τὸν πλοῦτον τοῦτον δι' ἑαυτὸν, τὸν προσδιώρισε δὲ ὅλον διὰ τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ του, εἰς τὰ ὁποῖα, ἀνατρεφόμενα ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, ἔλεγε πολλάκις·

— Παιδία μου, σέβεσθε καὶ ὑπακούετε τοὺς γονεῖς σας, συνηθίσατε εἰς τὴν ἐγκράτειαν καὶ εἰς τὴν φιλεργίαν, καὶ σπουδάζετε ἐπιμελῶς ἐν ὅσῳ εἶσθε νέα, διὰ νὰ μὴ γίνητε δυστυχέστατα ὅταν ἡλικιωθῆτε.

Ἀ. Ῥ. Ῥ.

ΑΣΣΥΡΙΑΚΑ ΜΑΡΜΑΡΑ.

Ὁσάκις ἐξέρχωμαι ἀπὸ ἓν τῶν τῆς Εὐρώπης μεγάλων Μουσείων, ἓν τῶν ἀπεράντων ἐκείνων Πανδαιμονίων τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας, ὅπου συνοικοῦσιν ὡς εἰς πόλεις μυριανθρώπους ὁλόκληρα ἔθνη γλυπτὰ ἢ γραπτὰ, ἀντὶ νὰ ἔχω τὴν κεφαλὴν ἰδεῶν πλήρη καὶ ἐντυπώσεων, τὴν αἰσθάνομαι ἐξ ἐναντίας κενὴν, καὶ ἀδυνατοῦσαν δύω νὰ συνάψῃ ἰδέας. Ὁ θαυμασμὸς πολεμεῖ τὸν θαυμασμὸν, τὸ πνεῦμα ἵπταται ἀπὸ ἐντυπώσεως εἰς ἐντύπωσιν, καὶ εἰς τὸν κατακλυσμὸν τῶν αἰσθημάτων ἅτινα ἐπιπίπτουσιν ἐπ' ἐμὲ ἀθρόα, πνίγεται καὶ αὐτὴ ἡ μνήμη. Μόνον δ' ὅταν ἐκ τοῦ κυκεῶνος τούτου κατορθώσω ἓν ἀντικείμενον ν' ἀποσπάσω, καὶ νὰ μονώσω αὐτὸ, πάντα τ' ἄλλα προσωρινῶς ἀποκλείων, τότε ἡ εἰκών του ἐγείρεται ζωηρὰ εἰς τὴν φαντασίαν μου, καὶ εἰς τὴν καρδίαν μου ἀντηχεῖ ἡ χορδὴ ἣν εἶχε κρούσει ἡ θέα του.

Αὐτὸ τοῦτο ᾐσθάνθην καὶ ἀφ' οὗ ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ Βρεταννικὸν Μουσεῖον, τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο ταμεῖον τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαιότητος, ὧν ἕκαστον ἐδύνατο ν' ἀρκέσῃ εἰς τὴν δόξαν τῆς ἀχανοῦς πόλεως ἣν κοσμοῦσι. Τὰ αἰσθήματα ἐκυκῶντο θορυβώδη ἐντός μου, καὶ αἱ ἐντυπώσεις ἐπέπεσον ἐπ' ἐμὲ ῥαγδαῖαι· μάτην ἤθελον ζητήσει νὰ διατάξω αὐτὰς, καὶ νὰ θέσω τίνα πρώτην, τίνα δευτέραν, διότι ὅλαι μοὶ παρίσταντο πρῶται. Ἐν ᾧ ἀπὸ τὸν ὄνυχα τοῦ χρόνου ἐξεσμέναι ἐπιγραφαὶ, ἢ τεμάχια ἀρχιτεκτονικὰ περὶ οἰκοδομῶν μαρτυροῦντα, μ' ἐβύθιζον εἰς σπουδαίας μελέτας, αἴφνης συγχέουσα τὰς ἰδέας μου μὲ προσεμειδία μεταξὺ αὐτῶν πονηρὸν βλέπουσα Ἀφροδίτη γλυφίδος Ἑλληνικῆς· ἡ φαντασία μου ἐστρέφετο πρὸς αὐτὴν, καὶ τὴν ἐνηγκαλίζετο, καὶ ἔθαλπε τὴν ἀμί-

μητον χάριν της· ἀλλ' αἴφνης ἐπρότεινε τὸ δυσειδὲς ρύγχος του κυνοκέφαλός τις τῆς Αἰγύπτου Θεός, καὶ ἠξίου εὐλάβειαν ἡ αὐστηρὰ καὶ ἀκινητός του μεγαλειότης. Συγχρόνως ὅμως ἀλλαχόθεν ἀνέπτυσσον ἐμπρός μου τὰς ἐκτεθηλυμένας καὶ ἀσταπρεπεῖς καλλονάς των, αἱ τῆς Λυκίας γλυφαί, αἱ νέαι αὗται καταχτήσεις τῆς ἐπιστήμης, καὶ τὰς ἐντυπώσεις αὐτῶν συνετάραττον πάλιν αἱ μυριάδες τῶν κεραμογράφων ζωδίων, περιστοιχίζουσαί με εἰς φανταστὸν καὶ παμποίκιλον ὅμιλον, παντοίως σχηματιζόμεναι, πομπὰς στέλλουσαι, ἢ θυσίας τελοῦσαι, ἢ παραφόρους ὀρχούμεναι κόρδακας, ἐν ᾧ αὐτὰς πάλιν ἐξεδίωκε σοβαρὰ συνέλευσις χρυσοτύπων καὶ ἀργυροτύπων βασιλέων, ἢ πόλεων σεμνυνομένων ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ των. Ὡς εἰς ἀεικίνητον καλλειδοσκόπιον αἱ εἰκόνες αὗται περιειδινοῦντο εἰς τὴν ψυχήν μου ἀντιδιωκόμεναι καὶ ἀλλή ὡς καταστρεφόμεναι, ἐντείνουσαι δ' αὐτὴν εἰς ἄριστον καὶ ὑπέρτατον αἴσθημα θαυμασμοῦ.

Διότι τῷ ὄντι διὰ τοὺς ἐκτιμῶντας τὴν ἀνακάλυψιν νέας τέχνης, τὴν εὕρεσιν μνημείων μαρτυρούντων περὶ τῆς τύχης ἑνὸς τῶν μεγαλητέρων ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἴσως μελλόντων νὰ διηγηθῶσιν ἐντὸς ὀλίγου ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἀσίας, δι' ἐκείνους αἱ Ἀσσυριακαὶ αὗται ἀρχαιότητες εἶναι θησαυρὸς ἀληθής.

Ὡς γνωστὸν (1), ἐνῷ κατ' ἐξήγησιν ἢ ἴσως καὶ παρεξήγησιν τῶν προφητῶν ἐπιστεύετο ὅτι τῆς ἀρχαίας Νινευὶ οὐδὲ ἴχνος σώζει ἡ γῆ, ὁ ἐν Βαγδάτῃ Γάλλος πρόξενος Βόττας ἀνεκάλυψεν αἴφνης παρὰ τὸν Τίγριν, κατὰ τὴν θέσιν Μουσοὺλ, ἧς πλησίον ὑπάρχει καὶ χωρίον διατηροῦν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ Νινιὲ διεφθαρμένον τὸ τῆς ἀρχαίας πρωτευούσης τῶν Ἀσσυρίων, μέγιστα ἐρείπια ἐκείνης τῆς πόλεως, καὶ ἁδρὰς λαβὼν τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ χορηγίας, καὶ καλλιτεχνῶν ἐπικουρίαν, ἐνήργησε μεγάλας ἀνασκαφάς, καὶ ἔπεμψεν εἰς Παρίσια θαυμάσια ἀγνώστου γλυπτικῆς ἔργα, εἰς ἃ προθύμως ἀνε-

Σχ. 1. *Ἀνθρωποκέφαλος ταῦρος.*

Διὰ τοῦτο ἀθετῶν ἦν σοὶ εἶχον δώσει ὑπόσχεσιν νὰ σοὶ περιγράψω ὅλον τὸν ναὸν τοῦτον ἐν ᾧ λατρεύουσιν οἱ Βρεταννοί, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλη ἡ οἰκουμένη τὴν ἀρχαίαν μεγαλοφυίαν, περιορίζομαι εἰς ἓν μέρος αὐτοῦ, ἢ κἂν ἄρχομαι πρὸς τὸ παρὸν ἀφ' ἑνὸς μέρους, καὶ τούτου τοῦ κατωτέρου, τῆς ὑπογείου αἰθούσης, ὅπου εἰσὶ κατατεθειμέναι αἱ Ἀσσυριακαὶ γλυφσί.

Καὶ ἡ μὲν αἴθουσα οὐδὲν ἔχει περιγραφῆς ἄξιον ἐξ ἐναντίας μάλιστα τόπον ἀκόσμητος εἶναι καὶ εὐτελής, ὥστε ἂν δὲν πρέπῃ νὰ θεωρηθῇ ὡς προσωρινὴ μόνον ἀποθήκη, ἐλέγχει πολλὴν τὴν ἀπειροκαλίαν τῶν εἰς τοιοῦτον ὑπόγειον ἀχυρῶνα θάψαντας θησαυροὺς ἀνεκτιμήτους.

πετάσθησαν αἱ πύλαι τῶν μεγαλοπρεπῶν αἰθουσῶν τοῦ Λουβέρου.

Πρὸς αὐτὸν ἀντιφιλοτιμούμενος ὁ Ἄγγλος συνταγματάρχης Λαϋάρδος, ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Ἀσσυρίαν τὴν μερίδα τῆς πατρίδος του, καὶ εἰς ἄλλην τινὰ θέσιν, βορειότερον τοῦ Μουσοὺλ, εὗρεν ἄλλα ἐρείπεια ἐπίσης πολυτελῆ, καὶ μεγαλητέραν μάλιστα παρέχοντα λείαν θαυμάτων τῆς ἀγνώστου τέχνης ἐκείνης, καὶ ἐπειδὴ ἡ πατρὶς αὐτοῦ ἦν ἐλευθέρα περισπασμῶν καὶ στάσεων, καὶ ἴσως ἀνεπιτηδεία μὲν ν' ἀπολαύσῃ δημο-

[1] Ἰδ. καὶ Πανδώρ. Φυλλ. Γ'.

κρατικῶν θεσμῶν, ἐπιτηδειοτάτη ὅμως ν' ἀπολαμβάνῃ πάντων τῶν θησαυρῶν ὅσους παρέχει ἡ εὐνομία καὶ ἡ εἰρήνη, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἐξηκολούθησε τὰ ἔργα τῆς ἀνασκαφῆς συντονώτερον καὶ τελεσφορώτερον, καὶ ἔπεμψεν, οὐδ' ἔπαυσε πέμπων πολυπληθῆ καὶ ἐξαίσια αὐτῶν προϊόντα, ἅτινα σήμερον, μετὰ τὰς τελευταίας δηλαδὴ ἀποστολὰς, γενομένας κατὰ τὸν ἄρτι λήξαντα Ὀκτώβριον, ὑπερβαίνουσι μὲν πολὺ τὰ Γαλλικὰ κατὰ πλῆθος, δὲν ἐλαττοῦνται δὲ παντάπασιν αὐτῶν κατὰ κάλλος καὶ μέγεθος, καὶ εἶναι τοσοῦτον ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὰς παραστάσεις, ὥστε ὅ,τι λέγεται περὶ τῶν μὲν ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα.

Αἱ γλυφαὶ αὗται εἰσὶ λελαξευμέναι ἐπὶ λίθου τιτανώδους καὶ λευκοφαίου. Κυρίως συνίστανται εἰς ἀνάγλυφα πρόσωπα, δηλαδὴ προέχοντα ἰσχυρῶς, καὶ ἐχρησίμευον, ὅπου εὑρέθησαν, εἰς ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν ἐπικόσμησιν μεγίστων καὶ πολυτελεστάτων βασιλείων. Αἱ παραστάσεις αὐτῶν εἰσὶ διάφοροι. Τινὰ, τερατόμορφα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἔχοντα, φέρ' εἰπεῖν, σῶμα μὲν ἀνθρώπου, κεφαλὴν δὲ ζώου, συνήθως πτηνοῦ, ἢ ἐκ τούναντίου σῶμα μὲν πτερωτοῦ ταύρου, ὡς τὸ ἐνταῦθα, σχ. 1, εἰκονιζόμενον, κεφαλὴν δὲ ἀνθρώπου, παριστῶσι θεῖα ὄντα, ἢ, φρονῶ, πιθανώτερον, εἰσὶν ὁρατὰ σύμβολα ἰδεῶν οἷον, ἰσχύος, φρονήσεως, καὶ ἀρετῶν ἢ ἰδιοτήτων τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν τοῖς βασιλικοῖς οἴκοις. Ἐκ τούτων τινὰ, οἱ ἀνθρωποκέφαλοι ταῦροι κυρίως, εἰσὶ κολοσσαῖα ἔχοντα τὸ ἐμπρόσθιον καὶ ἄνω μέρος τοῦ σώματος ἐντελῶς ἐξέχον τοῦ ἐμβαδοῦ, καὶ ἵσταντο πρὸ τῶν εἰσόδων τῶν ἀνακτόρων, ὡς ἐμβλήματα τῆς φρουρούσης αὐτὰ δυνάμεως. Ἄλλα παριστῶσι τὸν βασιλέα πολυτελῶς ἐνδεδυμένον, τὸν κῶνον τῆς πίτυος ἢ ἄλλο τι σύμβολον εὐφορίας, ὡς ἐν σχ. 2, διὰ χειρὸς ἔχοντα, ἢ κρατοῦντα καὶ πνίγοντα εἰς τοὺς βραχίονάς του λέοντα, ὡς ἐν σχ. 3, εἰς δυνάμεως ἔνδειξιν. Ἀλλαχοῦ ἐνώπιον τῶν βασιλέων παρίστανται ὑπηρέται αὐτῶν, προσκυνοῦντες αὐτοὺς διὰ τῆς χειρὸς, ἢ φέροντες τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ αἱ τοιαῦται παραστάσεις εἰσὶ φυσικοῦ μεγέθους ἢ καὶ μείζονες ἢ κατὰ φύσιν. Εἰς αὐτὰς δὲ ἰδίως ἀξία παρατηρήσεως εἶναι ἡ μεγίστη ἐπιμέλεια καὶ λεπτότης μεθ' ἧς εἰσὶν εἰργασμένα τὰ κοσμήματα τῆς ἐνδυμασίας, ὡς τοῦτο δύναται ἰδίως νὰ παρατηρηθῇ εἰς σχ. 2· προσέτι δὲ εἶναι ἀξιοσημείωτον καὶ ἓν πολλάκις τὰς κεφαλὰς τῶν βασιλέων τούτων κοσμοῦν ἔμβλημα, αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ κέρατα ἃ βλέπομεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνθρωπομόρφου ταύρου ὑπὸ σχ. 1, ἐμφαίνοντα ἐπίσης τὴν δύναμιν, ὡς τῆς λέξεως κέρας γίνεται καὶ εἰς τὴν Γραφὴν χρῆσις ἐπὶ τῇ σημασίᾳ ταύτῃ. Καὶ οἱ Σελευκῖδαι δὲ παρίστανται ἐπὶ τῶν νομισμάτων των κέρατα ἔχοντες εἰς τὴν κεφαλὴν ἀκριβῶς κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα, διότι δῆθεν χρησμὸς εἶχεν ὀνομάσει τὸν Σέλευκον υἱὸν ταύρου, ἀλλ' ἤδη ἀποδείκνυται κατ' ἀλήθειαν ὅτι παρεδέχθησαν μόνον τὸ συριακὸν ἢ ἀσσυριακὸν τοῦτο σύμβολον. Εἰς ἄλλα δὲ ποικίλα ἀνάγλυφα ἐνιαχοῦ μὲν φαίνεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου δεχόμενος δῶρα ἡττημένων λαῶν, ἀλλαχοῦ δ' ἐπὶ ἅρματος διώκων ἐχθροὺς φυγάδας, ἢ ἐπιστρέφων θριαμβευτικῶς, καὶ ἐπὶ μιᾶς τῶν εἰκόνων τούτων παρίσταται τὸ ἀπαίσιον ἔμβλημα ἀγρίας νίκης καὶ ἐκδικήσεως χαιρεκάκου, γὺψ κρατῶν εἰς τὸ ῥάμφος του τοῦ ἐχθροῦ τὰ ἐντόσθια. Ἀλλαχοῦ πολιορκοῦνται καὶ προσβάλλονται φρούρια, ἢ ἡ μάχη εἶναι ἱππέων, ἢ πλοῖα διαπλέουσι τοὺς μεγάλους ποταμοὺς, ἢ ἄνδρες γυμνοὶ διανήχονται αὐτοὺς, προσδεδεμένοι εἰς ἀσκοὺς πλήρεις ἀέρος, ὡς καὶ τὰ πλοῖα αὐτά· καὶ τὸ περίεργον εἶναι ὅτι μέχρι τῆς σήμερον οἱ παρὰ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγριν οἰκοῦντες διέρχονται τοὺς ποταμοὺς ἀπαραλλάκτως κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὅτι αἱ σχεδίαι ἐφ' ὧν αὐτὰ ταῦτα τὰ Ἀσσυριακὰ μάρμαρα κατεβιβάσθησαν μέχρι Βαγδάτης ὅπως ἐπιβιβασθῶσιν εἰς πλοῖα, σύγκεινται ἀπὸ καλάμους ἢ δοκοὺς ἐλαφρὰς, δεδεμένας ἐπὶ ἀσκῶν.

Σχ, 2. *Βασιλεύς*

Ἐπὶ ἄλλων τέλος λίθων παρίστανται διάφοροι περιεργότατα σκευαὶ τοῦ οἰκιακοῦ βίου, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐννοεῖται ὅτι ἀποκλείεται πᾶσα γυναικῶν πρᾶξις, ὡς εἰς ὅλα τὰ ἀσιανὰ τεχνουργήματα. Ἐπὶ τῶν πλείστων δὲ ἀναγλύφων τούτων, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν μεγάλων, εἰσὶν ἐπιγεγραμμέναι μικραὶ ἐπιγραφαὶ σφηνοειδῶν γραμμάτων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διερχόμεναι ἐπ' αὐτῶν τῶν γλυφῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐπιγραφῶν μόνων εὑρέθη τοσοῦτον πλῆθος, ἐπιστρωννῦον τὰ μακρὰ τείχη τῶν ἀπεράντων Ἀσσυριακῶν ἀνακτόρων, ὥστε ἂν αἱ γραμμαὶ αὐτῶν τεθῶσιν ἡ μία παρὰ τὴν ἄλλην, θέλουσιν ἔχει μῆκος πολλῶν ὡρῶν, καὶ δύνανται νὰ

περιέχωσιν ὁλόκληρον οὐ μόνον τῆς Ἀσσυρίας, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Ἀσίας τὴν ἱστορίαν, ἂν ἱστορικὸν εἶναι τὸ περιεχόμενόν των. Λέγω δὲ τοῦτο διστακτικῶς, διότι ἡ σφηνοειδὴς γραφὴ εἶναι ἀκόμη ἐν τῶν μυστηρίων τῆς ἀρχαιότητος ὅσα ἐπιφυλάττονται εἰς τῆς ἐπιστήμης τὴν ὀξυδέρκειαν. Ὁ Γερμανὸς Γροτεφένδος ἔρριψε πρῶτος εἰς αὐτὴν ἀλέμμα παράλληλον πρὸς τὸ τοῦ Σαμπολλίωνος, καὶ τὸ δυσκολώτερον κατωρθώθη, εὑρέθη ἡ πρώτη ἄκρα τοῦ ὁδηγοῦ μίτου, ἡ λαβὶς τῆς ἐπιστήμης δάκνει ἤδη εἰς τὸν πάγιον τοῖχον, καὶ οὐδεμία ἀφιβολία ὅτι θέλει τὸν καταῤῥίψει. Ὁλλὰ καὶ σοφὰ ἤκουσα τὸν Σκῶτον καθηγητὴν Ἴγξ πραγματευόμενον περὶ τῆς Ἀσσυριακῆς γλώσσης· ἡ ἀγγελία τοιούτου διδάγματος εἶχεν ἑλκύσει πολυαρίθμους ἀκροατὰς ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ ἕκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῆς ζωηρότητος ἢ τῆς ἀνυπομονησίας του, τὸ ὡραιότερον μάλιστα καὶ φύ-

Σχ. 2, Βασιλεὺς πνίγων λέοντα.

σει ἀνυπομονώτερον μέρος τοῦ ἀκροατηρίου, ἤλπιζεν ὅτι ἐντὸς ὀλίγων συνεδριάσεων, ἴσως εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης, θέλει ἀναγινώσκει τὰ σφηνοειδῆ χρονικὰ τῆς καθέδρας τοῦ Νίνου εἰς τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν. Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον εἶχον τὴν λύπην νὰ ἴδω τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειομένους καὶ τὰ στόματα ἀνοιγόμενα, καὶ τὴν ἔτι μεγαλητέραν λύπην καὶ ἐντροπὴν νὰ αἰσθανθῶ ὅτι καὶ οἱ ἐμοὶ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου, ἂν καὶ ἀντηγωνιζόμην τὸ κατὰ δύναμιν κατὰ τοῦ ὑπνωτικοῦ ῥεύματος, συνεμορφοῦντο ὅμως βαθμηδὸν πρὸς τὴν κοινὴν φυσιογνωμίαν. Ὁ πολυμαθὴς φιλολόγος ἐξέταζε διὰ βαθυτάτων θεωριῶν ἂν τὰ Ἀσσυριακὰ ῥήματα ἔχωσιν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς συνθέσεως τὴν αὔξησιν, ἂν κατὰ τοῦτο εἶναι συγγενῆ πρὸς τὴν αἰγυπτιακήν, ἢ τὰς σημιτικὰς ἢ τὴν σανσκριτικὴν γλῶσσαν, ἂν ἡ κατάληξις τῶν ἐπιῤῥημάτων γίνεται διὰ δύω ἢ τριῶν σφηνῶν καὶ αὐτῶν καθέτων ἢ ἐγκαρσίων, ὅλα ζητήματα σπουδαιότατα, ἀλλ' ἐπιφέροντα τὸ ἀκαταμάχητον φυσικὸν ἐκεῖνο σύμπτωμα. Μετὰ πολὺ συντονωτέρας προσοχῆς ὁμολογῶ ὅτι κατώρθωσα ν' ἀκούσω τοῦ συνταγματάρχου Ῥωλινσῶνος, περιγράψαντος τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνακαλύψεως τῶν σφηνοειδῶν γραμμάτων, τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων προσπαθειῶν πρὸς ἀνάγνωσιν αὐτῶν, καὶ ἀναγγείλαντος τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλουσιν ἐνδώσει εἰς τοὺς ἀτρύτους τῶν σοφῶν κόπους καὶ αἱ ἔσχατοι δυσκολίαι. Καὶ οὐδεὶς ἔχει μεγαλήτερον δικαίωμα εἰς τὸν τοιοῦτον διισχυρισμὸν ἀπὸ τὸν Ῥωλινσῶνα, ὅστις διεδέχθη τὸν Γροτεφένδον εἰς τὸ ἀκανθῶδες αὐτοῦ στάδιον, καὶ ἐθαυματούργησε μέχρι τοῦδε περὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν Ἀσσυριακῶν ἐπιγραφῶν.

Ἀλλὰ μέχρις οὗ οἱ πρωταθληταὶ οὗτοι τῆς ἐπιστήμης παρασκευάσωσι τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας διὰ τὴν ἀσθενῆ ἡμῶν κατάληψιν, δὲν ἔχω τί ἄλλο νὰ προσθέσω περὶ αὐτῶν, ἐκτὸς ὅτι εἶναι συνήθως καθαρώτατα γεγραμμέναι, καὶ μετὰ μεγίστης καλλιγραφικῆς ἐντελείας, ἧς ἡ σφηνοειδὴς γραφὴ εἶναι διὰ τὴν κανονικότητα αὐτῆς εἰς μέγαν βαθμὸν ἐπιδεκτική. Ἐπιστρέφω εἰς τὰς γλυφάς.

Ὁ ῥυθμὸς αὐτῶν ἔχει τὸ ὑπόσκληρον καὶ ἀλύγιστον τῆς ἀρχαϊκῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ὁποία, φέρ' εἰπεῖν, ἦτον αὕτη πρὸ τῶν μηδικῶν. Ἀλλ' αἱ Ἀσσυριακαὶ γλυφαὶ εἶναι μᾶλλον ἱερατικῶς σοβαραὶ, μᾶλλον σωματικῶς ὀγκώδεις καὶ ἀνεπτυγμέναι, ἐστερημέναι δὲ τῆς τῶν ἐνδυμάτων πτύξεως, ἥτις ἂν καὶ ἐπιτετηδευμένως καὶ ὑπερβολικῶς σύμμετρος εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τέχνην προσθέτει ὅμως χάριν καὶ ποικιλίαν πολλὴν εἰς αὐτήν.

Τὴν ἔλλειψιν δὲ τῶν πτυχῶν, ἥτις μονότονον καὶ ἀλύγιστον δίδει τὴν ἔμφασιν εἰς τὰ σώματα, μὴ ἐλέγχουσα τὴν τῶν μελῶν ἀνάπτυξιν, ἔχει κοινὴν ἡ τέχνη αὕτη μετὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς· καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ὅμως εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἐκείνης. Αἱ μορφαὶ εἶναι ἐμβριθέστεραι, μεγαλοπρεπέστεραι καὶ εὐαρεστότεραι, ἡ γλυφὴ πολὺ μᾶλλον προέχουσα, καὶ ἀνατομικῶς ἐντελεστέρα, καὶ αἱ κινήσεις ἀνετώτεραι καὶ ὀλίγον μακρυνόμεναι τῆς φυσικῆς ἀληθείας· ὁμοιότητα δὲ καὶ ταύτην μετὰ τῆς ἀρχαιοτάτης ἑλληνικῆς καὶ τῆς αἰγυπτιακῆς τέχνης ἔχει, ὅτι ἕκαστον τῶν μελῶν τοῦ σώματος εἶναι εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν διατεθειμένον, ἥτις εἶναι δι' αὐτὸ ἡ χαρακτηριστικωτέρα· οὕτως, ἐν ᾧ οἱ πόδες παρίστανται πάντοτε εἰς κατατομὴν ἢ πλαγίως, τὸ στῆθος φαίνεται ἀντωπόν, τὸ δὲ πρόσωπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὄχι ὅμως πάντοτε, ὡς εἰς τὰς δύω ἄλλας τέχνας, εἰς κατατομήν, ἐν αὐτῷ ὅμως οἱ ὀφθαλμοὶ ἀντωποί. Τὰ γνωρίσματα δὲ ταῦτα ἔχει ἀκόμη κοινὰ καὶ μετ' ἄλλης τινὸς τέχνης, τῆς Περσεπολιτικῆς, ἥτις ὑπέρ τινα καὶ ἄλλην εἶναι μετ' αὐτῆς συγγενής, κατά τε τὸν ῥυθμὸν καὶ τὴν ἐξεργασίαν, καὶ τὰ παριστώμενα ἀντικείμενα καὶ τὸν τρόπον τῆς αὐτῶν παραστάσεως, ἂν καὶ ἀδιστάκτως πρέπῃ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὰ καλλιστεῖα ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἔργα τῆς Ἀσσυρίας.

Ἐν ὅσῳ αἱ τὰς γλυφὰς ταύτας συνοδεύουσαι ἐπιγραφαὶ φυλάττωσιν ἐπιμόνως ἀκόμη τὸ μυστικόν των, ἕκαστος τῶν ἀρχαιολόγων ἄλλα περὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῶν γνωμοδοτεῖ, καὶ οἱ πλεῖστοι τοῖς ἀποδίδουσιν ἀρχαιότητα μεγάλην, ὅλοι δὲ μεγαλητέραν τῆς τοῦ Ναβοχοδονόσορος καὶ πολλοὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ Σαρδαναπάλου, πειθόμενοι ὅτι ἐκ τῆς τέχνης αὐτῶν ἐπήγασαν καὶ ἡ Αἰγυπτιακὴ καὶ ἡ Περσικὴ, καὶ μόνον περὶ τῆς τῶν Φοινίκων ἀκόμη διστάζοντες. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἓν ἐκ τῶν δύω φαίνεται ἀναπόφευκτον, ἢ ὅτι ἡ Περσεπολιτικὴ τέχνη εἶναι ἀπόῤῥοια τῆς Ἀσσυριακῆς ἢ ὅτι τ' ἀνάπαλιν· καὶ ἂν χρονολογικοὶ λόγοι δὲν ἀντέκειντο εἰς τὴν δευτέραν ὑπόθεσιν, ὁμολογῶ ὅτι ταύτην ἤθελον παραδεχθῆ κατὰ προτίμησιν, διότι κατὰ πολλὰ τὰ ἔργα τοῦ Μουσοὺλ φαίνονται ὡς πρόοδος ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ Γζιλμινὰρ (τῆς Περσεπόλεως). Προσέτι δέ, ἐν ᾧ εἰς ἑκατέρας τὰς γλυφὰς παρίστανται οἱ βασιλεῖς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπαραλλάκτως, ἔχοντες τὴν αὐτὴν θέσιν, τὴν αὐτὴν θεραπείαν τῶν δορυφόρων, κτλ. τὸ αὐτὸ σκιάδιον καλύπτον τὴν κεφαλήν των εἰς ἔνδειξιν τῆς βασιλικῆς των δυνάμεως, συγχρόνως ἔχουσι κοινὸν καὶ ἄλλο τι σύμβολον, ὅπερ φαίνεται οἰκειότερον εἰς τὰς Περσομηδικὰς ἢ εἰς τὰς κυρίως Ἀσσυριακὰς ἰδέας. Τοῦτο δὲ εἶναι μικρὰ εἰκὼν, ἀνδρὸς προτομὴν ἔχουσα, κάτω δὲ ἀπολήγουσα εἰς ἀκτῖνας, στέφανον μετὰ ταινιῶν ἐζωσμένη, καὶ ἐπὶ δύω πτερύγων αἰρουμένη ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τὴν κεφαλήν. Ἡ εἰκὼν δ' αὕτη ἐξηγεῖται ὡς τὸ δαιμόνιον, ὡς ἡ παράστασις τῆς διανοίας τοῦ βασιλέως, ἀποσπωμένη ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἀναπτερουμένη πρὸς τὴν τῆς θεότητος θεωρίαν. Ἡ τοιαύτη ἄυλος ἀντίληψις φαίνεται ἧττον συγγενὴς πρὸς τὴν Ἀσσυριακὴν θρησκείαν, ἥτις πρὸς τὴν συριακὴν ἀποκλίνουσα, ἔχαιρεν εἰς ὑλικὰς τερατομόρφους συνθέσεις ἀνθρωποκεφάλων θηρίων, πτηνῶν καὶ ἰχθύων, παρὰ εἰς τὸ περσομηδικὸν θρῆσκευμα, τὸ λατρεῦον ἐκ τῆς ὑλικῆς φύσεως τὸ σχεδὸν ἄυλον φῶς, ἄλλως δὲ ἰδέας μόνας, τὴν ἀρχὴν τοῦ καλοῦ καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ.

Ἡ μηδοπερσικὴ ἐπιῤῥοὴ ἠσκήθη ἀρχαιότατα ἐπ τῆς Ἀσσυρίας, διότι κατὰ τὸν ἐγχώριον (Βαβυλώνιον) ἱστορικὸν Βηρωσσὸν, τὸν ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἀκμάσαντα, ἐπὶ Ζωροάστρου οἱ Μῆδοι ὑπεδούλωσαν τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς ὀκτὼ κατὰ σειρὰν βασιλεῖς· ὥστε δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἔμειναν ἔκτοτε εἰς τὴν Ἀσσυρίαν βασιλικὰ ἐμβλήματα ἐκ τῆς Ζενδικῆς ἢ μηδοπερσικῆς θρησκείας πηγάζοντα. Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ Ἀσσύριοι ἐξ ἐναντίας ἐκυρίευσαν τὴν Μηδίαν, καὶ πάλιν ἔπειτα μεταγενεστέρα κατάκτησις τῆς Ἀσσυρίας ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Μήδου Ἀρβάκου, κατὰ τὸν ἕνατον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ, ὅτε καὶ ὁ Σαρδανάπαλος ἐνέπρησε τὰ βασίλεια τῆς Νινευί. Ἀπ' αὐτῆς δὲ ἡ Ἀσσυρία διετέλει ἐνίοτε μὲν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Μήδων, ἐνίοτε δὲ αὐτονομουμένη, ἀλλὰ πάντοτε τὴν Μηδικὴν ἐπιῤῥοὴν ἀναγνωρίζουσα, μέχρις οὗ κατὰ τὸν ἕβδομον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ὁ Μηδος Κυαξάρης μετὰ τοῦ Βαβυλωνίου Ναβοπολασάρου τὴν κατέσκαψαν ἐντελῶς. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο, τὸ ἀπὸ Σαρδαναπάλου δηλαδὴ μέχρι Κυαξάρου εἶναι τὸ πιθανότερον ὅτι ἀνηγέρθησαν πάλιν τὰ κείντα ἀνάκτορα, καὶ ἐκοσμήθησαν μὲ τὰς γλυφὰς τοῦ Μοσοὺλ καὶ Κορσαβάδ Μετὰ τοὺς χρόνους τούτους ὁ Ἡρόδοτος ὁμιλεῖ περὶ τῆς Νινευὶ ὡς περὶ πόλεως καταστραμμένης, καὶ εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου οὐδαμοῦ γίνεται αὐτῆς μνεία Μεταγενέστεροι συγγραφεῖς, ὁ Ἀμμιανὸς καὶ ὁ Τάκιτος ὁμιλοῦσι μὲν περὶ Νινευὶ, ὑπαρχούσης ἐπὶ τῶν ἡμερῶν των· αὐτὴ ἑπομένως φαίνεται ἀνεγερθεῖσα μετ' Ἀλεξάνδρον μόνον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀδιαβηνῆς ἐπὶ τῆς Παρθικῆς κυριαρχίας ἥτις συνέστη ἐν τῷ μέσῳ τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος π. Χ. Ἂν ἦτον δυνατὸν εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ν' ἀποδώσωμεν τ' ἀνακαλυφθέντα ἀνάκτορα, τότε ἐδυνάμεθα νὰ διισχυρισθῶμεν ὅτι ἐκοσμήθησαν αὐτὰ κατὰ ζῆλον τῶν Περσεπολιτικῶν, περὶ ὧν εἶναι (ἐξ ἐπιγραφῶν) ἀποδεδειγμένον ὅτι ᾠκοδομήθησαν ἐπὶ τῆς ἰσχύος τῶν Μεγάλων βασιλέων, ἐπὶ Δαρείου καὶ Ξέρξου. Ἠξεύρομεν μάλιστα ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦλθε καὶ εἰργάσθη εἰς Περσίαν ὁ Φωκεὺς γλύπτης Τηλεφάνης, ὅστις διὰ τοῦτο ἀπεκηρύχθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Ἑπομένως εἰς τὸν ῥυθμὸν τῶν γλυφῶν τῆς Περσεπόλεως ἐνήργησε καὶ Ἑλληνικὴ ἐπιῤῥοή. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἀρσακίδαι ἐν Περσίᾳ εἶχον Ἑλληνικὴν θρησκείαν καὶ ἤθη, μετὰ ταῦτα δὲ μόνον οἱ Σασανίδαι ἐπανῆλθον εἰς τὴν παλαιὰν Περσικὴν, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἀνάκτορα διακοσμηθέντα ὑπὸ τῶν πρώτων ἤθελον ἔχει ἐπειργασμένα ἀντικείμενα τῆς Ζενδικῆς ἢ τῆς Ἀσσυριακῆς θρησκείας.

Μέχρις οὗ λοιπὸν οἱ ΚΚ. Ἴγξ καὶ Ῥωλινσὼν μᾶς ἀποδείξωσι τὸ ἐναντίον, τὰς ἐπιγραφὰς εἰς τὰς χεῖρας, ἀναγκαῖον φαίνεται νὰ παραδεχθῶμεν τὰς Ἀσσυριακὰς γλυφὰς ὡς ἀνηκούσας εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ Θ'. μέχρι τοῦ Ζ'. αἰῶνος π. Χ. χρονικὸν διάστημα, καὶ νὰ θεωρήσωμεν τὸ δαιμόνιον ἐκεῖνο τὸ ἐλιφτάμενον ἐπὶ τῶν βασιλέων ἢ ὡς Περσομηδικὸν σύμβολον εἰσχωρῆσαν εἰς τὰς Ἀσσυριακὰς παραστάσεις, ἢ καὶ ἴσως Ἀσσυριακὴν σύνθεσιν ἀνδρὸς καὶ πτηνοῦ, ἢ ἀνδρὸς πτερωτοῦ, μεταδοθεῖσαν εἰς τὴν Περσίαν.

Ἀ. Ῥ. Ῥ.

ΚΗΔΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ.

Αἱ ἐπικήδειοι τελεταὶ τῶν κατοίκων τῆς Κίνας εἶναι καὶ πολυειδεῖς καὶ δαπανηρώταται· εἶναι δὲ παράδοξον πῶς λαὸς εἰς ἄκρον φιλάργυρος δαπανᾷ τοσαῦτα πρὸς τιμὴν τῶν νεκρῶν.

Μόλις συνέρχεταί τις εἰς γάμον καὶ καταγίνεται εἰς τὸ νὰ προετοιμάσῃ τὰ τῆς θαγῆς του· κατασκευάζει νεκροφορεῖον, τὸ ὁποῖον θέτει παρὰ τὴν πύλην τῆς οἰκίας του, διὰ νὰ ἐνθυμῆται καθ' ἑκάστην τὸ πρόσκαιρον τοῦ βίου, ἂν δὲ εἶναι πλούσιος, ἀνεγείρει καὶ μαυσωλεῖον πολυτελέστατον.

Εἰς Κίναν, ὡς πάλαι καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις, ὑπάρχει ἔθος τοῦ ἑορτάζειν τὸν θάνατον φίλου ἢ συγγενοῦς δι' ἀγώνων καὶ παιδιῶν· τοῦτο δὲ ἐπικρατεῖ γενικῶς μεταξὺ τῶν πλουσιωτέρων καὶ εὐγενεστέρων, καὶ φαίνεται ὅτι σκοπὸν ἔχει νὰ δοξάσῃ τὸν θάνατον τοῦ ἀποθανόντος, διαιωνίζον τρόπον τινὰ τὴν μνήμην αὐτοῦ. Οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς δίδουσι κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας δείγματα μεγίστης ἐλευθεριότητος, καὶ δι' αὐτῆς συντελοῦσιν εἰς τὴν διαιώνισιν τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς συνηθείας. Κατὰ τὰς ἐπικηδείους τελετὰς οὔτε νηστεύουσιν, οὔτ' ἄλλως πως ἐγκρατεύονται. Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ θρηνῳδοὶ (1) ἱερουργοῦσι καὶ κλαίουσιν ἐπὶ μισθῷ, μετέχοντες ἄλλως καὶ τῶν μετὰ τὴν ταφὴν πλουσίων συμποσίων. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ δαπανώμενα διὰ τὰ συμπόσια ταῦτα δὲν εἶναι ὀλίγα.

Ἡ ἑπομένη σημείωσις τοιαύτης τινὸς δαπάνης γενομένης κατὰ τὴν κηδείαν ἐμπόρου ἀποθανόντος πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν Χρυσῆν Χερρόνησον, (Μαλάκην,) μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσα εἴπομεν. Ἡ Χρυσῆ Χερρόνησος καὶ αἱ παρακείμεναι νῆσοι κατοικοῦνται ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀποίκων τῆς Κίνας, τῶν ὁποίων οἱ πατέρες εἶχον καταφύγει ἐκεῖ μετὰ τὴν ἀλλεπάλληλον κατάκτησιν τῆς πατρίδος αὐτῶν ὑπὸ τῶν Μογγόλων καὶ Μαντσούων. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς νήσους ταύτας δὲν συνέβη οὐδεμία ἐπιμιξία μετὰ ξένων, τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα διετηρήθησαν ἀκεραιότερα ἐκεῖ, ἢ εἰς τὴν Κίναν. Οὕτω, π χ μόνοι οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Χρυσῆς Χερρονήσου καὶ τοῦ ἰνδικοῦ Ἀρχιπελάγους φέρουσι τὸ ἀρχαῖον ἐθνικὸν ἐνδυμα τῆς Κίνας· ἐνῷ οἱ μείναντες εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Κίναν, ἐβιάσθησαν νὰ παραδεχθῶσι τὸ τῶν Μαντσούων, διὰ νὰ μὴ καταδεικνύῃ ἡ διαφορὰ τοῦ ἱματισμοῦ τὴν σμικρότητα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατακτητῶν.

Ἰδοὺ ἡ σημείωσις τῆς διὰ τὴν κηδείαν δαπάνης·

Φέρετρον ἐκ ξύλου πολυτίμου, δραχμ.	366.
Στολισμοὶ τοῦ νεκροῦ	720.
Ἀντιμισθία ἱερέων	360
Χάρτης ἀναγκαῖος διὰ τὰς θυσίας	1560.
Κεφαλοδέσμια καὶ ζῶναι λευκαὶ διὰ τοὺς θρηνῳδούς.	1950.
Μνημεῖον, τάφος κλτ.	2250.
Μισθὸς ἀγωνιστῶν διὰ τρία ἡμερονύκτια.	450.
Δέκα χοῖροι.	720.
Διάφορα ζαχαρωτά.	810.

Ἡ ποσότης αὐτὴ δὲν ἐφάνη ὑπερβολικὴ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ πληρώσωσιν αὐτὴν κληρονόμους. Τοιαῦται δὲ εἶναι αἱ περὶ τῶν τελετῶν τούτων ἰδέαι τῶν κατοίκων τῆς Κίνας πάσης κλάσεως, ὥστε, ὅταν ἀποθάνῃ πτωχός τις ἡ οἰκογένειά του, δαπανῶσα ὅ,τι καὶ ἂν ἔχῃ διὰ τὴν κηδείαν, καταντᾷ νὰ στερῆται καὶ τοῦ ἐπιουσίου. Ἀπέθανε πρό τινος εἰς Βαταύιαν πτωχός τις ἐργάτης ἔχων καί τινα χρέη. Ὅλη δὲ αὐτοῦ ἡ περιουσία συνίστατο ἐξ ἑκατὸν περίπου ῥουπιέδων, ἤτοι ἐκ ποσότητος ἐπαρκούσης μόλις εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτῶν. Ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τὰ ἡμίση ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν κηδείαν, οἱ δὲ δανεισταί, ἂν καὶ πτωχοί, ὄχι μόνον δὲν παρεπονέθησαν ἀλλ' εὐχαριστήθησαν ἰδόντες συνταφέντα τὰ δάνεια μετὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτῶν.

(1) Οἱ ἡμέτεροι ἢ μᾶλλον αἱ ἡμέτεραι μυρολόγοι, ἃς οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον καὶ Καρίνας ἰδιαιτέρως, ὡς οὖσας ἐκ Καρίας. «δοκοῦσι γὰρ οἱ Κᾶρες, λέγει ὁ Φώτιος, θρηνῳδοί τινες εἶναι, καὶ ἀλλοτρίους νεκροὺς ἐπὶ μισθῷ θρηνεῖν» κτλ. Ἡ λέξις μυρολόγος δὲν εἶναι βάρβαρος, ἂν καὶ βάρβαρον εἶναι τὸ ἔθος τοῦ μυρολογεῖν, τὸ ὁποῖον δὲν ἠφανίσθη εἰσέτι διόλου οὐδ' ἐξ αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος· διότι μύρω, καὶ μυρέω, καὶ μύρομαι ἔλεγον οἱ Ἕλληνες τὸ κλαίω. θρηνῶ.

ΑΕΡΟΣΤΑΤΑ.

Ὡμίλησεν ἄλλοτε ἐν ἐκτάσει ἡ Πανδώρα περὶ τῆς θαυμασίας ἐφευρέσεως τοῦ Πετίνου, ἧς τινος τὸ ἐφικτὸν ἀνεγνώρισε καὶ αὐτὴ ἡ Βιομηχανικὴ ἀκαδημία τῆς Γαλλίας. Ἔκτοτε πολλαὶ δοκιμαὶ ἐπανελήφθησαν ὑπὸ πολλῶν διὰ νὰ εὑρεθῇ τρόπος ἀσφαλὴς τῆς διευθύνσεως τῶν ἀεροστάτων. Αἱ ἐφημερίδες τῆς Εὐρώπης εἶχον ἀναγγείλει πρό τινος ὅτι Ἱσπανός τις Μοντεμαγιὸρ τὸ ὄνομα, εὗρε τέλος πάντων τὸν τρόπον τοῦτον· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, τοιαύτη δοκιμὴ ἐγένετο ἐν Παρισίοις ἐνώπιον τῶν γνωστοτέρων ἐπιστημονικῶν γραφῶν, ὑπὸ τοῦ ὡρολογοποιοῦ Ζουλλιέν, ἥτις, ὡς διασαλπίζει ὁ τύπος, ἐπέτυχε πληρέστατα. Ὁ Ζουλλιὲν οὗτος, κατασκευάσας ἀερόστατον μικρὸν, μῆκος ἔχον ἑπτὰ ποδῶν καὶ σχῆμα ἰχθύος μεγαλοκεφάλου μετὰ πτερύγων καὶ οἰάκων, ἀνεπέτασεν αὐτὸ, προσδιορίσας πρὶν τὸν τόπον τῆς διευθύνσεως. Καθὰ βεβαιοῦσιν αἱ Γαλλικαὶ ἐφημερίδες, τὸ ἀερόστατον ἔφθασε ταχύτατα εἰς τὸν προσὸν ὅρον, ἂν καὶ βιασθὲν νὰ παλαίσῃ πρὸς ἐναντίον ἄνεμον.

—ɔ—

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Δὲν εἶν' τὸ αἴνιγμα βαρὺ,
Ἂν δὲν τὸ λύσῃς θὰ γελοῦν.
Σεπτὰ καθεὶς τὸ θεωρεῖ,
Καὶ ὡς τὸ βλέπουν, τὸ λαλοῦν.
Ἡ κεφαλή του ἂν κοπῇ,
Θενὰ φανοῦν εὐθὺς ἑπτά·
Καὶ ἀμέσως ποῦ μετατραπῇ,
Εὐθὺς . . —τί γίνεται ; — πετᾷ.
Ἄνω κυττάζων, βλέπει σέ,
Καὶ κάτω βλέπων, βλέπει τά . .
Κ' εἰς ἀνάποδον τασὲ
Τὸ μαῦρον ἠπάρ του βαστᾷ.

Σ. Κ. Κ.

Ἡ Ἰταλία, ὀνομαζομένη τὸ πάλαι *Μεγάλη Ἑλλὰς*, ὑπῆρξεν ἄλλοτε ἀδελφὴ τῆς Ἑλλάδος. Τὸν ἀδελφικὸν τοῦτον δεσμὸν ἀνενέωσε καὶ συνέσφιγξεν ἔτι μᾶλλον ἐπ' ἐσχάτων ἡ συμπάθεια τῶν ὁμογενῶν ὑπὲρ τῶν ἐνδόξων ἀλλ' ἀτυχῶν προμάχων τῆς Ἰταλικῆς ἐλευθερίας. Εἷς τούτων, ὁ Κ. Ἐδ. Φοῦσκος, νέος πεπαιδευμένος καὶ εὐφυής, οὗτινος ἔδομεν καὶ ποιητικάς τινας συγγραφὰς, προσφυγὼν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλλάδος, διέχυσε τὰ φιλελεύθερα αἰσθήματα τῆς ἐνθέρμου αὐτοῦ καρδίας εἰς νέον πόνημα ποιητικὸν, ἀντικείμενον ἔχον ὑπόθεσιν ἑλληνικήν. Δημοσιεύοντες τὴν περὶ τούτου προκήρυξιν, αἰτούμεθα πρόθυμον τὴν συνδρομὴν τῶν φιλοκάλων καὶ φιλοξένων ὁμογενῶν.

Ο ΨΑΛΜΩΔΟΣ ΤΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ

ὑπὸ

Ἐδουάρδου Φούσκου.

Ὁ κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ ἀγὼν τῆς ἐλευθερίας ὁπουδήποτε ἂν ἐμφαίνηται φυλάττει πάντοτε τὴ αὐτὴν ἀναλογίαν. Οὔτε ἰδέα μικρὰ ἢ μεγάλη ἐξ ἧς γεννᾶται, οὔτε ὀλίγον ἢ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχουσαι ἐποχαὶ καθ' ἃς συμβαίνει, οὔτε ἔκβασις μᾶλλον ἢ ἔλλατον ἐπιτυχὴς παρακολουθοῦσα, μεταβάλλουσι τὴν ὄψιν τῶν ὀδυνηρῶν μὲν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλ' ἀπαραιτήτως ἀναγκαίων αἱματοχυσιῶν τῆς ἐκ τούτου προξενουμένης πάλης.

Τούτου ἕνεκα θέλοντες διὰ ζωηρᾶς ποιήσεως νὰ μεταβῶμεν εἰς τὰς ἡμέρας καθ' ἃς τὰ ἔργα θέλουν ἔχει ὡς τελευταίαν συνέπειαν τὴν ὁριστικὴν λύσιν τοῦ μεγάλου τούτου ζητήματος, ἵνα καταδείξωμεν τὴν ἡμετέραν ἔννοιαν, λαμβάνομεν ὡς θέμα ἓν τῶν ἀπαθανατισάντων τὸ ἡρωϊκὸν Σούλιον γεγονότων· τὸ Σούλιον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον, οὐχὶ τὸ ἔσχατον βέβαια τῶν πολεμικῶν τόπων, τῶν προπυργίων γενομένων τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας, ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τοσαῦτα δικαιώματα εἰς τὴν ἐθνικὴν αὐτονομίαν!

Θέλομεν ἐκδώσει λοιπὸν βραχεῖαν σειρὰν ψαλμῶν, ἐκδιδομένην εἰς ὀγδόου μεγέθους τομίδιον ἐξ περίπου τυπογραφικῶν φύλλων, μετὰ ἑλληνικῆς μεταφράσεως, ἥτις θέλει εὐκολύνει τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τοὺς ἀγαπῶντας τὴν πάτριον δόξαν.

Ἀξία δραχμαὶ δύο.

Ἡ διανοητικὴ κίνησις εἶναι μεγίστη οὐ μόνον κατὰ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ὀθωμανικὴν καὶ τὴν Ἰόνιον. Καθ' ἑκάστην ἐκδίδονται καὶ εἰς ταύτην καὶ εἰς ἐκείνην νέαι ἐφημερίδες, καὶ νέαι συγγραφαὶ καὶ μεταφράσεις, μαρτυροῦσαι τὸν ὀργασμὸν τῶν ἀδελφῶν ὁμογενῶν πρὸς τὰ γράμματα. Ἐσχάτως ἐλάβομεν ἐκ Σμύρνης τὸ Β'. φυλλάδιον νέου περιοδικοῦ φιλολογικοῦ συγγράμματος, Ἡ Ἰωνικὴ *μέλισσα* ἐπιγραφομένου, περιέχοντος πολλὰ διδακτικὰ καὶ ὠφέλιμα.

Ἔκδοσις τῶν Ἑλλήνων συγγραφ. ὑπὸ Jacobs καὶ Rost. 8, 1820—1846 Hennings

Τὸ πρωσσικὸν τάλ. ἀξίζει κατὰ τὸ συνάλλαγμα δρ. 4, 35, διαιρεῖται δὲ εἰς 30 γροσίκια. Εἰς τὴν τιμὴν ταύτην ἄνευ ἐξόδων δύνανται νὰ φερθοῦν τὰ βιβλία ταῦτα ἐντὸς 2 μηνῶν ἀπὸ τῆς παραγγελίας των.

	Τάλ.	πρ.	5	20	γρ.
Ὁμήρου Ἰλιὰς μὲ σημειώσεις ὑπὸ F. Spitzner 1832—36					
Ἡσιόδου τὰ ἅπαντα μὲ σημ. ὑπὸ Goettling 1843.	»	»	1,	26	
Πινδάρου » » Dissen 1830.	»	»	2,	23	
Αἰσχύλου Ἀγαμέμνων μὲ σχόλια ὑπὸ Klauseu 1833.	»	»	1	25.	
Χοηφόροι » ὑπὸ Klausen 1835.	»	»	1	15.	
Σοφοκλέους Φιλοκτήτης » ὑπὸ Wunder					
Οἰδίπους ἐπὶ Κολονῷ.					
Ἀντιγόνη.					
Τραχίνιαι.					
Ἄναξ.					
Ἠλέκτρα.					
Οἰδίπους τύραννος	»	»	5,5		
Εὐριπίδου Ἀνδρομάχη. Ἄλκηστις. Μηδεία, Ἑκάβη.					
Φιλοκτήτης Ἑλένη, Ἡρακλῆς μαινόμενος ὑπὸ Pflug					
Φοίνισσαι ὑπὸ Klotz μὲ σχόλια 1829—41	»	»	4.	10	
Θεοκρίτου τὰ σωζόμενα ὑπὸ Βεστερμανίου 1830		»	1,	25	
Ἀνακρέοντος » ὑπὸ Μοιβίου 1826.	»	»		15	
Ἐπιγράμματα ὑπὸ Ἰακώβου 1826.	»	»	2—		
Θουκυδίδης ὑπὸ E. Poppo 1847.	»	»	5,	8	
Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία ὑπὸ Bornemann 1828.	»	»	1	12	
Ὑπομνημονεύματα Σωκράτους ὑπὸ Kuehner, 1841	»	»	1	15	
Οἰκονομικὸς ὑπὸ Bretenbach 1841	»	»	1 —		
Ἀγεσίλαος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ. 1846	»	»	1 —		
Ἱέρων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ 1847	»	»	1—		
Πλάτωνος ἅπαντα εἰς 9 τόμους ὑπὸ Stallbaum 1840	»	»	21	5	
Ἰσοκράτους, μέρος πρῶτον ὑπὸ Βρεμίου 1831	»	»	»	25	
Λυσίας καὶ Αἰσχίνης ὑπὸ Βρεμίου 1828	»	»	»	2	

Βασιλικῶν βιβλία ἑξήκοντα ἔκδοσις Heimbach εἰς 5 τόμους εἰς 4.
Ἐξ αὐτῶν εὑρίσκεται παρ' ἡμῖν ἓν ἀντίτυπον τιμῶμ. δρ. 175.